

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

2005

Julkaistu Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 2005

N:o 767—788

SISÄLLYS

N:o		Sivu
767	Vankeuslaki	3864
768	Tutkintavankeuslaki	3905
769	Laki pakkokeinolain muuttamisesta	3930
770	Laki tuloverolain 92 §:n muuttamisesta	3932
771	Laki kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta	3933
772	Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 37 §:n muuttamisesta	3934
773	Laki kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain 5 b §:n muuttamisesta	3935
774	Laki Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain 5 b §:n muuttamisesta	3936
775	Laki vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa annetun lain 9 §:n muuttamisesta	3937
776	Laki rikoslain 45 luvun 26 a §:n muuttamisesta	3938
777	Laki henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetun lain 10 §:n muuttamisesta	3939
778	Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 6 §:n muuttamisesta	3940
779	Laki avioliittolain voimaannpanosta annetun lain 1 §:n 2 momentin kumoamisesta	3941
780	Laki rikoslain muuttamisesta	3942
781	Laki pitkäaikaisvankien vapauttamismenettelystä	3947
782	Laki ehdonalaisen vapauden valvonnasta	3950
783	Laki oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 45 §:n muuttamisesta	3954
784	Laki eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	3955
785	Laki nuorista rikoksentekeijöistä annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta	3956
786	Laki vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain kumoamisesta	3957
787	Laki Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain 21 §:n muuttamisesta	3958
788	Laki rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta	3959

N:o 767

Vankeuslaki

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

3 §

YLEISET SÄÄNNÖKSET*Vankeuden täytäntöönpanon sisällölle
asetettavat vaatimukset*

1 luku

**Yleiset säännökset vankeuden
täytäntöönpanosta**

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan ehdottoman vankeusrangaistuksen ja sakon muutorangaistuksen (*vankeus*) täytäntöönpanoon.

2 §

Vankeuden täytäntöönpanon tavoite

Vankeuden täytäntöönpanon tavoitteena on lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan edistämällä vangin elämänhallintaa ja sijoittumista yhteiskuntaan sekä estää rikosten tekeminen rangaistusaikana.

Vankeuden sisältönä on vapauden menetys tai sen rajoittaminen. Vankeuden täytäntöönpano ei saa aiheuttaa vangin oikeuksiin eikä olosuhteisiin muita rajoituksia kuin niitä, joista säädetään lailla tai jotka välttämättä seuraavat itse rangaistuksesta.

Vankeus on pantava täytäntöön siten, että täytäntöönpano on turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja vangeille. Vankeuden täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten on huolehdittava siitä, ettei vankeuden aikana kukaan oikeudettomasti puutu vangin henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Vankilan olot on järjestettävä niin pitkälle kuin mahdollista vastaamaan yhteiskunnassa vallitsevia elinoloja.

Vangin mahdollisuuksia ylläpitää terveytään ja toimintakykyään on tuettava. Vapaudenmenetyksestä aiheutuvia haittoja on pyrittävä ehkäisemään.

4 §

Aluevankilat ja vankilat

Vankeinhoitolaitokseen kuuluu aluevankiloita ja terveydenhuollon yksikkö. Aluevankilan tehtävä on panna täytäntöön tuomioistuimen määräämä vankeus ja tutkintavankeus. Aluevankila koostuu sijoittajayksiköstä ja vankiloista.

Vankeinhoitolaitoksesta, aluevankiloista ja terveydenhuollon järjestämisestä Vankeinhoitolaitoksessa säädetään rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetussa laissa (135/2001).

5 §

Vankien kohtelu

Vankeja on kohdeltava oikeudenmukaisesti ja heidän ihmisarvoaan kunnioittaen.

Vankeja ei saa ilman hyväksyttävää syytä asettaa keskenään eri asemaan rodun, kansallisen tai etnisen alkuperän, ihonvärin, kielen, sukupuolen, iän, perhesuhteiden, sukupuolisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden, uskonnon, yhteiskunnallisen mielipiteen, poliittisen tai ammatillisen toiminnan taikka muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Alle 21-vuotiaina rikoksensa tehneille nuorille tuomittua vankeutta täytäntöönpanossa on kiinnitettävä erityistä huomiota vangin iästä ja kehitysvaiheesta johtuviin tarpeisiin.

6 §

Toimivaltuuksien käytön yleiset periaatteet

Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä sovinnollisuutta edistäen.

Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen tulee ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin ylläpitää vankilan järjestystä ja turvallisuutta.

Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen on suoritettava virkatehtävänsä puuttumatta enempää kenenkään oikeuksiin ja aiheuttamatta suurempaa haittaa kuin on välttämätöntä ja puolustettavaa tehtävän suorittamiseksi.

7 §

Vangin kuuleminen

Vankia on kuultava asumista, vankilaan ja toimintaan sijoittamista, kurinpitoa sekä muuta häntä koskevaa päätöstä tehtäessä noudattaen, mitä hallintolain (434/2003) 34 §:ssä säädetään.

8 §

Toimivallan määräytyminen aluevankilassa

Tässä laissa tarkoitettua päätösvaltaa käyttää aluevankilassa Vankeinhoitolaitoksen virkamies. Tässä laissa tarkoitettuja Vankeinhoitolaitoksen virkamiehiä ovat:

- 1) aluevankilan johtaja;
- 2) sijoittajayksikön johtaja;
- 3) vankilan johtaja;
- 4) tuomioiden täytäntöönpanosta vastaava virkamies (*täytäntöönpanosta vastaava virkamies*);
- 5) vankilan toimintojen järjestämisestä vastaava virkamies (*toiminnoista vastaava virkamies*);
- 6) vankilan järjestyksestä ja turvallisuudesta vastaava virkamies (*turvallisuudesta vastaava virkamies*);
- 7) ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies;
- 8) ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies; ja
- 9) muu Vankeinhoitolaitoksen virkamies.

Aluevankilan johtajalla on oikeus yksittäistapauksessa ottaa ratkaistavakseen asia, josta päättäminen on tässä laissa uskottu 1 momentin 2—8 kohdassa tarkoitettulle virkamiehelle. Vankilan johtajalla on oikeus yksittäistapauksessa ottaa ratkaistavakseen asia, josta päättäminen on uskottu 1 momentin 4—8 kohdassa tarkoitettulle virkamiehelle. Turvallisuudesta vastaavalla virkamiehellä on oikeus yksittäistapauksessa ottaa ratkaistavakseen asia, josta päättäminen on uskottu 1 momentin 7 ja 8 kohdassa tarkoitettulle virkamiehelle. Valvonnan esimiestehtävissä toimivalla virkamiehellä on oikeus yksittäistapauksessa ottaa ratkaistavakseen asia, josta päättäminen on uskottu 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettulle virkamiehelle.

9 §

Toimivalta virka-ajan ulkopuolella

Vankilan johtajalle kuuluvaa päätösvaltaa saa, jollei asia siedä viivytystä, virka-ajan ulkopuolella käyttää myös aluevankilan päivystävä virkamies asiassa, joka koskee

- 1) ulkoilun epäämistä;
- 2) tilapäiseen tutkimukseen ja hoitoon vankilan ulkopuolelle lähettämistä;
- 3) erittäin tärkeästä syystä myönnettävää poistumislupaa;
- 4) erityistarkastusta;
- 5) vangin henkilökatsastusta;
- 6) säilössäpitoa; sekä
- 7) 19 luvun 1, 2, 4, 5 ja 8 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta.

Päivystävänä virkamiehenä saa toimia ainoastaan 8 §:n 1 momentin 1—6 kohdassa tarkoitettu virkamies tai muu riittävän koulutuksen saanut virkamies.

10 §

Rikosseuraamusviraston ratkaistavat asiat

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, Rikosseuraamusvirasto voi yksittäistapauksessa ottaa ratkaistavakseen Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen päätösvaltaan kuuluvan vangin sijoittamista, siirtoa, vankilan ulkopuoliseen toimintaan osallistumista ja poistumislupaa koskevan asian, jos on syytä epäillä vangin osallistuvan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, vankeusaikanaan jatkavan rikollista toimintaa tai vaarantavan turvallisuutta, taikka jos se on perusteltua vangin turvallisuuden suojelemiseksi.

11 §

Virka-apu

Vankeinhoitolaitoksen virkamiehellä on oikeus saada virkatehtävän suorittamiseksi poliisilta poliisilain (493/1995) mukaista virka-apua.

Virka-avun antamisesta poliisille on voimassa, mitä poliisilaissa säädetään.

12 §

Viittaussäännös

Vankeinhoitolaitoksen virkamiesten virkanimikkeistä ja kelpoisuusvaatimuksista säädetään erikseen.

II OSA

TÄYTÄNTÖÖNPANON ALOITTAMINEN JA VANKILAAN SIJOITTAMINEN

2 luku

Täytäntöönpanon aloittaminen

1 §

Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoon ryhtyminen

Rangaistus on pantava täytäntöön viipymättä. Kun vankeusrangaistusta koskeva tuomio on saanut lainvoiman tai se on pantavissa täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio, Rikosseuraamusvirasto antaa täytäntöönpanomääräyksen sen paikkakunnan ulosottomiehelle, jolla tuomittu asuu tai oleskelee. Ulosottomiehen on otettava yhteyttä sijoittajyksikköön vankilaan määräämistä varten. Ulosottomiehen on määrättävä tuomittu ilmoittautumaan vankilaan sijoittajyksikön määräämänä ajankohtana. Jos tuomittua ei tavoiteta, Rikosseuraamusviraston on etsintäkuulutettava hänet.

Sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanoon ryhtymisestä säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002).

Vankiluvun tasoittamiseksi ja rangaistuksen asianmukaisen täytäntöönpanon turvaamiseksi oikeusministeriön asetuksella voidaan säätää, että vankilat eivät ota tietynä ajanjaksona vastaan rangaistukseen tuomittuja, joilla on suoritettavanaan enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus tai sakon muuntorangaistus. Täytäntöönpanon alkaminen ei kuitenkaan tästä syystä saa siirtyä yli kahdeksaa kuukautta tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi tulosta.

2 §

Täytäntöönpanon aloittaminen ennen lainvoimaista tuomiota

Jos tuomittu, joka on vangittuna, suostuu täytäntöönpanoon ja tyytyy tuomioon siltä osin kuin hänet on tuomittu vankeusrangaistukseen, vankeusrangaistuksen täytäntöönpano voidaan käräjäoikeuden tai hovioikeuden ensimmäisenä asteena antaman tuomion perusteella aloittaa ennen kuin tuomio on saanut lainvoiman.

3 §

Täytäntöönpanon lykkäminen terveydellisistä syistä

Jos vankeusrangaistukseen tai muuntorangaistukseen tuomitun vakavan sairauden tai vaikean vamman hoito vaarantuisi vankilaan toimittamisesta tai jos hänen hoitamisensa vankilassa aiheuttaisi huomattavia vaikeuksia, täytäntöönpanon aloittamista on lykättävä, kunnes tuomitun terveydentilasta aiheutuvia esteitä täytäntöönpanon aloittamiselle ei enää ole.

Jos tuomittu jo on vankilassa tai vankeinhoitoviranomaisten päätöksellä vankilan ulkopuolella hoidettavana, kun täytäntöönpano voisi alkaa, rangaistus saadaan panna täytäntöön.

Tuomitulle, joka on raskaana, voidaan myöntää lykkäystä täytäntöönpanoon, kunnes hän on toipunut synnytyksestä.

4 §

Täytäntöönpanon lykkäminen muista kuin terveydellisistä syistä

Tuomitulle voidaan hakemuksesta tai hänen suostumuksellaan myöntää lykkäystä vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoon, jos lykkäyksellä voitaisiin olennaisesti vähentää viipymättä tapahtuvan täytäntöönpanon aiheuttamia menetyksiä tai vaikeuksia tuomitulle, hänen lähiomaiselleen tai muulle lähelle taikka tuomitun työnantajalle tai jollekin muulle taholle, jolle tuomitun työsuoritus on erityisen tarpeellinen.

Lykkäys voi kestää enintään kuusi kuu-

kautta siitä, kun täytäntöönpanomääräys on saapunut ulosottomiehelle. Uusi, enintään kuuden kuukauden pituinen lykkäys voidaan myöntää vain poikkeuksellisesti ja sellaisella perusteella, jonka voimassaolon päättymisai-ka on tiedossa.

Edellä 1 momentissa mainituilla perusteilla voidaan sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa lykätä enintään kolmella kuukaudella siitä, kun täytäntöönpanokirja on saapunut ulosottomiehelle tai, jollei täytäntöönpanoon voida tuolloin ryhtyä, kun täytäntöönpanon este on lakannut.

Lykkäystä ei saa myöntää, jos:

- 1) tuomittu on asian vuoksi vangittuna tai määrätty muun asian vuoksi vangittavaksi; tai
- 2) on perusteltua syytä olettaa, että tuomittu pakoilee täytäntöönpanoa tai jatkaa rikollista toimintaa.

5 §

Lykkäyshakemuksen vaikutus täytäntöönpanoon

Ensimmäisen, 4 §:n 1 momentissa tarkoitettun lykkäyshakemuksen tekeminen lykkää vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa, kunnes hakemuksen johdosta on tehty päätös. Toimivaltainen täytäntöönpanoviranomainen ratkaisee, onko samaa rangaistusta koskevalla uudella hakemuksella tällainen vaikutus.

6 §

Lykkäyksen peruuttaminen

Täytäntöönpanon lykkäys on peruutettava, jos sen myöntämisen jälkeen ilmenee:

- 1) vaara, että tuomittu tulee pakoilemaan täytäntöönpanoa tai jatkamaan rikollista toimintaa; tai
- 2) että lykkäyksen edellytyksiä ei muutoin enää ole olemassa.

7 §

Maksuajan myöntäminen vankilassa

Ennen muuntorangaistuksen täytäntöönpanon aloittamista sakon maksamiselle voidaan myöntää maksuaikaa enintään kaksi kuukautta, jos:

1) vankilassa olevan vangin suoritettavaksi tulee muuntorangaistus; tai

2) vankilaan tulevalla vangilla on suoritettavana muun rangaistuksen lisäksi muuntorangaistus.

Maksuaikaa ei saa myöntää niin pitkäksi ajaksi, että muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa ei voitaisi aloittaa ennen vangin vapautumista vankilasta.

Maksuajan myöntämistä koskevaa säännöstä sovelletaan myös tutkintavankeuslain (768/2005) mukaiseen tutkintavankiin.

8 §

Sakon maksaminen vankilassa

Muuntorangaistus raukeaa, jos muuntorangaistukseen tuomittu vankilaan saavuttuaan viiden seuraavan arkipäivän kuluessa maksaa muunnetuista sakoista suorittamatta olevan rahamäärän kokonaan. Jos täytäntöön pantavana on useita muuntorangaistuksia, tuomitulla on oikeus maksaa sakkonsa yhdenkin muuntorangaistuksen osalta, jolloin tämä muuntorangaistus raukeaa.

9 §

Muuntorangaistuksen täytäntöönpanokiello päihdehuollon ja lastensuojelun vuoksi

Muuntorangaistusta ei saa panna täytäntöön sinä aikana, jolloin sakotettu on hoidettavana päihdehuollon laitoksessa tai lastensuojelulaitoksessa.

10 §

Päätösvalta

Rikosseuraamusvirasto myöntää lykkäyksen terveydellisillä perusteilla. Muilla perusteilla lykkäyksen myöntää ulosottomies.

Edellä 7 §:ssä tarkoitettua maksuajasta päättää täytäntöönpanosta vastaava virkamies.

Lykkäyksen peruuttamisesta päättää lykkäyksen myöntänyt viranomainen.

11 §

Kiinniotto-oikeus ja virka-apu

Ulosottomies voi ottaa kiinni sen, joka

välittelee vankeusrangaistuksensa täytäntöönpanoa. Kiinni otettu on viipymättä luovutettava poliisimiehelle.

Ulosottomiehellä on oikeus täytäntöönpanotehtävänsä suorittamiseksi saada poliisilta virka-apua.

12 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset vankeuden täytäntöönpanon aloittamisesta ja lykkäämisestä sekä sakon maksamisesta vankilassa annetaan valtioneuvoston asetuksella.

3 luku

Rangaistusajan laskeminen

1 §

Määräaikaisen vankeusrangaistuksen pituuden laskeminen

Määräaikaista vankeusrangaistusta täytäntöönpantaessa rangaistusaika lasketaan vuosien ja kuukausien osalta kalenteriajan mukaan. Tuomioon mahdollisesti sisältyvät päivät lisätään näin saatuun aikaan. Päivissä tuomittu vankeusrangaistus muunnetaan kuukausiksi siten, että kolmekymmentä päivää luetaan yhdeksi kuukaudeksi.

Rikoslain (39/1889) 6 luvun 13 §:ssä tarkoitettu vapaudenmenetystä vastaava vähennys otetaan rangaistuksen täytäntöönpanossa huomioon sen pituisena kuin tuomioistuimen päätöksessä on määrätty. Samaa kalenteriaikaa koskeva vähennys otetaan huomioon vain kerran. Jos tuomittu on mainittuna kalenteriaikana suorittanut vankeusrangaistusta tai muuntorangaistusta, vähennystä ei lasketa tältä ajalta. Vankeusrangaistus on kokonaisuudessaan suoritettu, kun rikoslain 2 c luvun 11 §:ssä tarkoitettu koko rangaistus on suoritettu tai saman luvun 13 §:ssä tarkoitettu koeaika on päättynyt.

Rangaistusaikalaskelma on annettava viipymättä vangille tiedoksi.

2 §

Muuntorangaistuksen pituuden laskeminen

Muuntorangaistuksen aika lasketaan päiväluvun mukaan.

3 §

Rangaistusajan alkamisajankohta

Jos tuomittu ei ole asian takia vangittuna, vankeus alkaa sinä päivänä, jona hän menettää vapautensa vankeuden täytäntöönpanoa varten.

Jos tuomittu on asian takia vangittuna, vankeusrangaistuksen suorittaminen alkaa sinä päivänä, jona täytäntöönpanon perusteena oleva tuomio on julistettu tai annettu. Jos tuomittu vangitsemismääräyksen perusteella menettää vapautensa myöhemmin, vankeusaika alkaa sinä päivänä, jona hänet on otettu kiinni.

Jos tuomittu menettää vapautensa muusta syystä, vankeus alkaa sinä päivänä, jona vapaudenmenetys jatkuu hänen toimittamiseksi vankilaan. Jos tuomittu on etsintäkuulutettu, vankeus alkaa, kun hänet otetaan kiinni. Jos tuomittu on jo muusta syystä vankilassa, vankeus alkaa silloin, kun tuomio tulee täytäntöön pantavaksi.

Sama kalenteriaika luetaan rangaistusajaksi vain kerran.

4 §

Määräaikaisen vankeusrangaistuksen ja muuntorangaistuksen yhteenlaskeminen

Jos vankeusrangaistusten ohella tai erikseen suoritetaan muuntorangaistuksia, rangaistukset on laskettava yhteen. Tällöin tuomittu suorittaa ensin muuntorangaistuksen.

Siviilipalvelusrikoksia koskevista poikkeussäännöksistä säädetään siviilipalveluslaissa (1723/1991).

5 §

Rangaistusten yhteenlaskeminen

Muuntorangaistusten yhteenlaskettu aika

saa olla samalla rangaistuskaudella enintään 120 päivää.

Vankeusrangaistusten yhteenlaskemisesta säädetään rikoslain 2 c luvun 4 §:ssä.

6 §

Muutoksenhaun vuoksi pidentynyt rangaistus

Jos täytäntöön pantavana on tuomitun vastapuolen muutoksenhakuvaatimuksen perusteella pidentynyt rangaistus, joka on aikaisemmin ollut täytäntöön pantavana silloisen tuomion perusteella lyhyempänä, suoritettava rangaistus on täytäntöön pantavana olevan ja aikaisemmin täytäntöön pantavana olleen rangaistuksen erotus.

7 §

Rangaistusajaksi lukeminen

Jos vanki karkaa tai poistuu luvatta vankilasta tai 8 luvun 9 §:n 2 momentissa tarkoitettusta sijoituspaikasta taikka 10 luvun 2—4 §:ssä tarkoitettusta hoidosta, rangaistusajaksi ei lueta aikaa sen vuorokauden alusta, jolloin vanki karkasi tai poistui luvatta, sen vuorokauden loppuun, jolloin hän palasi vankilaan tai otettiin kiinni vankilaan palauttamista varten.

Aika, jonka vanki 8 luvun 6 §:n tai 9 §:n 1 tai 3 momentin taikka 14 luvun 1 §:n nojalla on vankilan ulkopuolella, luetaan rangaistusajaksi, jos vanki palaa vankilaan lupaehdoissa määrättyä ajankohtana. Jos vanki ei palaa määrättyä ajankohtana, rangaistusajaksi ei lueta aikaa sen vuorokauden alusta, jolloin vanki on määrätty palaamaan vankilaan, sen vuorokauden loppuun, jolloin hän palasi vankilaan tai otettiin kiinni vankilaan palauttamista varten.

Jos vangin syyttä rangaistuksen alkaminen on muusta kuin 2 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettusta syystä viivästynyt tai sen täytäntöönpano on keskeytynyt, tämä aika luetaan rangaistusajaksi.

8 §

Päätösvalta

Rangaistusajaksi lukemisesta päättää täy-

täntöönpanosta vastaava virkamies. Rikosseuraamusvirasto päättää kuitenkin 7 §:n 3 momentissa tarkoitetusta rangaistusajaksi lukemisesta.

9 §

Tarkemmat määräykset

Tarkemmat määräykset rangaistusajan laskemisesta antaa Rikosseuraamusvirasto.

4 luku

Saapuminen ja sijoittaminen vankilaan

1 §

Vankilat

Vankilat ovat suljettuja vankiloita tai avolaitoksia. Vankilat voivat olla valvonnaltaan erilaisia.

Avolaitoksessa olevat vangit voivat oleskella ja liikkua vankilan tai sen osaston alueella, työpaikalla tai muussa toimintapisteessä ilman välitöntä valvontaa.

2 §

Vankilaan ottaminen

Vangin ottaminen vankilaan perustuu kirjalliseen täytäntöönpanomääräykseen. Tutkintavangin ottamisesta vankilaan säädetään tutkintavankeuslaissa.

Vangille on varattava tilaisuus ilmoittaa lähiomaiselleen tai muulle läheiselleen vankilaan ottamisestaan.

Tieto vangin ottamisesta vankilaan on merkittävä henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetussa laissa (422/2002) tarkoitettuun täytäntöönpanorekisteriin.

3 §

Matkakustannusten korvaaminen

Vankilaan saapuvan ja sieltä vapautuvan vangin matkakustannukset Suomen alueella maksetaan valtion varoista.

Muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja vangin matkakustannuksia voidaan korvata, jos se matkan syy tai vangin varattomuus huomioon ottaen on perusteltua. Poistumislupamatkojen kustannuksista säädetään 14 luvun 10 §:ssä.

Vangille määrätyn saattajan matkakulut voidaan korvata valtion varoista.

4 §

Säännöksistä ja vankilan oloista tiedottaminen

Vangille on viipymättä hänen saavuttuaan vankilaan tiedotettava sen oloista sekä vankien oikeuksista ja velvollisuuksista. Tietoja on oltava saatavana yleisimmin käytetyillä kielillä vankilassa olevien vankien tarpeiden mukaan.

Ulkomaiselle vangille on tiedotettava 13 luvun 9 §:n mukaisesta mahdollisuudesta olla yhteydessä kotimaansa edustustoon. Ulkomaiselle vangille on mahdollisuuksien mukaan annettava myös tulkitsemisapua. Viittomakieltä käyttävälle tai vammaisuuden vuoksi tulkitsemisapua tarvitsevalle vangille on annettava tarpeellista tulkitsemis- ja käännösapua.

Vankien saatavilla on oltava kokoelma vankeja koskevista laeista, asetuksista ja muista säännöksistä.

5 §

Tulotarkastus

Vankilaan saapunut vanki on tarkastettava todistajan läsnä ollessa (*tulotarkastus*). Tulotarkastus käsittää henkilöllisyyden toteamisen ja kirjaamisen, henkilötuntomerkkien ottamisen sekä vangin mukana olevan omaisuuden luetteloinnin ja tarkastamisen. Suljetussa vankilassa tulotarkastus käsittää vaatteiden vaihdon. Omaisuusluettelosta säädetään 9 luvun 2 §:ssä. Vangin turvatarkastuksesta säädetään 16 luvun 3 §:ssä.

Vankeinhoitoviranomainen saa ottaa vangista pakkokeinolaissa (450/1987) tarkoitettut henkilötuntomerkit.

6 §

Rangaistusajan suunnitelma

Vangille on laadittava yksilöllinen suunnitelma rangaistusajan suorittamista, vapauttamista ja ehdonalaista vapautta varten (*rangaistusajan suunnitelma*).

Rangaistusajan suunnitelma sisältää suunnitelman vangin sijoittamisesta, toiminnasta rangaistusaikana, valvotusta koevapaudesta ja ehdonalaisesta vapauttamisesta sekä poistumisluvan myöntämisestä. Hyvissä ajoin ennen vangin todennäköistä vapauttamista suunnitelmaa täydennetään vapauttamissuunnitelmalla ja valvontasuunnitelmalla. Vapauttamissuunnitelmaa laadittaessa arvioidaan tarvittavassa laajuudessa vangin edellytykset selviytyä vapaudessa sekä hänen palvelujen tarpeensa. Valvontasuunnitelmaan sovelletaan, mitä ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetussa laissa (782/2005) säädetään.

Rangaistusajan suunnitelman sisällössä ja laajuudessa otetaan huomioon vangin rangaistusajan pituus, aikaisemmat vankeusrangaistukset, vangin työ- ja toimintakyky sekä hänen henkilöstään, rikollisuudestaan ja olosuhteistaan saadut tiedot.

7 §

Suunnitelman laatimismenettely

Rangaistusajan suunnitelma laaditaan sijoittajayksikössä. Suunnitelmaa tarkennetaan siinä vankilassa, johon vanki sijoitetaan.

Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä vangin kanssa. Rangaistusajan suunnitelmaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin oltava yhteistyössä Kriminaalihuoltolaitoksen, sekä vangin suostumuksella hänen koti- tai asuinkuntansa viranomaisten, muiden viranomaisten sekä yksityisten yhteisöjen ja henkilöiden kanssa. Vangin yhteiskuntaan sijoittumisen parantamiseksi vapauttamissuunnitelmaa laadittaessa on lisäksi vangin suostumuksella oltava tarpeen mukaan yhteistyössä vangin koti- tai asuinkunnan sosiaali-, terveys-, asunto- sekä työvoimaviranomaisten kanssa.

Suunnitelman toteutumista on seurattava. Suunnitelma on otettava uudelleen käsiteltäväksi säännöllisin väliajoin sekä myös, jos

sitä ei noudateta. Suunnitelman seuraamisesta vastaa tähän tehtävään määrätty Vankeinhoitolaitoksen virkamies.

8 §

Vankilaan sijoittamisen yleisperiaatteet

Sijoitettaessa vankeja vankilaan on otettava huomioon rangaistusajan suunnitelman mukaisesti vangin kotipaikka, yhteyksien säilyminen lähiomaisiin tai muihin läheisiin, ikä, sukupuoli, terveydentila, rangaistuskertaisuus, vangin aikaisempi rikollisuus ja vangin oma toivomus sekä mahdollisuudet sijoittua rangaistusajan suunnitelman edellyttämään toimintaan. Sijoituspäätöstä tehtäessä tulee lisäksi kiinnittää huomiota vangin mahdollisuuksiin hoitaa vankeuden täytäntöönpanoon liittyviä asioita omalla kielellään. Vankia ei tule sijoittaa suljetumpaan vankilaan tai vankilan osastoon kuin vankilan järjestys ja turvallisuus sekä vankilassa pitämisen varmuus edellyttävät. Lisäksi on otettava huomioon, mitä 9 §:ssä säädetään.

Alle 18-vuotias on sijoitettava sellaiseen vankilaan, että hänet voidaan pitää erillään aikuisista vangeista, jollei hänen etunsa muuta vaadi.

9 §

Sijoittaminen avolaitokseen

Tuomittu voidaan suoraan vapaudesta sijoittaa avolaitokseen, jos hänen suoritettavanaan on yhdessä tai erikseen sakon muunto-rangaistus ja enintään yhden vuoden vankeusrangaistus. Avolaitokseen sijoittamisen edellytyksenä on, että vanki sitoutuu päihitteettömyyteen ja 16 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päihitteettömyyden valvontaan.

Tuomittu on kuitenkin sijoitettava suljetuun vankilaan, jos on perusteltua syytä epäillä, että hän:

- 1) ei sovellu avolaitoksessa järjestettävään tai avolaitoksen hyväksymään toimintaan;
- 2) ei tule noudattamaan avolaitoksen järjestystä;
- 3) jatkaa rikollista toimintaa;
- 4) poistuu avolaitoksesta luvatta; tai
- 5) ei tule noudattamaan päihitteettömyyttä tai suostumaan sen valvontaan.

Tuomittu tulee sijoittaa suljettuun vankilaan myös, jos avolaitoksissa ei ole tilaa tai jos vanki itse sitä pyytää.

10 §

Vangin lapsen ottaminen vankilaan

Vangin pieni lapsi voidaan ottaa vankilaan, jos se on lapsen edun mukaista ja vanki itse sitä haluaa. Lapsen hoito järjestetään lapsen edun mukaisella tavalla.

11 §

Päätösvalta

Rangaistusajan suunnitelmasta ja vangin sijoittamisesta vankilaan päättää sijoittajayksikön johtaja.

Lapsen ottamisesta vankilaan päättää sijoittajayksikön johtaja vastaanottavan vankilan johtajaa ja lastensuojelulaissa (683/1983) tarkoitettua viranomaista kuultuaan.

12 §

Tarkemmat säännökset

Täytäntöönpanoasiakirjoista, sijoittajayksiköiden tehtävistä, tuomittujen toimittamisesta vankilaan, tulotarkastuksen kirjaamisesta sekä rangaistusajan suunnitelman sisällöstä ja laatimisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat määräykset tulotarkastuksesta ja sijoittajayksiköiden toiminnasta antaa Rikosseuraamusvirasto.

5 luku

Sijoittaminen vankilassa

1 §

Vankilan osastot

Vankilassa voi olla valvonnan asteeltaan ja toiminnoiltaan erilaisia osastoja.

Osastolle sijoittamisessa on otettava huomioon rangaistusajan suunnitelma, vangin yksilölliset ominaisuudet, ikä, vangin mahdollisuudet täyttää osallistumisvelvollisuuten-

sa sekä vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, vangin tai muun henkilön turvallisuus ja rikollisen toiminnan estäminen.

Miehet ja naiset on pidettävä eri asunto-osastoissa.

2 §

Alaikäisen erillään pitäminen

Alle 18-vuotias vanki on pidettävä erillään aikuisista vangeista, jollei hänen etunsa muuta vaadi.

3 §

Erillään asuminen omasta pyynnöstä

Vangille on varattava hänen pyynnöstään mahdollisuus asua kokonaan tai osittain erillään muista vangeista, jos vangilla on perusteltu syy uskoa henkilökohtaisen turvallisuutensa olevan uhattuna tai jos erillään asumiseen on muu hyväksyttävä syy.

Omasta pyynnöstään erillään pidettävän oikeuksia ei saa rajoittaa enempää kuin mitä erillään asumisesta välttämättä aiheutuu.

4 §

Sopimusosasto

Vangille on varattava mahdollisuus asua osastolla, jolla vangit sitoutuvat osaston vangeille järjestettävään toimintaan sekä 16 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päiheteettömyyden valvontaan (*sopimusosasto*).

5 §

Varmuosasto

Rikosseuraamusviraston päätöksellä voidaan vankilaan turvallisuussyistä perustaa muusta vankilasta eristetty osasto (*varmuusosasto*).

Varmuosastolle sijoitetun vangin oikeuksia ei saa rajoittaa enempää kuin mitä varmuusosastolle sijoittamisesta välttämättä aiheutuu.

Varmuosastolle sijoitettua vankia ja hänen terveydentilaansa on tarkoin seurattava.

6 §

Varmuusosastolle sijoittamisen edellytykset

Vanki voidaan sijoittaa varmuusosastolle, jos on perusteltua syytä epäillä, että vanki:

1) syyllistyy tekijänä tai osallisena rikoslain 50 luvun 1, 2 tai 4 §:ssä tarkoitettuun rikokseen;

2) syyllistyy muuhun rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus olisi vähintään 4 vuotta vankeutta;

3) karkaa tai yrittää karata; tai

4) yritetään vapauttaa.

Vanki voidaan sijoittaa varmuusosastolle myös, jos hän on vakavasti vaarantanut vankilan turvallisuutta tai jos sijoittaminen on perusteltua hänen oman turvallisuutensa taakamiseksi.

7 §

Varmuusosastolle sijoittamisen kesto ja perusteiden ilmoittaminen

Varmuusosastolle sijoittamista ei saa jatkaa kauemmin kuin se on välttämätöntä. Päätös vangin sijoittamisesta varmuusosastolle ja sen perusteet on otettava uudelleen harkittaviksi enintään kolmen kuukauden väliajoin.

Varmuusosastolle sijoittamisen perusteet on ilmoitettava vangille, jos niiden ilmoittamisesta ei aiheudu vaaraa muun henkilön turvallisuudelle taikka haittaa rikoksen selvittämiseksi.

8 §

Osaston päiväjärjestys

Vankilan osastoilla tulee olla päiväjärjestys.

9 §

Päätösvalta

Varmuusosaston päiväjärjestyksen vahvistaa aluevankilan johtaja. Muiden osastojen päiväjärjestyksen vahvistaa vankilan johtaja.

Osastolle sijoittamisesta päättää toiminoista vastaava tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies siten kuin vankilan

työjärjestyksessä määrätään. Vankeinhoitolaitoksen sairaalaysikköön ottamisesta ja sieltä poistamisesta päättää sairaalaysikön toiminnasta vastaava ylilääkäri.

Vangin sijoittamisesta varmuusosastolle päättää Rikosseuraamusvirasto vankilan johtajan tai sijoittajayksikön johtajan esityksestä tai näitä kuultuaan.

6 luku

Siirtäminen vankilasta toiseen

1 §

Siirtäminen suljetusta vankilasta avolaitokseen

Vanki voidaan rangaistuksen pituudesta riippumatta siirtää suljetusta vankilasta avolaitokseen määrääjäksi tai rangaistuksen jäljellä olevaa osaa suorittamaan ottaen huomioon sen, mitä 4 luvun 8 §:ssä säädetään, jos:

1) avolaitokseen siirtäminen edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista;

2) vanki soveltuu avolaitoksessa järjestettävään tai muuhun avolaitoksen hyväksymään toimintaan;

3) voidaan pitää todennäköisenä, että vanki noudattaa avolaitoksen järjestystä, ei syyllisty rikokseen eikä poistu avolaitoksesta luvatta; ja

4) vanki sitoutuu olemaan käyttämättä päihdyttäviä aineita ja rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita sekä sitoutuu 16 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päihteettömyyden valvontaan.

2 §

Siirtäminen avolaitoksesta suljettuun vankilaan

Vanki voidaan siirtää avolaitoksesta suljettuun vankilaan, jos:

1) vanki syyllistyy rikokseen, jota ei rikoslain 2 luvun 13 §:n mukaan saa käsitellä kurinpitomenettelyssä taikka syyllistyy tämän lain 15 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun järjestysrikkomukseen;

2) vanki kieltäytyy osallistumasta rangaistusajan suunnitelman mukaiseen toimintaan

taikka ei muutoin sovellu avolaitoksessa järjestettävään tai avolaitoksen hyväksymään toimintaan;

3) vanki kieltäytyy 16 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitetusta päihitteettömyyden valvonnasta;

4) vanki vangitaan muun rikoksen johdosta tai hänen todetaan ennen avolaitokseen tuloaan syyllistyneen rikokseen, jonka johdosta 1 §:n 3 kohdassa tarkoitetut edellytykset eivät enää täyty;

5) siirtäminen on perusteltua vangin tai muun henkilön turvallisuuden takaamiseksi tai rikollisen toiminnan estämiseksi;

6) täytäntönpantavaksi tulee uusi vankeusrangaistus tai sakon muuntorangaistus ja 1 §:ssä tarkoitetut edellytykset eivät tämän johdosta enää täyty; tai

7) vanki sitä pyytää.

Vanki voidaan välittömästi siirtää suljetuun vankilaan siksi ajaksi, jonka 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun rikoksen esitutkintaan saattaminen tai järjestysrikkomuksen selvittäminen vaatii. Vanki voidaan siirtää suljetuun vankilaan myös 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettujen edellytysten selvittämiseksi.

Vanki, joka ilman pätevää syytä jättää saapumatta avolaitokseen määräaikana, on toimitettava sijoittajajyksikköön.

3 §

Vangin siirtäminen toiseen vankilaan

Vanki voidaan siirtää suljetusta vankilasta toiseen suljetuun vankilaan tai avolaitoksesta toiseen avolaitokseen, jos se edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista tai on muutoin perusteltua ja voidaan olettaa, että vanki sopeutuu toisen vankilan olosuhteisiin.

Vanki tulee siirtää toiseen vankilaan, jos vankilassa pitämisen varmuus, vankilan järjestys, täytäntönpäntöönpanon turvallisuus, vangin oma tai muun henkilön turvallisuus, rikollisen toiminnan estäminen taikka muu vastaava syy sitä edellyttää. Vanki voidaan siirtää toiseen vankilaan myös vankiloiden käyttöasteen taasoittamiseksi.

Vangin on siirrosta huolimatta voitava mahdollisuuksien mukaan jatkaa rangaistusajan suunnitelman mukaista toimintaa, ja hänen on siirrosta huolimatta saatava tarvitsemaansa hoitoa.

4 §

Siirrosta ilmoittaminen

Vangille on varattava viipymättä hänen saavuttuaan toiseen vankilaan tilaisuus ilmoittaa siirrosta lähiomaiselleen tai muulle läheiselleen.

5 §

Läsnäolo tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa

Vanki on kutsusta toimitettava tuomioistuimeen siten kuin siitä erikseen säädetään.

Jos vanki kutsutaan henkilökohtaisesti kuultavaksi muuhun viranomaiseen kuin tuomioistuimeen, vanki voidaan tästä syystä päästää vankilan ulkopuolelle kuulemisen vaatimaksi ajaksi.

Tässä pykälässä tarkoitetusta syystä vankilan ulkopuolella olevalle vangille on järjestettävä tarpeellinen valvonta. Aika, jonka vanki on tämän pykälän nojalla vankilan ulkopuolella, luetaan rangaistusajaksi.

6 §

Siirtämisestä päättäminen

Vangin siirtämisestä aluevankilassa päättää sijoittajajyksikön johtaja, jollei hän ole siirtänyt päätösvaltaa asiassa rangaistusajan suunnitelmassa nimetyille vankilan johtajalle. Jos vanki siirretään toiseen aluevankilaan, siirto edellyttää vastaanottavan aluevankilan sijoittajajyksikön johtajan suostumusta.

Aluevankiloiden käyttöasteen tasoittamiseksi tapahtuvasta vangin siirtämisestä voi päättää myös Rikosseuraamusvirasto.

Vankilan johtaja päättää 5 §:n 2 momentissa tarkoitetusta vangin päästämistä vankilan ulkopuolelle. Jos vankilan ulkopuolella oleminen kestää pitempään kuin seitsemän vuorokautta, asiasta päättää sijoittajajyksikön johtaja tai hänen määräämänsä täytäntönpäntöä vastaava virkamies.

7 §

Tarkemmat säännökset

Vangin siirtoa koskevasta menettelystä

säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmat määräykset vangin siirtämisestä antaa Rikosseuraamusvirasto.

8 §

Vangin kuljetus

Vangin kuljetuksessa noudatetaan, mitä siitä erikseen säädetään.

III OSA

VANKEUDEN TÄYTÄNTÖÖNPANON SISÄLTÖ

7 luku

Perushuolto ja asuminen

1 §

Vankien asuintilat

Vankien käytössä tulee olla asianmukaiset asuin- ja peseytymistilat. Vankiloita rakennettaessa ja korjattaessa varsinaiset asuintilat on varustettava niin, että ne vastaavat yleisessä rakennuslainsäädännössä asuintiloille asetettuja vaatimuksia.

Vankilan suljetuissa tiloissa, joissa säilytetään vankeja, tulee olla hälytyslaite, jolla voidaan välittömästi saada yhteys henkilökuntaan.

2 §

Vaatetus

Avolaitoksessa vangin on käytettävä omia vaatteitaan.

Suljetussa vankilassa vangit saavat käyttää omia vaatteitaan. Omien vaatteiden käyttöä voidaan rajoittaa vankilan järjestyksen tai valvonnan taikka työturvallisuuden vaatimasta syystä.

Vangille, joka työssä ei saa käyttää omia vaatteitaan tai joka työn luonteen vuoksi tarvitsee suojavaatetusta, on annettava soveltuva vaatetus.

Vangille, jolla ei ole asianmukaista omaa vaatetusta, on annettava soveltuva vaatetus

vankilassa käytettäväksi sekä tuomioistuimessa käyntiä tai muuta vankilasta poistumista varten.

3 §

Vaatteiden huolto

Vanki vastaa käytössään olevien omien vaatteidensa huollosta. Vangin on pidettävä vankilan antama vaatetus asianmukaisessa kunnossa.

Vankilan on järjestettävä vangille tilaisuus hänen omien vaatteidensa pesuun taikka niiden pesettämiseen vankilassa tai vangin kustannuksella vankilan välityksellä vankilan ulkopuolella.

4 §

Puhtaanapito

Vangin on vapaa-aikanaan huolehdittava asuinhuoneensa ja oleskelutilojen siivouksesta ja puhtaanapidosta sekä taloustöistä.

5 §

Ruokahuolto

Vankien ruokahuolto on järjestettävä siten, että vangit saavat terveellisen, monipuolisen ja riittävän ravinnon.

Peruseruokavaliosta poiketaan, jos se on perusteltua vangin terveyden taikka uskonnollisen tai muun perustellun vakaumuksen vuoksi.

6 §

Ulkoilu

Vangille on annettava mahdollisuus ulkoilla vähintään tunti päivässä, jollei vangin terveydentila taikka vankilan järjestyksen tai turvallisuuteen liittyvä erityisen painava syy ole esteenä.

7 §

Päätösvalta

Vangin ulkoilun epäämisestä ja omien

vaatteiden käytön rajoittamisesta päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä turvallisuudesta vastaava virkamies. Perusruokavaliosta poikkeamisesta uskonnollisen tai muun perustellun vakaumuksen perusteella päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä toiminnoista vastaava virkamies.

8 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat määräykset ruoka- ja perushuollosta sekä asumisesta antaa Rikosseuraamusvirasto.

8 luku

Toimintaan osallistuminen

1 §

Toiminnan tarkoitus ja sisältö

Vankilan järjestämän tai hyväksymän toiminnan tarkoituksena on edistää vangin sijoittumista yhteiskuntaan:

- 1) vahvistamalla vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan;
- 2) ylläpitämällä ja parantamalla vangin ammattitaitoa ja osaamista sekä työ- ja toimintakykyä; ja
- 3) tukemalla vangin päihteetöntä elämäntapaa.

Toiminta sisältää työtä, koulutusta tai muita vangin valmiuksia edistäviä toimintoja.

2 §

Osallistumisvelvollisuus

Vanki on velvollinen vahvistettuna työ- ja toiminta-aikana osallistumaan vankilan järjestämään tai hyväksymään toimintaan (*osallistumisvelvollisuus*).

Vanki on kokonaan tai osittain vapautettava osallistumisvelvollisuudesta, jos hänen terveydentilansa, toimintakykynsä tai ikänsä sitä vaatii.

3 §

Toiminnan järjestäminen

Vangille on annettava vahvistettuna työ- ja

toiminta-aikana tilaisuus täyttää osallistumisvelvollisuutensa rangaistusajan suunnitelman toteutumista edistävissä toiminnoissa.

Varmuusosastolle sijoitetulle vangille on annettava tilaisuus täyttää osallistumisvelvollisuutensa varmuusosastolle soveltuvissa toiminnoissa.

Lain 18 luvun 5 §:ssä tarkoitettuista syistä erillään pidettävälle vangille on pyrittävä järjestämään tilaisuus täyttää osallistumisvelvollisuutensa osaston päiväjärjestykseen soveltuvassa toiminnoissa.

4 §

Toimintaan sijoittaminen

Vanki on sijoitettava toimintaan ottaen huomioon rangaistusajan suunnitelma, vankilan järjestys ja turvallisuus sekä yhteiskunnan turvallisuus.

5 §

Ammattityö ja valmentava työ

Rangaistusaikana tehtävä työ on:

- 1) vangin työtaitoa ylläpitävää ja työllistymistä edistävää työtä (*ammattityö*); tai
- 2) kuntouttavaa, vangin työkykyä ja valmiuksia parantavaa työtä (*valmentava työ*).

Ammattityön järjestelyssä seurataan asianomaisen alan teknistä kehitystä sekä käytetään ajanmukaisia työtapoja ja -menetelmiä. Valmentavan työn järjestämisessä seurataan lisäksi ammatillisessa kuntoutuksessa yleisesti noudatettavia menetelmiä.

6 §

Siviilityö

Vangille voidaan antaa lupa varsinaisena työaikana tehdä työtä tai osallistua työharjoitteluun vankilan ulkopuolella (*siviilityö*).

Siviilityön palkkaus ja muut työhön liittyvät ehdot eivät saa olennaisesti poiketa asianomaisessa työssä yleisesti noudatettavista ehdoista. Siviilityön tulee olla työpaikkaan ja työnantajaan liittyvät taloudelliset ja sosiaaliset tekijät huomioon ottaen tavanomaista taloudellista toimintaa.

7 §

Oma työ

Vangille voidaan osallistumisvelvollisuuden täyttämiseksi antaa lupa tehdä omaan lukuunsa vankilassa sellaista hyväksyttävää työtä, joka soveltuu vankilassa tehtäväksi (*oma työ*).

Omaa työtä varten vangille voidaan antaa korvauksetta käyttöön vankilan työvälineitä, jollei siitä aiheudu haittaa vankilan järjestykselle, turvallisuudelle tai toimintojen järjestämiselle.

Lupa omaan työhön voidaan peruuttaa, jos 1 momentissa tarkoitettujen edellytykset eivät enää täyty taikka jos oman työn tekemisestä aiheutuu vaaraa vankilan järjestykselle tai turvallisuudelle.

8 §

Koulutus

Vanki voi osallistua vankilassa tai sen ulkopuolella järjestettävään koulutukseen. Koulutukseen osallistumisesta vankilan ulkopuolella noudatetaan, mitä 9 ja 10 §:ssä säädetään. Aluevankila tai vankila sopii vankilassa toteutettavasta tutkintoon johtavasta tai muusta koulutuksesta koulutuksen järjestäjien kanssa. Vankilassa järjestettävässä koulutuksessa noudatetaan lisäksi soveltuvien osin, mitä asianomaisesta koulutuksesta yleisesti säädetään. Vangille, joka ei ole suorittanut perusopetuksen oppimäärää, on annettava tilaisuus sen suorittamiseen.

Vangin opintoja on ohjattava ja tuettava sekä opiskelumenestystä seurattava.

Koulutuksesta annettavasta todistuksesta ei saa ilmetä, että opintoja on harjoitettu vankilassa.

9 §

Toimintaan osallistuminen vankilan ulkopuolella

Vangille voidaan antaa lupa opiskella vankilan ulkopuolella (*opintolupa*).

Vanki, jolla on päihdeongelma tai jolla arvioidaan olevan erityisiä vaikeuksia selviytyä vapaudessa, voidaan sijoittaa määräajaksi vankilan ulkopuoliseen laitokseen tai vastaavaan yksikköön (*sijoituspaikka*), jossa hän osallistuu päihdehuoltoon tai hänen selviytymismahdollisuuksiaan parantavaan muuhun tavoitteelliseen toimintaan (*sijoitus ulkopuoliseen laitokseen*).

Vangille voidaan antaa lupa osallistua vankilan ulkopuolella riittävän valvonnan alaisena vankilan järjestämään tai hyväksyttävään toimintaan, joka tukee vangin kuntoutumista, yhteyksiä ja sijoittumista yhteiskuntaan (*lupa valvottuun ulkopuoliseen toimintaan*).

10 §

Luvan edellytykset

Edellä 6 §:ssä tarkoitettu lupa voidaan antaa tai 9 §:n mukainen päätös tehdä, jos:

1) lupa tai sijoitus edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista;

2) vangin rangaistusaikaisesta käyttäytymisestä sekä hänen henkilöstään ja rikollisuudesta saatujen tietojen perusteella 3 momentissa tarkoitettujen luvan ehtojen noudattamista voidaan pitää todennäköisenä;

3) luvan tai sijoituksen 3 momentissa tarkoitettujen ehtojen noudattamista voidaan soveltuvin tavoin valvoa; ja

4) vanki suostuu siihen, että vankeinhoitoviranomaiset ovat tarpeen mukaan yhteydessä viranomaisiin sekä yksityisiin yhteisöihin ja henkilöihin luvan tai sijoituksen edellytysten selvittämistä taikka ehtojen noudattamista koskevista asioista.

Ulkopuoliseen laitokseen sijoituksen edellytyksenä on lisäksi, että vankila, sijoituspaikka ja vanki ovat tehneet kirjallisen sijoitussopimuksen. Sijoituksen edellytyksenä on myös, että vanki suostuu siihen, että vankeinhoitoviranomaiset saavat antaa sijoituksen kannalta tarpeellisia tietoja sijoituspaikalle ja että sijoituspaikka saa ilmoittaa vankeinhoitoviranomaisille ehtojen rikkomisesta.

Luvan tai sijoittamisen ehtona on lisäksi, että:

1) vanki sitoutuu olemaan käyttämättä päihdyttäviä aineita ja rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita ja sitoutuu 16 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päihteettömyyden valvontaan; ja

2) vanki sitoutuu noudattamaan muita vankilan ulkopuolella liikkumiseen ja toimintaan osallistumiseen liittyviä välttämättömiä kirjallisia ehtoja.

11 §

Luvan tai sijoituksen peruuttaminen

Jos 6 tai 9 §:ssä tarkoitetun luvan tai sijoituksen edellytykset eivät enää päätöksen tekemisen jälkeen täyty, lupa voidaan peruuttaa. Jos vanki ei noudata 10 §:n 3 momentissa tarkoitettuja ehtoja, vangille voidaan määrätä 15 luvun 4 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettu kurinpitorangaistus. Jos kurinpitorangaistusta ei pidetä riittävänä tai tarkoitukseenmukaisena seuraamuksena, lupa voidaan myös peruuttaa. Rangaistusajaksi lukemisessa noudatetaan, mitä 3 luvun 7 §:ssä säädetään. Avolaitokseen sijoitetun vangin siirtämisessä noudatetaan lisäksi, mitä 6 luvun 2 §:ssä säädetään.

Jos vanki tekee vankilan ulkopuolella rikoksen, noudatetaan, mitä rikoslain 2 luvun 13 §:ssä säädetään.

12 §

Työaika ja työsuojelu

Vankien työ- ja toiminta-ajan järjestämisessä noudatetaan soveltuvin osin työaikalainsäädäntöä.

Vangin työsuojelussa ja työturvallisuudessa noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä.

13 §

Osallistumisvelvollisuudesta vapauttaminen määrääjäksi

Säännöllisesti toimintaan osallistunut vanki voidaan rangaistusajan suunnitelman toteutu-

minen huomioon ottaen vapauttaa osallistumisvelvollisuudesta määrääjäksi, enintään neljäksi viikoksi vuodessa.

Rikoksesta syytteessä olevalle vangille on annettava tarpeellinen vapautus osallistumisvelvollisuudesta puolustuksen valmisteleksi. Vanki voidaan vapauttaa osallistumisvelvollisuudesta myös muusta tärkeästä syystä.

Vanki on vapautettava osallistumisvelvollisuudesta myös, jos se on tarpeen määrääjäkaisen työkyvyttömyyden vuoksi.

14 §

Päätösvalta

Vankilan johtaja tai hänen määräämänsä toiminnoista vastaava virkamies päättää 4 §:n mukaisesta sijoittamisesta, 6 ja 9 §:n mukaisesta vankilan ulkopuoliseen toimintaan osallistumisesta sekä 11 §:ssä tarkoitetusta luvan tai sijoituksen peruuttamisesta.

Rikosseuraamusvirasto päättää kuitenkin elinkautista vankeusrangaistusta ja rikoslain 2 c luvun 11 §:ssä tarkoitetun koko rangaistusta suorittavan vangin siviilityöluvasta, opintoluvasta ja sijoituksesta ulkopuoliseen laitokseen.

Rikosseuraamusviraston päätöksellä 2 momentissa tarkoitettu päätösvalta voidaan siirtää 1 momentissa tarkoitetulle virkamiehelle.

Edellä 13 §:ssä tarkoitetusta osallistumisvelvollisuudesta vapauttamisesta päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä toiminnoista vastaava virkamies.

15 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset vankien toimintaan sijoittamisesta, vankien työ- ja toiminta-ajasta sekä 6 ja 9 §:ssä tarkoitetun sijoituksen ja luvan ehdoista, pituudesta ja sijoitussopimuksesta sekä osallistumisvelvollisuudesta vapauttamisesta määrääjäksi annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmat määräykset menettelystä samoin kuin töiden luokittelusta sekä muista työn edellytyksistä antaa Rikosseuraamusvirasto.

9 luku

Vangin omaisuus ja tulot

1 §

Omaisuuuden hallussapito

Vanki saa vankilassa pitää hallussaan kohtuullisen määrän henkilökohtaista omaisuutta. Esineen tai aineen hallussapito voidaan evätä, jos:

1) esineestä tai aineesta aiheutuu vaaraa henkilön turvallisuudelle;

2) esine tai aine erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen; taikka

3) esineen tai aineen hallussapidosta vankilan tai vankilan osaston olosuhteet ja valvonnan aste huomioon ottaen aiheutuu erityistä haittaa vankilan yleiselle järjestykselle.

Vanki ei saa pitää hallussaan alkoholia, muuta päihdyttävää ainetta, rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita eikä huumausaineiden käyttöön tarkoitettuja esineitä. Suljetussa vankilassa vanki ei saa pitää hallussaan toiselta vangilta ilman vankeinhoitoviranomaisen lupaa saamaansa omaisuutta.

Muu omaisuus, joka vangilla on mukanaan tullessaan vankilaan tai jonka vanki saa rangaistusajanaan, voidaan ottaa vankilassa säilytettäväksi vangin vapaaksi pääsyyn saakka, jos se vankilan säilytystilat huomioon ottaen on mahdollista.

Jos omaisuutta ei voida säilyttää, se palautetaan taikka lähetetään vangin kustannuksella hänen osoittamaansa paikkaan. Pilaantunut tavara voidaan hävittää todistajan läsnä ollessa. Alkoholiuoman tai muun alkoholipitoisen aineen hävittämisestä noudatetaan, mitä alkoholilain (1143/1994) 60 §:ssä säädetään. Huumausaineen toimittamisesta hävitettäväksi säädetään huumausainelain (1289/1993) 10 §:ssä.

Tavaraan, jolla ei ole omistajaa, sovelletaan löytötavaralakia (778/1988).

2 §

Omaisuuksluettelo

Suljettuun vankilaan vastaanotetusta van-

gin omaisuudesta on laadittava omaisuusluettelo. Avolaitoksessa luettelo on laadittava ainoastaan avolaitokseen säilytettäväksi otetusta omaisuudesta ja vangin pyynnöstä hänen haltuunsa annetusta erityisen arvokkaasta omaisuudesta. Vangin ja läsnä olevan todistajan on allekirjoitettava omaisuusluettelo. Jos vanki ei allekirjoita luetteloa, kahden Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen on todistettava luettelo oikeaksi.

Suljetussa vankilassa vangin haltuun annetusta omaisuudesta on tehtävä merkintä omaisuusluetteloon. Vangille on hänen pyynnöstään annettava kopio omaisuusluettelosta.

Vangin hallusta voidaan ottaa pois sellainen ilman vankeinhoitoviranomaisen lupaa vastaanotettu omaisuus, joka on merkitty toisen vangin omaisuusluetteloon.

3 §

Rahan ja muiden maksuvälineiden hallussapito

Suljetussa vankilassa vangilla ei ole oikeutta pitää hallussaan rahaa tai rikoslain 37 luvun 12 §:ssä tarkoitettuja muita maksuvälineitä. Vangin hallussa olevat rahat ja muut maksuvälineet otetaan vankilassa säilytettäväksi tai talletetaan vangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin.

Avolaitoksessa olevalla vangilla on oikeus pitää hallussaan rahaa ja muita maksuvälineitä. Ne voidaan hänen pyynnöstään ottaa vankilassa säilytettäväksi tai tallettaa hänen tililleen pankkiin.

Vangille annetaan kuukausittain ote hänen rahavarojensa tilinpidosta.

4 §

Rahan ja muiden maksuvälineiden käyttö

Vankilan on järjestettävä vangille mahdollisuus hankkia elintarvikkeita ja muuta henkilökohtaiseen käyttöön sopivaa tavaraa.

Vanki saa hankkia vankilan välityksellä käyttöesineitä ja tarvikkeita, joiden hallussapito on 1 §:n 1 ja 2 momentin nojalla sallittu.

Suljetussa vankilassa oikeutta käyttää vankilan ulkopuolelta tulevaa rahaa ja muita maksuvälineitä voidaan rajoittaa, jos se van-

kilan tai vankilan osaston turvallisuus huomioon ottaen on perustelua.

Perustellusta syystä vanki saa vankilan välityksellä toimittaa rahaa ja muita maksuvälineitä vankilan ulkopuolelle tai toiselle vangille.

5 §

Omaisuuuden palauttaminen

Kun vanki vapautuu vankilasta, hänen rahansa, muut maksuvälineensä ja omaisuutensa on luovutettava hänelle kuittausta vastaan. Jos vanki ei allekirjoita omaisuusluetteloa, kahden Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen on todistettava luettelo oikeaksi.

Vankilaan jätetty omaisuus lähetetään vapautetulle hänen kustannuksellaan. Jos vapautunut ei nouda omaisuuttaan, omaisuus voidaan hävittää kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun omaisuus on palautettu vankilaan. Jos vapautunut ei tavoiteta, omaisuus voidaan hävittää kolmen kuukauden kuluttua vangin vapautumisesta.

6 §

Palkka, toimintaraha ja käyttöraha

Ammattityöstä maksetaan avolaitoksessa käypä palkka ja suljetussa vankilassa toimintaraha.

Valmentavaan työhön, koulutukseen tai muuhun vankilan järjestämään tai hyväksymään toimintaan osallistuvalla vangilla maksetaan toimintarahaa. Toimintaraha maksetaan kolmessa luokassa työn, koulutuksen tai muun toiminnan vaativuuden, osallistumisen säännöllisyyden ja keston sekä vangin henkilökohtaisen suorituksen mukaan.

Vangille, joka on vapautettu osallistumisvelvollisuudesta, maksetaan käyttörahaa. Työ- tai toiminta-ajalta, jolta ei makseta palkkaa tai toimintarahaa, maksetaan käyttörahaa.

Palkka sekä toiminta- ja käyttöraha on merkittävä vankilassa pidettävälle vangin tilille vähintään kerran kuukaudessa.

7 §

Palkasta suoritettavat pidätykset

Veron ennakoperintä ja ulosmittaus suoritetaan niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Palkasta suoritetaan vankilalle korvaus ruoka- ja ylläpitomenoista.

Palkasta suoritetaan pidätys vahvistetun elatusavun maksamiseen. Palkasta pidätetään enintään puolet sitten, kun 1 ja 2 momentissa tarkoitettavat pidätykset on suoritettu. Jos palkka on ulosmittauksen kohteena, elatukseen suoritettavan pidätyksen määrä lasketaan siitä osasta palkkaa, joka jää jäljelle ulosmittauksen jälkeen.

Tuottavaa omaa työtä tai muuta kuin työharjoitteluna tehtyä siviilityötä tekevän vangin on maksettava vankilalle korvaus ruoka- ja ylläpitomenoista. Jos vanki jättää korvauksen määräaikana suorittamatta, lupa voidaan peruuttaa.

8 §

Suorittamatta jättäminen

Toiminta- tai käyttöraha voidaan jättää kokonaan tai osittain maksamatta, jos maksaminen vangin muulta viranomaiselta kyseiseen toimintaan saama tuki huomioon ottaen taikka muista erityisistä syistä ei ole tarpeen. Näissä tapauksissa voidaan myös periä korvausta ylläpito- ja ruokakustannuksista.

9 §

Päätösvalta

Omaisuuuden hallussapidosta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Edellä 4 §:n 4 momentissa tarkoitettusta rahan tai maksuvälineiden toimittamisesta vankilan ulkopuolelle tai toiselle vangille päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä turvallisuudesta vastaava virkamies. Toiminta- tai käyttörahan suorittamatta jättämisestä päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä toiminnoista vastaava virkamies.

Edellä 4 §:n 3 momentissa tarkoitettusta vankilan ulkopuolelta tulevan rahan tai mui-

den maksuvälineiden käytön rajoittamisesta suljetussa vankilassa päättää aluevankilan johtaja.

10 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset vangin hallussaan pitämästä omaisuudesta, rahan ja muiden maksuvälineiden käytöstä sekä palkan, toiminta- ja käyttörahan sekä pidätysten määrätymisen perusteista ja määrästä sekä pidätysten suorittamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat määräykset omaisuuden säilyttämisestä, lähettämisestä, hävittämisestä ja omaisuusluettelosta sekä toiminta- ja käyttörahan suorittamatta jättämisestä antaa Rikosseuraamusvirasto.

10 luku

Sosiaali- ja terveydenhuolto

1 §

Vangin terveyden- ja sairaanhoito

Vankeinhoitolaitoksen on järjestettävä tai muutoin turvattava vangin lääketieteellisten tarpeiden mukainen terveyden- ja sairaanhoito sekä lääkinnällinen kuntoutus.

Terveyden- ja sairaanhoidon järjestämisessä noudatetaan, mitä potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992), terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994), mielenterveyslaissa (1116/1990), tartuntatautilaissa (583/1986) ja työterveyshuoltolaissa (1383/2001) säädetään.

2 §

Tilapäinen hoito ja tutkimus vankilan ulkopuolella

Jos sairasta tai vammautunutta vankia ei voida asianmukaisesti hoitaa tai tutkia vankilassa, hänet on lähetettävä tarpeellisen valvonnan alaisena tilapäisesti vankilan ulkopuolelle hoitoon tai tutkimukseen.

Rangaistusaika kuluu hoidon aikana.

3 §

Vankilasta vapauttaminen hoitoa varten

Jos vanki on jatkuvasti vakavan sairauden tai vaikean vamman takia hengenvaarassa tai erikoishoitoa vaativassa tilassa ja hänen hoitamisenensa vankilassa tai 2 §:n mukaisessa hoidossa olisi erityisen vaikeaa, hänet voidaan vapauttaa hoidettavaksi vankilan ulkopuolella.

Vaikka vanki on vapautettu vankilan ulkopuolella hoidettavaksi, rangaistusajan katsotaan kuluvan hoidon aikana.

Jos vapautettu toipuu ennen rangaistusajan päättymistä niin, että 1 momentin mukaisia edellytyksiä ei enää ole, hänet on toimitettava vankilaan suorittamaan rangaistuksen jäljellä olevaa osaa.

4 §

Synnytys

Raskaana oleva vanki siirretään tarpeellisen valvonnan alaisena synnytystä varten riittävän ajoissa sairaalaan tai muuhun terveydenhuollon toimintayksikköön vankilan ulkopuolelle.

Rangaistusaika kuluu 1 momentissa tarkoitettuna aikana.

5 §

Psykologinen neuvonta, tuki ja hoito

Vangille on mahdollisuuksien mukaan varattava tilaisuus psykologin antamaan ja muuhun vastaavaan neuvontaan, tukeen ja hoitoon.

6 §

Sosiaalinen kuntoutus

Vankia on tuettava sosiaalisessa kuntoutumisessa ja suhteiden ylläpitämisessä hänen lähiomaisiinsa tai muihin läheisiin sekä asumiseen, työhön, toimeentuloon, sosiaalietuuksiin ja sosiaalipalveluihin liittyvien asioiden hoitamisessa.

Sosiaalisen kuntoutuksen järjestämisessä noudatetaan lisäksi soveltuvin osin, mitä

sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) annetussa laissa säädetään.

7 §

Terveys- ja huollon kustannukset

Vangin lääketieteellisten tarpeiden mukainen terveydenhoito, sairaanhoito ja lääkinnällinen kuntoutus maksetaan valtion varoista. Valtion maksuvelvollisuus edellyttää, että vankilan ulkopuolella järjestettävä tutkimus tai annettava hoito on Vankeinhoitolaitoksen lääkärin osoittamaa tai hyväksymää.

8 §

Omalla kustannuksella järjestettävä hoito

Vangilla on oikeus Vankeinhoitolaitoksen lääkärin luvalla omalla kustannuksellaan saada lääkitystä, tutkimusta ja muuta terveydenhuoltoa vankilassa.

9 §

Vangin kuolema

Vangin kuoltua vainaja toimitetaan omaisten toivomalle paikkakunnalle Suomessa valtion kustannuksella. Vainaja, jota ei voida jättää omaisten huostaan, haudataan valtion kustannuksella.

10 §

Päätösvalta

Vangin lääkityksestä, lääkkeiden hallussapidosta, tutkimuksesta ja muusta terveydenhuollosta vankilassa päättää Vankeinhoitolaitoksen lääkäri. Hammashuollosta päättää hammaslääkäri.

Vankilan johtaja päättää, kuultuaan mahdollisuuksien mukaan lääkäriä, lähettämisestä 2 §:ssä tarkoitettuun hoitoon tai tutkimukseen. Rikosseuraamusvirasto päättää vankilan esityksestä Vankeinhoitolaitoksen ylilääkärinä kuultuaan 3 §:ssä tarkoitettua vankilasta vapauttamisesta.

11 §

Tarkemmat määräykset

Rikosseuraamusvirasto antaa tarkemmat määräykset vankien terveydentilan tarkastamisesta ja terveydenhuollon järjestämisestä vankilassa.

11 luku

Vapaa-aika

1 §

Vapaa-ajan toiminta

Vankilassa on järjestettävä vankilan oloihin soveltuvaa vapaa-ajan toimintaa.

Vankilan ulkopuolisille henkilöille, yhteisöille ja säätiöille voidaan antaa lupa järjestää vankilan oloihin soveltuvaa vapaa-ajan toimintaa.

Vangeille on annettava tilaisuus osallistua vapaa-ajan toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen. Harrastustoiminnassa vankeja on ohjattava ja neuvottava.

2 §

Osallistuminen vapaa-ajan toimintoihin

Vanki saa osallistua vapaa-ajan toimintoihin ja viettää vapaa-aikaa yhdessä muiden vankien kanssa.

Osallistuminen voidaan kieltää tai sitä rajoittaa, jos vanki:

- 1) on sijoitettu sopimusosastolle tai varmuusosastolle;
- 2) suorittaa 15 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua yksinäisyysrangaistusta; taikka
- 3) on 15 luvun 15 §:ssä tai 18 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimenpiteen kohteena.

Vangilta, joka on päihtynyt tai joka häiritsee vapaa-ajan toimintaa taikka vaarantaa vankilan järjestystä tai turvallisuutta, voidaan evätä oikeus osallistua vapaa-ajan tilaisuuksiin.

3 §

Uskonnonharjoitus

Vankilassa on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä vankien tarpeiden mukaan jumalanpalveluksia, hartaushetkiä ja muita uskonnollisia tilaisuuksia. Vangeille on annettava mahdollisuus tavata oman uskontokuntansa sielunhoitajaa tai muuta edustajaa. Vankilassa on oltava uskonnonharjoitukseen soveltuvat tilat.

Vangilla on oikeus osallistua uskonnollisiin tilaisuuksiin, jollei:

1) vanki ole sijoitettu varmuusosastolle taikka suorita 15 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua yksinäisyysrangaistusta; taikka

2) vanki ole 15 luvun 15 §:ssä tai 18 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimenpiteen kohteena.

Vangilta, joka on päihtynyt tai joka häiritsee 1 momentissa tarkoitettua tilaisuutta taikka vaarantaa vankilan järjestystä tai turvallisuutta, voidaan evätä oikeus osallistua tilaisuuteen. Jos vanki ei saa osallistua yhteisiin tilaisuuksiin, hänen mahdollisuudestaan uskonnonharjoitukseen on huolehdittava muulla tavoin.

4 §

Kirjasto

Vankilassa on oltava kirjasto tai vangeille tulee järjestää mahdollisuus käyttää yleisiä kirjastopalveluja. Vankilan kirjaston on toimittava yhteistyössä yleisten kirjastojen kanssa ja sen toiminnan tulee vastata yleisten kirjastojen toimintaperiaatteita.

Vangeille on varattava riittävän usein pääsy vankilan kirjastoon ja heitä on ohjattava kirjaston käytössä. Edellä 3 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen ja omasta pyynnöstään erillään asuvien vankien kirjastopalveluista on huolehdittava muulla tavoin.

5 §

Vapaa-ajan työ

Vanki saa vapaa-aikanaan tehdä omaan lukuunsa sellaista työtä, joka soveltuu van-

kilassa tehtäväksi ja josta ei aiheudu haittaa vankilan järjestykselle tai turvallisuudelle taikka vaaraa henkilön turvallisuudelle (*vapaa-ajan työ*).

Vapaa-ajan työtä varten vangille voidaan antaa korvauksetta käyttöön vankilan työvälineitä, jollei siitä aiheudu haittaa vankilan järjestykselle, turvallisuudelle tai toimintojen järjestämiselle.

6 §

Kirjallisuus ja tiedotusvälineiden seuraaminen

Vangille on varattava tilaisuus seurata televisio- ja radio-ohjelmia ja sanomalehtiä sekä hankkia omalla kustannuksellaan aikakauslehtiä ja kirjallisuutta.

Aikakauslehtien ja kirjallisuuden hallussapidosta noudatetaan, mitä 9 luvun 1 §:ssä säädetään.

7 §

Kokoontuminen vankilassa

Vangeille voidaan antaa lupa tarpeellisen valvonnan alaisena kokoontua vankilassa vapaa-ajan toiminnan suunnittelua tai muiden yhteisten asioiden käsittelyä varten.

8 §

Päätösvalta

Vapaa-ajan toimintaan ja 3 §:ssä tarkoitettuun jumalanpalvelukseen, hartaushetkeen ja muuhun uskonnolliseen tilaisuuteen osallistumisen epäämisestä sekä 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua osallistumisen kieltämisestä tai rajoittamisesta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Ennen epäämispäätöksen tekemistä tulee kuulla tilaisuuden järjestäjää.

Luvan 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun vapaa-ajan toimintaan ja 7 §:ssä tarkoitettuun kokoontumiseen myöntää vankilan johtaja, taikka hänen määräämänsä toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies.

IV OSA

VANGIN YHTEYDET VANKILAN
ULKOPUOLELLE

12 luku

Kirjeenvaihto ja puhelut

1 §

Kirjeenvaihto ja kirjeiden tarkastaminen

Vangilla on oikeus kirjeenvaihtoon. Vangille saapunut tai vangilta peräisin oleva suljettu kirje tai muu postilähetys saadaan tarkastaa läpivalaisemalla tai muulla vastaavalla tavalla sitä avaamatta sen tutkimiseksi, sisältääkö se 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä. Kirje tai muu postilähetys saadaan avata, jos yksittäistapauksessa on perustelua syytä epäillä, että se sisältää mainituissa lainkohdissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä.

Jos tarkastuksen yhteydessä löydetään aineita tai esineitä, joita vangilla ei ole lupa pitää hallussaan, ne on otettava vankilassa säilytettäväksi. Rahavarat on merkittävä vangin tilille. Omaisuuden alkuperän laillisuutta epäiltäessä tehtävästä ilmoituksesta säädetään 19 luvun 1 §:ssä.

2 §

Kirjeen lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Vangille saapunut tai häneltä peräisin oleva kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan lukea, jos se on yksittäistapauksessa perustellusta syystä tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Kirjeestä, muusta postilähetyksestä tai viestistä saadaan ottaa jäljennös, jos sitä luettaessa käy ilmi, että se todennäköisesti sisältää suunnitelmia taikka tietoja:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta, tai sellaisen rikoksen rangaistavasta yrityksestä; taikka

2) huumausaineen käyttörikoksesta.

Tiedon ja jäljennöksen antamisesta poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle säädetään 19 luvun 2 §:ssä. Jäljennösten säilyttämisestä ja hävittämisestä säädetään henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetussa laissa.

3 §

Kirjeenvaihto valvontaviranomaisten kanssa

Vangin ja vankilan tai sen henkilökunnan toimintaa valvovan viranomaisen tai ihmisoikeuksien toteutumista valvovan toimielimen, jolle vangilla on kansainvälisten sopimusten mukaan valitus- tai kantelu-oikeus, välistä kirjeenvaihtoa ei saa tarkastaa eikä lukea.

Ulkomaisen vangin yhteydenpidosta diplomaattiseen edustustoon tai konsuliedustustoon säädetään 13 luvun 9 §:ssä.

4 §

Kirjeenvaihto asiamiehen kanssa

Vangin asianajajalleen tai muulle oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettulle oikeudenkäyntiasiamiehelle tai -avustajalle osoittamaa kirjettä tai muuta postilähetystä ei saa tarkastaa eikä lukea.

Vangille saapunut kirje tai muu postilähetys, jonka kirjekuoresta tai muutoin käy luotettavasti ilmi, että kirjeen lähettäjä on 1 momentissa tarkoitettu asiamies, saadaan vain vangin läsnä ollessa tarkastaa avaamalla, jos on syytä epäillä, että kirje sisältää 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä. Tarkastuksessa noudatetaan muutoin, mitä 1 §:n 2 momentissa säädetään.

5 §

Kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen

Vangin lähettämä tai hänelle saapunut kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan pidättää, jos pidättäminen on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin pidättämisestä ja pidättämisen syystä on annettava viipymättä tieto vastaanottajalle tai lähettäjälle, jollei 1 momentissa mainitusta syystä muuta johdu. Kirje, muu postilähetyks tai viesti, jota ei 1 momentissa tarkoitettusta syystä toimiteta perille, on palautettava lähettäjälle tai annettava vangille hänen vapautuessaan.

Vangin lähettämä postiennakkotilaus tai muu luotolla tapahtuva tilaus voidaan pidättää, jos vangilla ei ole varoja tilauksen maksamiseen. Tilattu lähetyks voidaan palauttaa lähettäjälle ilman vangin suostumusta.

6 §

Puhelimen käyttö

Vangille on annettava omalla kustannuksellaan mahdollisuus olla puhelimitse yhteydessä vankilan ulkopuolelle. Välttämättömien asioiden hoitamiseksi tai muusta erityisestä syystä puhelimen käyttö voidaan sallia korvauksetta.

Vankilan järjestyssäännössä voidaan antaa vankilan toiminnan ja järjestyksen kannalta välttämättömiä määräyksiä puhelimen käyttöajoista. Puhelimen käytön ehdoksi voidaan asettaa, että vanki ilmoittaa, kehen hänellä on tarkoitus olla yhteydessä.

Puhelimen käyttö voidaan keskeyttää tai evätä, jos näin on tarpeen tehdä rikoksen estämiseksi tai vankilan järjestyksen ylläpitämiseksi.

7 §

Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Vangin puhelua saadaan kuunnella, jos se on yksittäistapauksessa perustellusta syystä tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestyksen turvaamiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Puhelu voidaan tallentaa, jos puhelua kuunneltaessa käy ilmi, että puhelu todennäköisesti sisältää suunnitelmia taikka tietoja:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta, tai sellaisen rikoksen rangaistavasta yrityksestä; taikka

2) huumausaineen käyttörikoksesta.

Puhelun kuuntelemisesta ja mahdollisuudesta sen tallentamiseen on ennen kuuntelemisen aloittamista ilmoitettava vangille ja sille, johon hän on puhelimitse yhteydessä. Puhelun sisältöä koskevan tiedon, taltion tai tallenteen antamisesta poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle säädetään 19 luvun 2 §:ssä. Syntynyt taltio tai tallenne on viipymättä hävitettävä, jollei sitä mainitun pykälän mukaan luovuteta poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle.

Vangin ja 3 §:ssä tarkoitetun valvontaviranomaisen tai 4 §:ssä tarkoitetun asiamiehen välistä puhelua ei saa kuunnella eikä tallentaa. Jos puhelua kuunneltaessa ilmenee, että kyse on vangin ja edellä mainitun henkilön välisestä yhteydestä, kuuntelu on lopetettava ja tallenne hävitettävä.

8 §

Kirjeenvaihto ja puhelut varmuusosastolla

Varmuusosastolla olevalta vangilta peräisin oleva ja vangille saapunut muu kuin 3 ja 4 §:ssä tarkoitettu kirje ja muu postilähetyks saadaan lukea, jos se yksittäistapauksessa on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestyksä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Muutoin vangin kirjeenvaihdossa noudatetaan, mitä 1 §:ssä, 2 §:n 2 ja 3 momentissa ja 3—5 §:ssä säädetään.

Varmuusosastolla olevan vangin puhelimen käytön ehtona on, että vanki suostuu siihen, että hänen puhelunsa voidaan kuuntelun lisäksi tallentaa. Muutoin puhelun kuuntelemisessa noudatetaan, mitä 7 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään.

9 §

Sähköinen viestintä

Vangille voidaan antaa erityisestä syystä lupa olla yhteydessä vankilan ulkopuolelle sähköistä viestintää, televiestintää tai muuta tämänkaltaista teknistä yhteyttä käyttämällä, jollei yhteydenpito vaarana vankilan turvallisuutta. Näiden yhteyksien valvonnassa nou-

datetaan soveltuvin osin 2—5, 7, 10 ja 11 §:n säännöksiä.

10 §

Tarkastamis- ja pidättämismenettely

Päätös kirjeen tai muun postilähetyksen tai viestin lukemisesta, jäljentämisestä ja pidättämisestä sekä puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta on tehtävä kirjallisesti.

11 §

Päätösvalta

Kirjeen ja muun postilähetyksen tarkastamisesta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin lukemisesta, pidättämisestä ja 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua jäljennöksen ottamisesta sekä puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies.

Luvan 9 §:ssä tarkoitettuun sähköiseen viestintään myöntää vankilan johtaja.

12 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset kirjeiden tarkastamis-, lukemis-, jäljentämis- ja pidättämismenettelystä sekä puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta sekä sähköisen viestinnän valvonnasta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

13 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §

Tapaaminen

Vangilla on oikeus tavata vieraita tarpeellisen valvonnan alaisena tapaamista varten varattuina aikoina niin usein kuin se vankilan järjestystä ja toimintaa häiritsemättä on mahdollista. Tapaaminen voidaan sallia muulloin-

kin kuin tapaamista varten varattuina aikoina, jos se on tarpeen vangin yhteyksien kannalta tai muusta erityisestä syystä. Vankia tapamaan tulleen henkilön (*tapaaja*) tarkastamisesta säädetään 17 luvussa.

Varmuusosastolle sijoitetun vangin oikeutta tavata muita kuin lähiomaisiaan tai muita läheisiään taikka 12 luvun 4 §:ssä tarkoitettua asiamiestä voidaan rajoittaa, jos on perusteltua syytä epäillä, että tapaamisessa rikottaisiin tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

2 §

Tapaamistilat ja tapaamisten valvonta

Vankilassa on oltava tapaamiseen soveltuvat tilat.

Vangin tapaamista on tarpeellisella tavalla valvottava. Tapaamista voidaan valvoa myös videolaitteilla. Videolaitteilla tapahtuvasta valvonnasta on asianmukaisella tavalla ilmoitettava vangille ja tapaajalle. Valvonnasta syntyneiden tallenteiden säilyttämisessä ja hävittämisessä noudatetaan, mitä henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetussa laissa säädetään tapaajarekistereistä.

3 §

Valvomaton tapaaminen

Vangin lähiomaisen, muun läheisen ja 12 luvun 4 §:ssä tarkoitettua asiamiehen sekä, jos siihen on syytä, myös muun henkilön tapaminen voidaan sallia ilman valvontaa (*valvomaton tapaaminen*), jos se on perusteltua vangin yhteyksien säilymiseksi, oikeusasioiden hoitamiseksi tai muusta vastaavasta syystä eikä tapaamisesta aiheudu haittaa vankilan järjestykselle tai toiminnalle. Muun kuin 12 luvun 3 §:ssä tarkoitettua valvontaviranomaisen ja 12 luvun 4 §:ssä tarkoitettua asiamiehen tapamisen ehdoksi voidaan asettaa, että vanki suostuu 16 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päihitteettömyyden valvontaan.

Vangin tarkastamisesta valvomattoman tapamisen yhteydessä säädetään 16 luvun 4 §:ssä.

4 §

Tapaamisen epääminen ja erityisvalvottu tapaaminen

Tapaaminen voidaan evätä, jos:

1) tapaaja ei pysty luotettavasti todistamaan henkilöllisyyttään;

2) tapaaja kieltäytyy 17 luvun 2:ssä tarkoitetusta turvatarkastuksesta tai 17 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta henkilöntarkastuksesta; taikka

3) on perusteltua syytä epäillä, että tapaamisesta aiheutuu vaaraa vankilan järjestykselle tai turvallisuudelle taikka vangin tai muun henkilön turvallisuudelle.

Tapaaminen voidaan kuitenkin järjestää erityisen valvotuissa olosuhteissa (*erityisvalvottu tapaaminen*), jos 1 momentissa tarkoitettu vaara on mahdollista tällä tavoin torjua.

5 §

Tavaroiden vastaanottaminen ja tarkastaminen

Tapaamisen yhteydessä vangille voidaan antaa lupa ottaa vastaan kohtuullinen määrä sellaisia tavaroita tai esineitä, joiden hallusapito vankilassa on 9 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentin mukaan sallittu. Tarkemmat määräykset vastaanotettavan omaisuuden määrästä annetaan 15 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa vankilan järjestyssäännössä.

Tapaajan tuomat tavarat on tarkastettava ennen niiden luovuttamista vangille.

6 §

Tapaamiskielto

Jos tapaajan on todettu kuljettaneen tai yrittäneen kuljettaa huumausaineita taikka 9 luvun 1 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä vankilaan taikka vaarantaneen turvallisuutta tai vakavasti häirinneen vankilan järjestyttä, tapaajalle voidaan antaa olosuhteisiin nähden kohtuullinen, enintään kuuden kuukauden pituinen kielto vierailta vankilassa (*tapaamiskielto*). Tapaamiskieltoa voidaan jatkaa, jos se on edelleen tarpeen kiellon perusteena olevan toiminnan estämiseksi.

Tapaamiskielto voi sisältää kiellon tavata määrättyä vankia tai määrättyjä vankeja taikka tulla määrättyyn vankilaan tai määrättyihin vankiloihin.

Tapaamiskieltoa ei saa antaa lähiomaiselle, muulle läheiselle eikä vangin 12 luvun 4 §:ssä tarkoitetulle asiamiehelle. Tapaamiskieltoa ei myöskään saa antaa, jos tapaaminen voidaan vankilan järjestyttä vaarantamatta järjestää 4 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Päätös tapaamiskiellosta tehdään kirjallisesti. Ennen tapaamiskiellon antamista tapaajaa ja vankia on mahdollisuuksien mukaan kuultava.

7 §

Tapaamiskieltorekisteri

Rikosseuraamusvirasto pitää tapaamiskielloista rekisteriä, josta säädetään henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetussa laissa.

8 §

Yhteydet tiedotusvälineisiin

Jos vankia haastatellaan tai kuvataan vankilassa, noudatetaan soveltuvin osin tämän luvun tapaamista ja tapaajaa koskevia säännöksiä. Jos tiedotusvälineen edustaja haluaa haastatella vankia, on tiedusteltava vangilta, suostuuko tämä haastatteluun.

9 §

Yhteydet edustustoon

Ulkomaisella vangilla on oikeus olla yhteydessä hänen kotimaataan edustavaan diplomaattiseen edustustoon tai konsuliedustustoon.

Vangin diplomaattiseen edustustoon tai konsuliedustustoon osoittamat lähetykset on toimitettava viipymättä edelleen.

10 §

Yksityiset keskustelut

Vangille on mahdollisuuksien mukaan varattava tilaisuus henkilökohtaisia asioitaan

koskeviin yksityisiin keskusteluihin seurakunnan, vankilatyötä tekevän järjestön taikka muun vastaavan tahon edustajan kanssa.

11 §

Päätösvalta

Tapaamiskiellosta päättää vankilan johtaja. Erityisvalvotusta tapaamisesta ja tapaamisen epäamisestä päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Valvomattomasta tapaamisesta päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies.

12 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tapaamiskiellosta ja sen sisällöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella. Rikosseuraamusvirasto antaa tarkemmat määräykset tapaamisten järjestämisestä.

14 luku

Poistumislupa

1 §

Poistumisluvan tarkoitus

Vangille voidaan hakemuksesta antaa lyhyeksi aikaa lupa poistua vankilasta (*poistumislupa*).

Poistumisluvan tarkoituksena on tukea vangin yhteyksien säilymistä ja sijoittumista yhteiskuntaan sekä vähentää vapaudenmenetyksestä aiheutuvia haittoja.

2 §

Poistumislupa rangaistusajan pituuden perusteella

Rangaistusajan pituuden perusteella voidaan hakemuksesta myöntää poistumislupa, jos:

- 1) luvan myöntäminen edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista;
- 2) vangin rangaistusaikaisesta käyttäytymisestä sekä hänen henkilöstään ja rikollisuudesta saattujen tietojen mukaan luvan ehtojen noudattamista voidaan pitää todennäköisenä; ja

3) vanki sitoutuu 16 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päihteettömyyden valvontaan ja muuhun luvan ehtojen noudattamisen kannalta tarpeelliseen valvontaan.

3 §

Rangaistusajan pituuden perusteella myönnettävän poistumisluvan aikaisin ajankohta

Poistumislupa rangaistusajan pituuden perusteella voidaan hakemuksesta myöntää, kun rangaistusajasta vangin rikoslain 2 c luvussa tarkoitettuun ehdonalaiseen vapauteen päättämiseen tai koko rangaistuksesta vapauttamiseen (*vankilassaoloaika*) on suoritettu kaksi kolmasosaa, kuitenkin vähintään kaksi kuukautta.

Elinkautista vankeusrangaistusta suorittavan vangin mahdollisuus poistumislupa määräytyy niin kuin vangin vankilassaoloaika olisi 12 vuotta. Alle 21-vuotiaana tehdystä rikoksesta elinkautiseen vankeuteen tuomitun vangin poistumislupa määräytyy kuin vangin vankilassaoloaika olisi kymmenen vuotta.

Poistumislupia voidaan 2 §:ssä tarkoitettujen perusteiden täytyessä myöntää rangaistusajan suunnitelmaa huolellisesti noudattaneelle vangille ennen 1 momentissa tarkoitettua määräaikaa, jos se on tarpeen suunnitelman toteuttamiseksi taikka yksittäisessä tapauksessa vangin yhteyksien säilymisen, toimintakyvyn ylläpitämisen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Poistumislupaa ei tällä perusteella saa kuitenkaan myöntää ennen kuin puolet vankilassaoloajasta on suoritettu.

4 §

Poistumislupa tärkeästä syystä

Poistumislupa tärkeästä syystä tai ulkopuoliseen tilaisuuteen osallistumista varten voidaan hakemuksesta myöntää, jos 2 §:n 2 ja 3 kohdan edellytykset täyttyvät ja luvan myöntäminen on tärkeää vangin perheeseen, terveydenhuoltoon, toimeentuloon taikka työ-,

koulutus-, sosiaali- tai asuntoasioiden hoitamiseen liittyvästä tai muusta vastaavasta syystä.

Jos vanki hakee poistumislupaa terveydenhuoltoon liittyvästä syystä, poistumisluvasta on pyydettävä lääkärin tai hänen poissa ollessaan terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluvan muun virkamiehen lausunto.

Jos luvan ehtojen noudattamista ei voida pitää riittävän todennäköisenä, vangille voidaan myöntää poistumislupa tarpeellisen valvonnan alaisena.

5 §

Poistumislupa erittäin tärkeästä syystä

Vangille on annettava lupa tarpeellisen valvonnan alaisena lyhyeksi aikaa poistua vankilasta Suomen alueelle vakavasti sairaana olevan lähiomaisen tai muun läheisen tapaamista samoin kuin lähiomaisen tai muun läheisen hautaan saattamista varten taikka muusta vastaavasta erittäin tärkeästä syystä.

Lupa voidaan evätä, jos epäminen on tarpeen karkaamisen, vapauttamisyrityksen tai uuden rikoksen estämiseksi taikka muusta vastaavasta painavasta syystä.

6 §

Lupa poistua saatettuna

Vangille voidaan 2 ja 3 §:n säännösten estämättä antaa poistumislupa saatettuna tai tarpeellisen valvonnan alaisena ulkopuoliseen tilaisuuteen osallistumista varten tai muusta tällaisesta syystä enintään puoleksi vuorokaudeksi.

Lain 5 luvun 5 §:ssä tarkoitettulle varmuusosastolle sijoitetulle vangille poistumislupa voidaan myöntää 4 tai 5 §:ssä tarkoitettusta syystä ainoastaan saatettuna.

Jos elinkautista vankeusrangaistusta suorittavalle vangille ei myönnetä poistumislupaa 3 §:ssä tarkoitettuna aikana, hänelle on myönnettävä lupa poistua saatettuna vähintään kerran vuodessa.

7 §

Poistumisluvan pituus

Poistumislupia voidaan myöntää rangais-

tusajan pituuden perusteella enintään kolme vuorokautta kahden kuukauden ajanjaksoa kohden 3 §:ssä tarkoitettusta ajankohdasta alkaen.

Edellä 4 ja 5 §:ssä tarkoitettuja poistumislupia myönnetään siksi ajaksi, jota luvan perusteena olevien asioiden hoitaminen välttämättä vaatii.

Poistumisluvan kokonaiskestoon lisätään kohtuullinen matka-aika.

8 §

Poistumisluvan ehdot

Poistumislupaan voidaan liittää ehtoja, jotka koskevat vankilan ulkopuolella liikkumista, poistumisluvan perustetta, päihitteetömyyttä, valvontaa, vangin käyttäytymistä ja vankilaan palaamista.

Poistumislupa annetaan kirjallisena. Päätöksessä mainitaan poistumisluvan ehdot sekä mahdolliset seuraamukset ehtojen rikkomisesta.

9 §

Poistumisluvan peruuttaminen ja ehtojen rikkominen

Jos poistumisluvan myöntämisen edellytykset eivät enää päätöksen tekemisen jälkeen täyty, lupa voidaan peruuttaa. Vangille, joka rikkoo poistumisluvan ehtoja, voidaan määrätä 15 luvun 4 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettu kurinpitorangaistus. Rangaistusajaksi lukemisesta säädetään 3 luvun 7 §:ssä.

Jos vanki tekee vankilan ulkopuolella rikoksen, noudatetaan, mitä rikoslain 2 luvun 13 §:ssä säädetään.

10 §

Kustannukset

Poistumislupamatkojen kustannuksista vastaa vanki.

Edellä 5 ja 6 §:ssä tarkoitettusta syystä myönnetyn poistumisluvan matkakustannukset maksetaan valtion varoista. Myös muun poistumisluvan matkakustannukset voidaan

maksaa valtion varoista, jos se vangin varattomuus tai poistumisluvan syy huomioon ottaen on perusteltua.

11 §

Päätösvalta

Poistumisluvasta, sen peruuttamisesta ja 3 §:n 3 momentissa tarkoitettuun aikaistamisesta päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä turvallisuudesta tai toiminnoista vastaava virkamies.

Rikosseuraamusvirasto päättää kuitenkin poistumisluvasta, jos lupaa:

1) hakee elinkautista rangaistusta tai koko rangaistusta suorittava vanki 2—5 §:n perusteella; tai

2) haetaan muuhun valtioon kuin Suomeen.

Rikosseuraamusvirasto voi päätöksellään siirtää 2 momentissa tarkoitettua päätösvaltaa vankilan johtajalle.

12 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset matka-ajasta, poistumislupamatkojen korvaamisesta ja poistumislupamenettelyistä annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmat määräykset poistumislupien määrän ja keston laskemisesta antaa Rikosseuraamusvirasto.

V OSA

KURINPITO, VALVONTA JA TARKASTAMINEN

15 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

1 §

Vankilan järjestyssääntö

Vankilassa on järjestyssääntö, joka sisältää tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempia määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, osastoista, tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä,

omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista.

2 §

Vangin käytös

Vangin on noudatettava vankilan järjestyssääntöä sekä vankilan henkilökunnan antamia kehoituksia ja käskyjä. Vangin on käytäydyttävä vankilan henkilökuntaa sekä muita vangeja ja henkilöitä kohtaan asiallisesti.

3 §

Järjestysrikkomukset

Vangille voidaan määrätä kurinpitorangeistus, jos vanki syyllistyy *järjestysrikkomukseen*. Järjestysrikkomuksia ovat:

1) syyllistyminen vankilassa tai muutoin Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen valvonnan alaisena rikokseen, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa;

2) luvaton poistuminen avolaitoksesta tai terveydenhuollon laitoksesta;

3) tässä laissa tai sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa taikka niitä täsmentävässä Rikosseuraamusviraston määräyksessä annettujen säännösten rikkominen;

4) 1 §:ssä tarkoitetun vankilan järjestyssäännön rikkominen edellyttäen, että järjestyssäännössä on nimenomaisesti mainittu kyseisestä rikkomuksesta voivan seurata kurinpitorangeistus;

5) 8 luvun 6 tai 9 §:ssä tarkoitetulle luvulle tai sijoitukselle taikka 14 luvussa tarkoitetulle poistumisluvulle asetettujen ehtojen rikkominen; ja

6) Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen toimivaltansa rajoissa vankilan järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi antaman kehoituksen tai käskyn noudattamatta jättäminen.

Rikoksesta, josta vankilan johtaja on tehnyt ilmoituksen poliisille, ei saa määrätä kurinpitorangeistusta.

4 §

Vangille määrättävät kurinpitorangeistukset

Jollei muistutusta pidetä riittävänä seuraa-

muksena, vangille voidaan määrätä kurinpit-
torangaistuksena:

- 1) varoitus;
- 2) vapaa-ajan toimintaan osallistumisen, rahan tai muiden maksuvälineiden käytön tai omaisuuden hallussapidon rajoittaminen enintään 30 vuorokauden ajaksi (*oikeuksien menetys*); tai
- 3) sijoittaminen yksinäisyyteen enintään 14 vuorokauden ajaksi (*yksinäisyysrangaistus*).

Oikeuksien menetys ei saa estää vangin mahdollisuuksia pitää yhteyksiä vankilan ulkopuolelle.

5 §

Yhteinen kurinpitörangaistus

Vangille, joka on syylistynyt kahteen tai useampaan rikkomukseen, määrätään niistä yhteinen kurinpitörangaistus.

Jos kurinpitörangaistuksen määräämisen jälkeen ilmenee, että vanki on ennen kurinpitörangaistuksen määräämistä tehnyt toisen järjestysrikkomuksen, tästä rikkomuksesta määrätään kurinpitörangaistus erikseen, jollei aikaisemmin ilmi tulleesta rikkomuksesta määrättyä kurinpitörangaistusta pidetä riittävänä seuraamuksena.

6 §

Ehdollinen kurinpitörangaistus

Muu kurinpitörangaistus kuin varoitus voidaan määrätä ehdollisena vähintään yhden ja enintään kolmen kuukauden koeajalla. Jollei vanki koeaikana tee uutta rikkomusta, kurinpitörangaistus raukeaa.

Jos koeaikana tehdystä rikkomuksesta määrätään kurinpitörangaistus, on samalla päätettävä, pannaanko aikaisempi kurinpitörangaistus täytäntöön.

7 §

Kurinpitörangaistuksen mittaaminen

Päätettäessä kurinpitörangaistuksen määräämisestä, mittaamisesta ja ehdollisuudesta on otettava huomioon järjestysrikkomuksen laatu, vakavuus, tahallisuus ja suunnitelmallisuus, vangin aikaisemmat järjestysrikko-

mukset, järjestysrikkomukseen johtaneet syyt, järjestysrikkomuksesta kulunut huomattavan pitkä aika, vangin pyrkimys estää tai poistaa järjestysrikkomuksen vaikutuksia, hänen pyrkimyksensä edistää järjestysrikkomuksensa selvittämistä, vangin terveydentila sekä rikkomuksesta vangille määrätty turvaimistoimenpiteet ja teosta aiheutuvat muut seuraukset.

8 §

Yksinäisyysrangaistus

Yksinäisyysrangaistus sisältää omaisuuden hallussapidon, yhteydenpidon, kirjaston käytön, radio- ja televisio-ohjelmien seuraamisen sekä harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan rajoittamisen. Rajoituksista voidaan poiketa, jos siihen on vangin olosuhteisiin nähden syytä. Vangin oikeutta tapaamiseen ja ulkoiluun voidaan rajoittaa vain, jos tapaamisesta tai ulkoilusta aiheutuu vaaraa vangin omalle tai muiden turvallisuudelle.

Jos vanki on yhtäjaksoisesti ollut yksinäisyydessä 14 vuorokautta, uutta yksinäisyysrangaistusta ei saa panna täytäntöön ennen kuin seitsemän vuorokautta on kulunut aikaisemman rangaistuksen päättymisestä.

Yksinäisyyteen sijoittamisesta tulee mahdollisimman pian ilmoittaa lääkärille tai muulle terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluvalla virkamiehelle. Jos vangille määrätään yli seitsemän vuorokauden yksinäisyysrangaistus, terveydenhuoltohenkilökuntaa on kuultava. Jos täytäntöönpano aiheuttaa vaaraa vangin terveydelle, sitä on lykättävä tai jo alkanut täytäntöönpano keskeytettävä.

9 §

Järjestysrikkomuksen selvittäminen

Järjestysrikkomus on selvitettävä viipymättä. Järjestysrikkomuksen tapahduttua on toimitettava puolueeton ja tasapuolinen tutkinta, jossa rikkomus selvitetään sen laadun ja vakavuusasteen edellyttämällä tavalla.

Asiaan osallisia ja tarpeen mukaan myös muita henkilöitä on kuultava. Tutkinta on suoritettava siten, ettei ketään aiheuttomasti saateta epäilyksen alaiseksi.

Järjestysrikkomuksen selvittämisen yhteydessä vangin esittämä perusteltu väite henkilökunnan syyllistymisestä tai osallisuudesta rikokseen on siirrettävä poliisiviranomaisen tutkittavaksi.

10 §

Kurinpitoasian käsittely ja kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano

Vangin kurinpitoasia on käsiteltävä ja vangille määrätty kurinpitorangaistus on pantava täytäntöön viipymättä ja tarpeetonta huomiota herättämättä.

Järjestysrikkomus käsitellään siinä vankilassa, johon vanki on sijoitettu. Vangin kuljetuksen aikana tekemä järjestysrikkomus käsitellään kuitenkin siinä vankilassa, johon vanki saapuu.

Jos vanki siirretään järjestysrikkomuksen vuoksi avolaitoksesta suljettuun vankilaan, järjestysrikkomus voidaan käsitellä ja kurinpitorangaistus määrätä myös sijoittajayksikössä tai siinä vankilassa, johon vanki siirretään.

11 §

Vangin kuuleminen

Järjestysrikkomusta selvitettäessä vankia on kuultava. Vangille on varattava tilaisuus valmistella puolustustaan ja esittää näyttöä oman selvityksensä tueksi. Tulkitsemisesta säädetään 4 luvun 4 §:n 2 momentissa.

12 §

Kirjaaminen

Järjestysrikkomuksen selvittämisestä ja kurinpitorangaistuksen määräämisestä pidetään pöytäkirjaa.

13 §

Kurinpitorangaistuksen raukeaminen

Jos vankia syytetään tuomioistuimessa rikoksesta, josta hänelle on määrätty kurinpitorangaistus, kurinpitorangaistus raukeaa siltä osin kuin sitä ei ole pantu täytäntöön.

14 §

Vangin pitäminen erillään selvittämisen aikana

Vangin järjestysrikkomusta selvitettäessä ja päätöstä kurinpitorangaistuksen määräämisestä odotettaessa vankia voidaan pitää erillään muista vangeista, jos se on tarpeen järjestyksen säilymiseksi tai muusta erityisestä syystä. Erillään pitäminen ei saa ylittää seitsemää vuorokautta.

Aika, jonka vanki on ollut erillään muista vangeista, on otettava huomioon vähennyksenä kurinpitorangaistusta määrättäessä.

15 §

Kurinpitorangaistuksen määrääminen

Kurinpitorangaistusta koskeva asia käsitellään suullisessa menettelyssä vankilan johtajan, turvallisuudesta vastaavan virkamiehen, vangin ja esteettömän todistajan läsnä ollessa.

Vangille on varattava tilaisuus esittää oma selvityksensä sekä näyttöä sen tueksi.

16 §

Päätösvalta

Järjestyssäännön vahvistaa aluevankilan johtaja.

Vankilan tilojen valvonnasta ja lukittuna pitämisestä päättää vankilan johtaja.

Kurinpitorangaistuksesta päättää vankilan johtaja. Johtaja päättää myös, siirretäänkö rikos kurinpitorangaistuksen määräämisen sijasta poliisin tutkittavaksi.

Muistutuksesta ja järjestysrikkomuksen selvittämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies. Vangin 14 §:ssä tarkoitettua erillään pitämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Esteellisyyteen sovelletaan, mitä esitutkin-
talin (449/1987) 16 §:ssä säädetään.

17 §

Muutoksenhaku ja täytäntöönpanon kielto

Vangin oikeudesta hakea muutosta hänelle

määrättyyn kurinpitorangeistukseen ja muutoksenhaun vaikutuksesta kurinpitorangeistuksen täytäntöönpanoon säädetään 20 luvussa.

18 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset järjestysrikkomuksen selvittämisestä ja kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat määräykset kurinpitorangeistuksen täytäntöönpanosta antaa Rikosseuraamusvirasto.

16 luku

Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

1 §

Valvonta vankilassa

Vankeja ja vankien käytössä oleva tiloja on valvottava siten kuin vankilan järjestys, vankilassa pitämisen varmuus, vankien ja muiden henkilöiden turvallisuus sekä karkaamisen tai avolaitoksesta luvatta poistumisen ja rikoksen estäminen edellyttävät.

Vankilassa on oltava turvallisuuden edellyttämät hälytys- ja muut tekniset turvajärjestelmät.

2 §

Asuintilojen ja omaisuuden tarkastus

Vankien asuintiloja sekä heidän käytössään ja vankilan alueella olevaa omaisuuttaan voidaan tarkastaa vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai epäillyn järjestysrikkomuksen tutkimiseksi. Käyttöesineiden, rahan ja muiden maksuvälineiden sekä muun omaisuuden hallussapidosta säädetään 9 luvussa.

3 §

Vangin turvatarkastus

Vanki saadaan vankilassa, sen alueella ja kuljetuksen aikana tarkastaa turvallisuudesta

huolehtimiseksi, järjestyksen turvaamiseksi tai omaisuuden suojelemiseksi (*vangin turvatarkastus*).

Vangin turvatarkastuksessa voidaan metallinilmainta, muuta teknistä laitetta tai koulutettua koiraa käyttäen, vaatteita tunnustelemalla taikka muulla vastaavalla tavalla tarkastaa vanki sen varmistamiseksi, ettei vangilla ole mukanaan esinettä tai ainetta:

1) jolla voidaan aiheuttaa vaaraa henkilön turvallisuudelle tai vakavaa vaaraa vankilan järjestykselle;

2) joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen; tai

3) jonka hallussapito on muuten laissa tai lain nojalla kielletty.

Vanki voidaan 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa velvoittaa vaihtamaan vaatteensa henkilökunnan läsnä ollessa.

4 §

Henkilöntarkastus

Vangille voidaan tehdä henkilöntarkastus, jos:

1) vankia epäillään 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettujen luvattomien esineiden tai aineiden hallussapidosta; tai

2) henkilöntarkastus on tarpeen karkaamisen tai avolaitoksesta luvatta poistumisen ehkäisemiseksi, vankilan järjestystä tai turvallisuutta uhkaavan vaaran torjumiseksi, epäillyn järjestysrikkomuksen tutkimiseksi, vankilaan saapumisen tai palaamisen johdosta taikka valvomattoman tapaamisen yhteydessä.

Henkilöntarkastus käsittää sen tutkimisen, mitä vangilla on vaatteissaan tai muutoin yllään.

5 §

Eriyistarkastus

Vankilassa, sen osastolla tai muussa tilassa voidaan suorittaa erityistarkastus, jos se on tarpeen vankilan järjestystä tai turvallisuutta uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi taikka 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettujen luvattomien esineiden tai aineiden löytämiseksi.

Kun vankilan osastolla tai muussa tilassa suoritetaan erityistarkastus, henkilöntarkastus saadaan toimittaa kaikille osastolle sijoitetuille tai tarkastettavassa tilassa oleskeleville vangeille.

6 §

Henkilönkatsastus

Vangille voidaan tehdä rikoksen selvittämiseksi henkilönkatsastus, jos vankia todennäköisin syin epäillään rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, tai huumausaineen käyttörikoksesta.

Henkilönkatsastus käsittää kehon tarkastamisen, näytteen ottamisen tai muun kehoon kohdistuvan tutkimuksen.

Lääketieteellistä asiantuntemusta vaativan toimenpiteen saa suorittaa ainoastaan lääkäri.

7 §

Päihteettömyyden valvonta

Jos on syytä epäillä, että vanki on alkoholin, muun päihdyttävän aineen taikka rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitetun doping-aineen vaikutuksen alainen, vanki voidaan velvoittaa antamaan virtsa- taikka sylkinäyte taikka suorittamaan puhalluskoe.

Jos päihtymystila on ulkonaisista merkeistä päätellen ilmeinen, näytettä ei edellytetä, ellei vanki sitä vaadi.

Valvomattoman tapaamisen, sopimusosastolle sijoittamisen, poistumisluvan, opintoluvan ja siviilityöluvan, ulkopuolista valvottua toimintaa koskevan luvan sekä avolaitokseen sijoittamisen tai ulkopuoliseen laitokseen sijoituksen ehdoksi voidaan asettaa, että vanki pyydettyä antaa virtsa- tai sylkinäytteen taikka suorittaa puhalluskokeen.

Vangilta, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy virtsa- tai sylkinäytteen antamisesta tai puhalluskokeen suorittamisesta, voidaan määrätä otettavaksi verinäyte.

8 §

Omaisuu den erillään säilyttäminen

Jos vankeinhoitoviranomaisella on syytä

epäillä rahan ja muiden maksuvälineiden tai muun omaisuuden laillista alkuperää, omaisuus voidaan ottaa erillään säilytettäväksi, kunnes poliisi tekee asiasta päätöksen 19 luvun 1 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen johdosta.

9 §

Menettely ja päätösten kirjaaminen

Henkilöntarkastus suoritetaan todistajan läsnä ollessa. Jos henkilöntarkastus edellyttää vaatteiden riisumista, henkilöntarkastuksen suorittajan ja todistajan tulee olla samaa sukupuolta tarkastettavan kanssa. Vangin ollessa vankilan ulkopuolella Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen välittömässä valvonnassa henkilöntarkastus saadaan kuitenkin suorittaa ilman todistajan läsnäoloa, jos asia ei siedä viivytystä.

Jos henkilönkatsastuksen suorittaa muu kuin terveydenhuoltohenkilöstöön kuuluva, läsnä on oltava todistaja. Muutoin henkilönkatsastuksen toimittamisessa sovelletaan, mitä pakkokeinolain 5 luvun 12 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään.

Päätös henkilönkatsastuksesta ja erityistarkastuksesta on tehtävä kirjallisesti. Vangille on ilmoitettava toimenpiteen peruste.

Henkilöntarkastuksesta, henkilönkatsastuksesta ja erityistarkastuksesta pidetään pöytäkirjaa, joiden tarkemmasta sisällöstä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Päihtymystilaa koskevat havainnot ja turvatarkastuksen toimittaminen kuljetuksen aikana on kirjattava Rikosseuraamusviraston vahvistaman kaavan mukaiselle lomakkeelle.

10 §

Päätösvalta

Vangin turvatarkastuksesta, henkilöntarkastuksesta ja päihteettömyyden valvonnasta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

Erytyistarkastuksesta päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä turvallisuudesta vastaava virkamies. Yksittäistapauksessa Ri-

kosseuraamusvirastolla on oikeus päättää erityistarkastuksen toimittamisesta.

Henkilönkatsastuksesta päättää vankilan johtaja.

17 luku

Muun henkilön tarkastaminen

1 §

Pääsy vankilaan

Vankilaan ei saa päästää ketään ilman asianmukaista lupaa tai syytä.

Vankilaan pääsyn edellytykseksi voidaan asettaa päällysvaatteiden ja mukana tuotujen tavaroiden jättäminen vankilassa säilytettäväksi vankilan määrämällä tavalla. Myös henkilöllisyyden todistaminen voidaan asettaa vankilaan pääsyn ja vankilan alueella liikkumisen ehdoksi. Alueella liikkuvalla voidaan asettaa muitakin järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisia ehtoja.

Pääsy vankilaan voidaan evätä tai oleskelu vankilan alueella kieltää siltä, joka ei noudata hänelle 2 momentin nojalla annettua määräystä tai asetettua ehtoa taikka joka kieltäytyy 2 §:ssä tarkoitettua turvatarkastuksesta. Vankilaan ei saa myöskään päästää ketään, joka päihtymyksen, uhkaavan käytöksen tai muun vastaavan syyn vuoksi saattaa vaarantaa vankilan järjestyksen tai turvallisuutta. Tapaajan pääsyn epäämisestä noudatetaan lisäksi, mitä 13 luvun 4 §:ssä säädetään.

2 §

Turvatarkastus vankilan alueella

Henkilö voidaan tarkastaa vankilassa ja sen alueella turvallisuuden ylläpitämiseksi, järjestyksen turvaamiseksi tai omaisuuden suojelemiseksi (*turvatarkastus*).

Turvatarkastuksessa voidaan metallinilmaisinta, muuta teknistä laitetta tai koulutettua koiraa käyttäen, vaatteita tunnustelemalla taikka muulla vastaavalla tavalla tarkastaa vankilaan saapuva taikka vankilassa tai sen alueella oleva henkilö, hänen mukanaan olevat tavarat ja hänen käyttämänsä, vankilan alueella oleva kulkuneuvo sen varmistamiseksi, ettei hänellä ole mukanaan esinettä tai ainetta:

1) jolla voidaan aiheuttaa vaaraa henkilön turvallisuudelle tai vankilan järjestykselle;

2) joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen; tai

3) jonka hallussapito on muuten laissa tai lain nojalla kielletty.

Edellä 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa henkilö voidaan velvoittaa luovuttamaan mukanaan tuomansa omaisuus tarkastettavaksi, jollei tarkastusta voida suorittaa 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

3 §

Tapaajan henkilöntarkastus

Jos on perusteltua syytä epäillä, että tapaamisessa pyritään luovuttamaan 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä, vangin tapaamisen ehdoksi voidaan asettaa, että tapaaja suostuu henkilöntarkastukseen.

Jos tapaaja kieltäytyy henkilöntarkastuksesta, noudatetaan, mitä 13 luvun 4 §:ssä säädetään.

Henkilöntarkastus käsittää sen tutkimisen, mitä tapaajalla on vaatteissaan tai muutoin yllään.

4 §

Esineiden ja aineiden pois ottaminen

Turvatarkastusta tai henkilöntarkastusta suorittavalla ohjaus- tai valvontatehtävissä toimivalla virkamiehellä on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tai muuten löydetty 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu esine tai aine.

Pois otetut esineet ja aineet on luovutettava poliisille tai, jollei siihen ole lain mukaan estettä, palautettava tarkastetulle henkilölle hänen poistuessaan vankilasta.

5 §

Vankilan alueelta poistaminen

Se, joka kieltäytyy turvatarkastuksesta taikka ei noudata hänelle 1 §:n 3 momentin tai 13 luvun 4 §:n nojalla annettua kehotusta poistua vankilasta, voidaan poistaa vankilasta tai sen alueelta.

Poistettavalle on ilmoitettava poistamisen peruste.

6 §

Kiinniottaminen ja säilössäpito

Vankilan johtajalla, turvallisuudesta vastaavalla virkamiehellä, valvonnan esimiestehtävissä toimivalla virkamiehellä sekä ohjaus- tai valvontatehtävissä toimivalla virkamiehellä on vankilassa ja sen alueella oikeus ottaa kiinni siellä oleva henkilö, jos kiinniottaminen on välttämätöntä henkilölle tai omaisuudelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi taikka rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi.

Jos kiinni otettua henkilöä ei voida viipymättä luovuttaa poliisille, hänet voidaan poliisin antamien ohjeiden mukaan pitää säilössä, kunnes poliisi saapuu paikalle, kuitenkin enintään neljä tuntia.

Päätös säilössäpidosta on tehtävä kirjallisesti. Henkilölle on ilmoitettava kiinniottamisen ja säilössä pitämisen peruste.

7 §

Menettely ja päätösten kirjaaminen

Turvataarkastus ja henkilöntarkastus tulee suorittaa hienotunteisesti. Tarkastuksesta ei saa aiheutua tarpeetonta haittaa tarkastettavalle henkilölle tai vahinkoa omaisuudelle.

Tarkastuksen peruste on ilmoitettava tarkastettavalle. Henkilöntarkastuksessa on oltava läsnä todistaja. Jos henkilöntarkastus edellyttää vaatteiden riisumista, se on suoritettava erillisessä tilassa ja henkilöntarkastuksen suorittajan ja todistajan tulee olla samaa sukupuolta tarkastettavan kanssa.

Henkilöntarkastuksesta pidetään pöytäkirjaa.

8 §

Päätösvalta

Turvataarkastuksesta ja vankilaan pääsyn epäamisestä päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, vankien ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

Tapaaajan henkilöntarkastuksesta ja vankilasta poistamisesta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Kiinni otetun henkilön säilössäpidosta päättää vankilan johtaja.

9 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset henkilöntarkastuksen pöytäkirjasta sekä alueelta poistamista, kiinniottamista ja säilössäpitoa koskevan päätöksen kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

18 luku

Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

1 §

Turvaamistoimenpiteet

Turvaamistoimenpiteitä ovat sitominen, tarkkailu, eristämistarkkailu sekä erillään pitäminen sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

Turvaamistoimenpiteiden sijasta on pyrittävä käyttämään ensisijaisesti muita kuin vapautta rajoittavia keinoja vangin rauhoittamiseksi tai rikoksen tai vaaraa aiheuttavan tapahtuman estämiseksi.

2 §

Sitominen

Vangin välitöntä toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos se on välttämätöntä:

1) karkaamisen estämiseksi kuljetuksen aikana;

2) sellaisen väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi, jota ei saada estetyksi muilla tavoin ja josta saattaa aiheutua vaaraa vangin tai muun henkilön turvallisuudelle taikka huomattavaa vahinkoa omaisuudelle;

3) uhkaavan väkivallan torjumiseksi; tai

4) henkilönkatsastuksen turvaamiseksi.

Sitomista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä. Jos vanki sidotaan 1 momentin 2 kohdan nojalla, on mahdollisuuksien mukaan kuultava lääkäriä. Kun vanki on kuultavana tuomioistuimessa, sitominen on lopetettava, jollei puheenjohtaja erityisestä syystä toisin määrää. Sitominen on lopetettava myös,

jos se on välttämätöntä lääketieteellisen toimenpiteen suorittamiseksi.

3 §

Tarkkailu

Vanki saadaan sijoittaa huoneeseen tai selliin, jossa häntä voidaan ympärivuorokautisesti tarkkailla teknisin apuvälinein tai muulla tavoin, jos se on välttämätöntä:

1) päihtyneen tai päihdyttävien aineiden käyttämisen vieroitusoireista kärsivän vangin terveydentilan seuraamiseksi ja hänen turvallisuutensa varmistamiseksi;

2) itsemurhan tai itsetuhoisen käyttäytymisen estämiseksi; taikka

3) sellaisen väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi, jota ei saada estetyksi muulla tavoin ja josta saattaa aiheutua vaaraa vangin tai muun henkilön turvallisuudelle taikka huomattavaa vahinkoa omaisuudelle.

Tarkkailuun sijoittamisesta on viipymättä ilmoitettava terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluvalla virkamiehelle. Lääkärin tai muun terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluvan virkamiehen tulee mahdollisimman pian tutkia vangin terveydentila. Vankia on tarkoin seurattava teknisellä valvonnalla ja muulla tavoin.

Tarkkailuun sijoittaminen ei saa kestää pitempään kuin on välttämätöntä, eikä yli seitsemää vuorokautta. Tarkkailuun sijoittamista saadaan kuitenkin jatkaa, jos se on välttämätöntä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua syystä. Tarkkailuun sijoittaminen on otettava uudelleen käsiteltäväksi enintään seitsemän vuorokauden väliajoin.

4 §

Eristämistarkkailu

Jos on perusteltua syytä epäillä, että vangilla vankilassa tai sinne tullessaan on kehossaan 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä, hänet saadaan sijoittaa huoneeseen tai selliin, jossa häntä ja kiellettyjen aineiden tai esineiden poistumista hänen kehostaan voidaan ympärivuorokautisesti tarkkailla teknisin apuvälinein tai muulla tavoin.

Eristämistarkkailua saadaan jatkaa, kunnes kielletyt aineet tai esineet ovat poistuneet vangin elimistöstä tai kunnes eristämiseen ei enää muuten ole syytä. Eristämistarkkailu ei saa kuitenkaan kestää yli seitsemää vuorokautta. Jos eristämistarkkailusta aiheutuu vaaraa vangin terveydelle, eristäminen on keskeytettävä. Jos vangin kehossa on henkilönkatsastuksessa havaittu 1 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä, eristämistarkkailua saadaan jatkaa seitsemän vuorokauden enimmäisajan jälkeenkin, kuitenkin enintään seitsemän vuorokautta.

Eristämistarkkailuun sijoittamisesta on viipymättä ilmoitettava terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluvalla virkamiehelle. Lääkärin tai muun terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluvan virkamiehen tulee mahdollisimman pian tutkia vangin terveydentila. Vankia on tarkoin seurattava teknisellä valvonnalla ja muulla tavoin.

5 §

Erillään pitäminen

Vanki saadaan pitää erillään muista vangeista, jos se on välttämätöntä:

1) sen estämiseksi, että vanki vakavasti vaarantaa muun henkilön henkeä tai terveyttä;

2) ilmeisen karkaamis- tai vapauttamisyri-tyksen estämiseksi;

3) päihdyttävän aineen jatkuvan käytön tai rikoslain 50 luvun 1—4 §:ssä tarkoitetun huumausainerikoksen estämiseksi; tai

4) muun 1—3 kohtaa vastaavan, vankilan järjestystä vakavasti vaarantavan teon estämiseksi.

Erillään pidettävän oikeuksia ei saa rajoittaa enemmän kuin erillään pitämisestä välttämättä aiheutuu. Vankia ja hänen terveydentilaansa on tarkoin seurattava.

Erillään pitämistä ei saa jatkaa kauemmin kuin on välttämätöntä. Erillään pitämistä koskeva päätös on otettava uudelleen harkittavaksi enintään 30 vuorokauden väliajoin.

6 §

Voimakeinojen käyttö

Vankeinhoitolaitoksen virkamiehellä on

virKatehtävää suorittaessaan vankilassa, sen alueella ja välittömässä läheisyydessä, vangin kuljetuksen aikana sekä Vankeinhoitolaitoksen valvomassa toiminnassa oikeus käyttää voimakeinoja:

1) vangin karkeaamisen tai luvatta poistumisen estämiseksi, vastarinnan murtamiseksi ja tässä tai 16 luvussa tarkoitettun valvonta-, tarkastus- ja turvaamistoimenpiteen suorittamiseksi;

2) 17 luvussa tarkoitettun vankilaan pääsyn estämiseksi, esineiden ja tavaroiden haltuun ottamiseksi, alueelta poistamiseksi sekä kiinniottamisen ja säilöissäpidon toimittamiseksi; sekä

3) henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen tai muun henkilön terveyttä vaarantavan teon taikka tapahtuman uhatessa luvattoman pääsyn estämiseksi, esteen poistamiseksi tai kulkuneuvon pysäyttämiseksi.

Voimakeinojen on oltava tarpeellisia ja olosuhteisiin nähden puolustettavia. Puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat. Voimankäyttövälineitä saa käyttää ainoastaan asianmukaisen koulutuksen saanut virkamies.

Sillä, joka 1 momentissa tarkoitettun virkamiehen pyynnöstä tai suostumuksella tilapäisesti avustaa virkamiestä tilanteessa, jossa on välttämätöntä turvautua sivullisen voimakeinoapuun tämän pykälän mukaisen erittäin tärkeän ja kiireellisen virkatehtävän suorittamisessa, on oikeus mainitun virkamiehen ohjauksessa sellaisten välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen, joita voidaan olosuhteisiin nähden pitää puolustettavina.

Voimakeinojen käytön lioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

7 §

Menettelysäännökset

Päätös vangin eristämistarkkailuun sijoittamisesta ja erillään pitämisestä on tehtävä kirjallisesti. Erillään pitämistä koskevaa päätöstä tehtäessä vankia on kuultava. Vangille on ilmoitettava toimenpiteen perusteet.

Kun päätetään 2 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettusta sitomisesta, voimankäyttövälineen käytöstä taikka eristämistarkkailuun sijoittamisesta, toimenpiteen syy ja kesto on kirjattava.

8 §

Päätösvalta

Sitomisesta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Tarkkailuun sijoittamisesta ja eristämistarkkailusta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Vangin erillään pitämisestä päättää vankilan johtaja.

9 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tarkkailun, eristämistarkkailun ja erillään pitämisen täytäntönpäntästä sekä voimankäyttövälineistä, sitomiseen käytettävistä välineistä ja 8 §:ssä tarkoitettujen päätösten kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmat määräykset turvaamistoimenpiteiden käytön sekä voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden käytön koulutuksesta antaa Rikosseuraamusvirasto.

19 luku

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

1 §

Ilmoitus omaisuudesta, rahoista, muista maksuvälineistä ja sosiaalietaudesta

Jos vankien valvonnan tai muun Vankeinhoitolaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä rahan ja muiden maksuvälineiden tai muun omaisuuden laillista alkuperää, asiasta on ilmoitettava poliisille.

Jos 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä, että vangille on perusteettomasti

maksettu työttömyyskorvausta, kansaneläkettä tai muuta vastaavaa sosiaalietuutta, siitä on asian selvittämiseksi ilmoitettava etuuden myöntäneelle viranomaiselle.

2 §

Ilmoitus kirjeen, puhelun tai muun viestin sisällöstä

Vangilta peräisin olevan tai hänelle saapuneen kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin taikka vangin puhelun sisällöstä saadaan antaa tieto poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Samoin edellytyksin voidaan antaa 12 luvun 2 §:ssä tarkoitettu jäljennös tai saman luvun 7 §:ssä tarkoitettu tallenne.

3 §

Ilmoitus vangin terveydentilasta ja kuolemasta

Vangin terveydentilasta ilmoitettaessa noudatetaan potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain säännöksiä.

Vangin kuolemasta on ilmoitettava asianomaisille viranomaisille sekä lähiomaiselle, muulle läheiselle tai vangin nimeämälle henkilölle.

4 §

Ilmoitus poistumisluvasta ja vapauttamisesta

Vangin vapauttamisesta ja vankilasta poistumisesta saadaan ilmoittaa asianomistajalle tai muulle henkilölle, jos vangin käyttäytymisen tai hänen esittämiensä uhkausten johdosta on perusteltua syytä epäillä, että vanki syyllistyy tämän tai tälle läheisen henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen. Ilmoitus voidaan antaa myös henkilölle, johon nähden vangilla on lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998) mukainen lähestymiskielto.

Ilmoitus on tehtävä hienotunteisuutta noudattaen. Ilmoitusta ei saa tehdä vastoin asianomistajan tai muun 1 momentissa tarkoitettun, vaarassa olevan henkilön ilmaisemaa tahtoa.

5 §

Ilmoitukset poliisille

Vankeinhoitoviranomaiset voivat ilmoittaa poliisille:

- 1) vangin ottamisesta vankilaan;
- 2) vangin siirtämisestä toiseen vankilaan;
- 3) vangin osallistumisesta toimintaan vankilan ulkopuolella;
- 4) kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin pidättämisestä;
- 5) vangin tapaamisesta, tapaamisen epäamisestä, erityisvalvotusta tapaamisesta ja tapaamiskiellosta;
- 6) vangin poistumisluvasta;
- 7) vangille määrätystä kurinpitorangeistuksesta,
- 8) vangille tai muulle henkilölle tehdystä turvatarkastuksesta;
- 9) kiinniottamisesta ja säilöissäpidosta;
- 10) vangin erillään pitämisestä;
- 11) vangin karkaamisesta tai luvatta poistumisesta; sekä
- 12) vangin vapauttamisesta.

6 §

Ilmoitus syyttäjälle

Jos vankia syytetään tuomioistuimessa rikoksesta, josta määrätyn kurinpitorangeistuksen tämä on kokonaan tai osaksi suorittanut taikka rikoksesta, josta vangille on vankilassa määrätty kurinpitorangeistus, kurinpitorangeistuksesta ja sen täytäntöönpanosta on ilmoitettava syyttäjälle.

Syyttäjälle on tehtävä ilmoitus rikoslain 2 c luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettusta, määräaikaisen vankeusrangaistuksen yhteenlaskettua enimmäisaikaa koskevan säännöksen soveltamista koskevasta tilanteesta.

7 §

Ilmoitus omaisuuden hoitamisesta

Jos vanki ei voi itse huolehtia muualla olevasta omaisuudestaan, asiasta on ilmoitettava holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettulle viranomaiselle.

8 §

Tietojen antaminen mielentilatutkimusta suorittavalle yksikölle

Vankeinhoitoviranomaisilla on oikeus antaa mielentilatutkimusta suorittavalle yksikölle vangista tietoja, jotka ovat tarpeellisia mielentilatutkimuksen toimeenpanemiseksi.

9 §

Ilmoitus henkilö- ja omaisuusvahingosta

Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen on viivytyksettä ilmoitettava vankilan johtajalle tai muulle esimiehelleen virkatehtävän suorittamisen yhteydessä syntyneestä henkilö- tai omaisuusvahingosta. Henkilövahingon yhteydessä on huolehdittava siitä, että vahingoittunut saa viipymättä tarvitsemansa ensiavun ja hoidon. Henkilölle, joka ilmoittaa saaneensa vammoja Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen suorittaman toimenpiteen johdosta, on ilman tarpeetonta viivytystä järjestettävä tilaisuus päästä lääkärin tai muun terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluvan tutkittavaksi.

Kustannukset, jotka aiheutuvat 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä, maksetaan valtion varoista.

10 §

Vaitiolo-oikeus

Vankeinhoitolaitoksen virkamiehellä ei todistajana oikeudenkäynnissä tai esitutkinnassa kuultaessa ole velvollisuutta ilmaista hänelle hänen virkatehtävässään luottamuksellisen vihjetiedon antaneen vangin henkilöllisyyttä, jos vihjetieto koskee rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, tai rikoslain 50 luvun 1—4 §:ssä tarkoitettua huumausainerikosta. Vaitiolo-oikeutta ei kuitenkaan ole, jos vihjetiedon antanut suostuu henkilöllisyytensä ilmaisemiseen tai jos on ilmeistä, ettei tällaisen tiedon ilmaiseminen aiheuta vaaraa hänen, hänen lähiomaisensa tai muun läheisen turvallisuudelle.

Tuomioistuin voi kuitenkin määrätä vihjetiedon antaneen vangin henkilöllisyyden ilmaistavaksi, kun syyttäjä ajaa syytettä rikok-

sesta, josta saattaa seurata kuusi vuotta vankeutta tai tätä ankarampi rangaistus, edellyttäen, että rikoksen selvittäminen tätä välttämättä vaatii eikä tiedon ilmaisemisesta voida perustellusti olettaa aiheutuvan vakavaa vaaraa tietoja antaneen, tämän lähiomaisen tai muun läheisen turvallisuudelle.

11 §

Päätösvalta

Vankilan johtaja tai hänen määräämänsä turvallisuudesta vastaava virkamies päättää 1, 2, 4, 5 ja 8 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten tai tiedon antamisesta.

12 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset ilmoituksista ja tiedon antamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

VI OSA

MUUT SÄÄNNÖKSET

20 luku

Muutoksenhaku*Valitus käräjäoikeuteen*

1 §

Valitusoikeus käräjäoikeuteen

Vangilla on oikeus hakea muutosta valittamalla käräjäoikeuteen päätöksestä, jolla ehdonalaista vapauttamista on rikoslain 2 c luvun 9 §:n nojalla lykätty.

Oikaisuvaatimuksesta aluevankilan johtajalle säädetään tämän luvun 9 §:ssä ja valitusoikeudesta hallinto-oikeuteen säädetään 12 §:ssä.

2 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Toimivaltainen tuomioistuin on sen paik-

lakunnan kärjäoikeus, jonka tuomiopiirin alueella 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu päätös on tehty. Kärjäoikeus, jossa on vireillä muutoksenhakemus, voi siirtää asian järjestyksikkomuksen tekopaikan tai vangin sijoituspaikan kärjäoikeuteen taikka muuhun kärjäoikeuteen, joka katsotaan esitettävään selvitykseen, käsittelystä aiheutuviin kustannuksiin tai muihin seikkoihin nähden soveliaaksi.

Kärjäoikeus on päätösvaltainen, kun siinä on yksin puheenjohtaja. Istunto voidaan pitää myös muuna aikana ja muussa paikassa kuin yleisen alioikeuden istunnosta säädetään.

3 §

Valituksen tekeminen

Valitus on tehtävä kirjallisesti viikon kuluessa siitä, kun päätös valitusosoituksineen on annettu vangille tiedoksi. Valituskirjelmä toimitetaan vankilan johtajalle.

Johtajan on viipymättä toimitettava valituskirjelmä kärjäoikeuden kansliaan sekä liitettävä siihen jäljennökset kertyneestä asiakirja-aineistosta ja oma selvityksensä. Kun Rikosseuraamusvirasto tekee päätöksen ehdonalaisen vapauttamisen lykkäämisestä, asiakirja-aineiston ja selvityksen toimittaa Rikosseuraamusvirasto. Asiakirjoja kärjäoikeudelle toimitettaessa on ilmoitettava, milloin valituskirjelmä on saapunut.

Valitus tulee vireille kärjäoikeudessa silloin, kun 2 momentissa tarkoitettujen asiakirjain saapuvat tuomioistuimen kansliaan. Tuomioistuimen on viivytyksettä annettava valittajalle ja päätöksen tekijälle tieto käsittelyn ajasta ja paikasta sekä valittajan poissaolon seurauksista.

Jos vanki on toimittanut valituskirjelmän määräajassa suoraan toimivaltaiseen tuomioistuimeen, hän ei menetä puhevaltaansa.

4 §

Uuden määräajan asettaminen

Jos asianosainen laillisen esteen vuoksi tai muusta hyväksyttävästä syystä ei voi määräajassa hakea muutosta, kärjäoikeus asettaa hakemuksesta uuden määräajan valituksen tekemistä varten.

Uutta määräaikaa on pyydetävä kärjäoikeudelta kirjallisella hakemuksella, joka on toimitettava viikon kuluessa esteen päättymisestä vankilan johtajalle. Hakemukseen on liitettävä selvitys esteestä tai muusta hakemuksen perusteena olevasta syystä.

Jos vanki on toimittanut valituskirjelmän uudessa määräajassa suoraan toimivaltaiseen tuomioistuimeen, hän ei menetä puhevaltaansa.

5 §

Valituksen vaikutus täytäntöönpanoon

Valitus ei keskeytä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua päätöksen täytäntöönpanoa, ellei tuomioistuimella toisin määrää.

6 §

Päätöksen tekijän velvollisuudet

Kun tehdään 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu päätös, vangille on samalla annettava kirjallinen valitusosoitus, jossa on mainittava muutoksenhakutuomioistuimella ja määräpäivä valituksen jättämiselle sekä selostettava, mitä valitusta tehtäessä on noudatettava.

Vankilan johtajan tulee huolehtia siitä, että vangilla on mahdollisuus laatia valituskirjelmä ja että hän voi osallistua valituksen käsittelyyn tuomioistuimessa.

7 §

Pääkäsittely kärjäoikeudessa

Päätöksen tekijän tai häntä edustavan virkamiehen on oltava läsnä kärjäoikeudessa valitusta käsiteltäessä. Valituksen tekijällä on oikeus olla läsnä kärjäoikeudessa. Valitus voidaan käsitellä valituksen tekijän poissaolosta huolimatta, jollei kärjäoikeus pidä hänen henkilökohtaista kuulemistaan tarpeellisenä.

Kärjäoikeuden on huolehdittava siitä, että asia tulee perusteellisesti käsitellyksi. Valitusasia on käsiteltävä kiireellisenä.

Asian käsittelystä on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäynnistä rikosasiassa säädetään.

8 §

Muutoksenhakukielto

Käräjäoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Oikaisuvaatimus aluevankilan johtajalle ja valitus hallinto-oikeuteen

9 §

Muutoksenhaun alaiset asiat

Oikaisuvaatimus aluevankilan johtajalle ja valitus hallinto-oikeuteen voidaan tehdä seuraavista päätöksistä:

1) 2 luvun 3 §:ssä tarkoitettu täytäntöönpanon lykkäämisestä terveydellisistä syistä, 4 §:ssä tarkoitettu täytäntöönpanon lykkäämisestä muista kuin terveydellisistä syistä, 6 §:ssä tarkoitettu lykkäyksen peruuttamisesta ja 7 §:ssä tarkoitettu maksuajan myöntämisestä;

2) 4 luvun 10 §:ssä tarkoitettu vangin lapsen ottamisesta vankilaan;

3) 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettu erillään asumisesta omasta pyynnöstä ja 6 §:n mukaisesta varmuusosastolle sijoittamisesta;

4) 6 luvun 2 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettu siirtämisestä avolaitoksesta suljettuun vankilaan;

5) 9 luvun 1 §:ssä tarkoitettu omaisuuden hallussapidosta ja 4 §:n 1, 2 ja 4 momentissa tarkoitettu rahan käytöstä;

6) 12 luvun 5 §:ssä tarkoitettu kirjeen tai postilähetyksen pidättämisestä;

7) 13 luvun 6 §:ssä tarkoitettu tapaamis-kiellosta;

8) 14 luvun 5 §:ssä tarkoitettu poistumisluvasta erittäin tärkeästä syystä;

9) 15 luvun 4 §:n 1—3 kohdassa tarkoitettu varoituksesta, oikeuksien menetyksestä ja yksinäisyysrangaistuksesta;

10) 18 luvun 5 §:ssä tarkoitettu erillään pitämisestä; ja

11) rikoslain 2 c luvun 8 §:ssä tarkoitettu valvotun koevapauden peruuttamisesta.

Vangin tapaajalla on oikeus hakea oikaisua ja valittaa 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettu päätöksestä.

10 §

Oikaisuvaatimus

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti viikon kuluessa siitä, kun päätös oikaisuvaatimusosoituksineen on annettu vangille tiedoksi. Oikaisuvaatimus toimitetaan päätöksen tehneelle viranomaiselle.

11 §

Oikaisuvaatimuksesta päättäminen

Oikaisuvaatimuksen ratkaisee aluevankilan johtaja.

Oikaisuvaatimus on käsiteltävä kiireellisenä.

Asian käsittelystä on muutoin voimassa, mitä hallintolaissa säädetään.

12 §

Valituksen tekeminen

Aluevankilan johtajan päätöksestä saa valittamalla hakea muutosta hallinto-oikeuteen. Valitus tehdään siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä aluevankilan johtajan päätös on tehty.

Kun valituksen kohteena olevan päätöksen tekee aluevankilan johtaja tai Rikosseuraamusvirasto, valitus tehdään Helsingin hallinto-oikeuteen ilman 10 ja 11 §:ssä tarkoitettua oikaisuvaatimusmenettelyä.

Valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

13 §

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus täytäntöönpanoon

Oikaisuvaatimuksen tai valituksen tekeminen ei keskeytä 9 §:ssä tarkoitettua päätöksen täytäntöönpanoa, ellei oikaisuvaatimusta käsittelevä aluevankilan johtaja tai valitusta käsittelevä hallinto-oikeus toisin päättä.

14 §

Valituksen käsittely hallinto-oikeudessa

Valitusta käsitellessään hallinto-oikeus on päätösvaltainen yksijäseninen. Valitus ei keskeytä päätöksen täytäntöönpanoa, ellei hallinto-oikeus toisin määrää. Valitusasia on käsiteltävä kiireellisenä.

Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Asian käsittelystä on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

15 §

Oikeusapu

Vangille voidaan 1 ja 9 §:ssä tarkoitetussa asiassa myöntää oikeusapua niin kuin oikeusapulaissa (257/2002) säädetään. Oikeusapulain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua selvitystä taloudellisista olosuhteista ei tarvitse esittää. Oikeusavun myöntämisestä päättää tuomioistuin.

16 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset oikaisuvaatimuksen tekemisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

21 luku

Vapauttaminen

1 §

Vangin vapauttamisajankohdan määräytyminen

Vanki vapautetaan 3 luvun 1—7 §:n sekä rikoslain 2 c luvun ehdonalaista vapauttamista koskevien säännösten perusteella määräytyvän vankilassaoloajan viimeisenä päivänä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, muu kuin sakon muuntorangaistusta suorittava vanki voidaan päästää rikoslain 2 c luvun 8 §:ssä tarkoitettuun valvottuun koeva-

pautteen ennen 1 momentissa tarkoitettua vapauttamisajankohtaa.

Ehdonalaisesta vapauttamisesta ja valvottuun koevapaudesta säädetään rikoslain 2 c luvussa. Vangin armahtamisesta säädetään Suomen perustuslaissa (731/1999).

2 §

Päätösvalta

Vankilan johtaja päättää rikoslain 2 c luvun 5 §:n mukaisesta ehdonalaisesta vapauttamisesta, saman luvun 9 §:n 1 momentin mukaisesta ehdonalaisten vapauttamisen lykkäämisestä ja ehdonalaisten vapauttamisen valvonnasta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua valvontaan asettamisesta sekä valvotun koevapauden rikkomisen seuraamuksista.

Sijoittajayksikön johtaja päättää rikoslain 2 c luvun 8 §:n mukaisesta valvottuun koevapauteen sijoittamisesta ja sen peruuttamisesta.

Rikosseuraamusvirasto päättää rikoslain 2 c luvun 9 §:n 2 momentin mukaisesta ehdonalaisten vapauttamisen lykkäämisestä ilman vangin suostumusta. Rikosseuraamusvirasto päättää myös saman luvun 8 §:n mukaisesta valvottuun koevapauteen määräämisestä sekä valvotun koevapauden peruuttamisesta ja valvotun koevapauden rikkomisen muista seuraamuksista, kun kyse on saman luvun 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua elinkautisesta vankeudesta tai saman luvun 11 ja 12 §:ssä tarkoitettua koko rangaistuksen suorittamisesta vankilassa.

Kriminaalihoitolaitos vastaa ehdonalaisten vapauttamisen valvonnasta annetun lain 5 §:ssä tarkoitettua valvontasuunnitelman laatimisesta.

3 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset rikoslain 2 c luvussa tarkoitettun valvotun koevapauden ja ehdonalaisten vapauttamisen valvonnasta ja toimeenpanosta sekä vankilassaoloajan ja vapauttamisajankohdan määräytymisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmat määräykset vangin vapauttamisesta antaa Rikosseuraamusvirasto.

22 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

1 §

Tarkemmat täytäntöönpanosäännökset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

2 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2006.

Tällä lailla kumotaan rangaistusten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annettu laki (39/1889) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

3 §

Siirtymäsäännökset

Vangin kohtelua ja tapaamiskieltoa koske-

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

van päätöksen täytäntöönpanossa sovelletaan päätöstä tehtäessä voimassa olleita säännöksiä. Tämän lain säännöksiä sovelletaan kuitenkin, jos asia tulee ehtojen rikkomisen, edellytysten muuttumisen, laissa asetetun määräajan taikka muun vastaavan syyn vuoksi uudelleen käsiteltäväksi. Ennen lain voimaantuloa määrättyyn kurinpitorangaistukseen ja vireille tulleeseen lykkäyshakemukseen sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain säännöksiä rangaistusajan suunnitelmasta sovelletaan lain voimaantulon jälkeen täytäntöön pantavaksi tulleen vankeusrangaistuksen täytäntöönpanossa. Muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan haettaessa muutosta lain voimaantulon jälkeen tehtyyn päätökseen.

Mitä laissa tai asetuksessa säädetään rangaistuslaitoksesta, sovelletaan tämän lain voimaantulon jälkeen vankilaan.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 768

Tutkintavankeuslaki

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Tutkintavankeuden toimeenpanon yleiset periaatteet

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan tutkintavankeuden toimeenpanoon.

Tutkintavankiin, joka samalla suorittaa vankeusrangaistusta tai sakon muutorangais- tusta, sovelletaan, mitä tämän lain 2 luvun 1 §:n 2 momentissa, 4 luvun 1 §:n 3 momen- tissa, 8 luvun 6 §:ssä sekä 9 luvun 9 §:ssä säädetään. Tällaiseen vankiin sovelletaan li- säksi, mitä pakkokeinolain (450/1987) 1 luvun 18 b §:ssä yhteydenpidon rajoittami- sesta ja rikoslain (39/1889) 2 c luvun 5 §:ssä ehdonalaisesta vapauttamisen määräytymi-

sestä säädetään. Muutoin tässä momentissa tarkoitettuun tutkintavankiin sovelletaan, mitä vangista vankeuslaissa (767/2005) säädetään.

Lakia sovelletaan myös muun lain nojalla vapautensa menettäneen, vankilassa pidettä- vän henkilön kohteluun, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Tutkintavankeuden toimeenpanosta polii- sin säilytystilassa säädetään erikseen. Tutkin- tavankeuden toimeenpanosta mielentilatutki- musta tehtäessä säädetään myös mielenterve- yslaissa (1116/1990).

2 §

Tutkintavankeuden päätyminen

Rikoksen johdosta vangittu henkilö on tutkintavanki siihen päivään saakka, jona käräjäoikeuden tuomio saa lainvoiman taikka jona hovioikeuden tuomio annetaan tai julis- tetaan ja vankila on antanut siitä tiedon tutkintavangille.

Tutkintavanki voi kuitenkin suostua täy- täntöönpanoon ja tyytyä tuomioon noudattaen

vastaavasti, mitä vangittuna olevasta tuomista vankeuslain 2 luvun 2 §:ssä säädetään.

3 §

Tutkintavankeuden tarkoitus

Tutkintavankeuden tarkoituksena on turvata rikoksen esitutkinta, tuomioistuinkäsittely ja rangaistuksen täytäntöönpano sekä estää rikollisen toiminnan jatkaminen.

4 §

Tutkintavankeuden toimeenpanolle asetettavat vaatimukset

Tutkintavangin oikeuksia ei saa tämän lain säännösten nojalla rajoittaa enempää kuin tutkintavankeuden tarkoitus, tutkintavankeudessa pitämisen varmuus ja vankilan järjestyksen säilyminen välttämättä vaativat.

5 §

Tutkintavangin kohtelu

Tutkintavankeja on kohdeltava oikeudenmukaisesti ja heidän ihmisarvoaan kunnioitetaan.

Tutkintavankeja ei saa ilman hyväksyttävää syytä asettaa keskenään eri asemaan rodun, kansallisen tai etnisen alkuperän, ihonvärin, kielen, sukupuolen, iän, perhesuhteiden, sukupuolisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden, uskonnon, yhteiskunnallisen mielipiteen, poliittisen tai ammatillisen toiminnan taikka muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Alle 21-vuotiaina rikoksensa tehneiden nuorten tutkintavankeutta toimeenpantaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota vangin iästä ja kehitysvaiheesta johtuviin tarpeisiin.

6 §

Tutkintavangin kuuleminen

Tutkintavankia on kuultava vankilaan si-

joittamista, asumista, kurinpitoa sekä muuta häntä koskevaa päätöstä tehtäessä noudattaen, mitä hallintolain (434/2003) 34 §:ssä säädetään.

7 §

Rikosseuraamusviraston ratkaistavat asiat

Sen estämättä, mitä tässä laissa säädetään, Rikosseuraamusvirasto voi yksittäistapauksessa ottaa ratkaistavakseen Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen päätösvaltaan kuuluvan tutkintavangin sijoittamista, siirtoa ja poistumislupaa koskevan asian, jos on syytä epäillä vangin osallistuvan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, vankeusaikanaan jatkuvan rikollista toimintaa tai vaarantavan turvallisuutta taikka jos se on perusteltua vangin turvallisuuden suojelemiseksi.

II OSA

TUTKINTAVANKEUDEN ALOITTAMINEN

2 luku

Saapuminen vankilaan

1 §

Tutkintavangin sijoittaminen

Rikoksen johdosta vangittu henkilö on viipymättä vietävä syyteasiaa käsittelevää tuomioistuinta lähimpänä sijaitsevaan tutkintavankilana toimivaan vankilaan tai erityisesti syytä muuhunkin tutkintavankilana toimivaan vankilaan.

Tutkintavankia ei saa sijoittaa avolaitokseen.

Vangitsemisesta päättävä tuomioistuin voi pakkokeinolain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitetun pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tai syyttäjän esityksestä päättää, että tutkintavanki sijoitetaan poliisin ylläpitämään tutkintavankien säilytystilaan, jos se on välttämätöntä tutkintavangin erillään pitämiseksi tai turval-

lisuussyistä taikka jos rikoksen selvittäminen sitä erityisestä syystä vaatii.

Tutkintavankia ei saa pitää poliisin säilytystilassa neljää viikkoa pitempää aikaa, ellei siihen ole erittäin painavaa syytä. Jos tutkintavanki sijoitetaan poliisin ylläpitämään säilytystilaan, sijoittamista koskeva asia ja sen perusteet on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi yhdessä vangitsemisasian kanssa pakkokeinolain 1 luvun 22 §:ssä tarkoitetun vangitsemisasian uudelleen käsittelyn yhteydessä.

2 §

Vankilaan ottaminen

Tutkintavangin ottaminen vankilaan perustuu tuomioistuimen antamaan vangitsemismääräykseen.

Tutkintavangille on varattava tilaisuus ilmoittaa lähiomaiselleen tai muulle läheiselleen vankilaan ottamisestaan.

Tieto tutkintavangin ottamisesta vankilaan on merkittävä henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetussa laissa (422/2002) tarkoitettuun täytäntöönpanorekisteriin.

3 §

Säännöksistä ja vankilan oloista tiedottaminen

Tutkintavangille on viipymättä hänen saavuttuaan vankilaan tiedotettava sen oloista sekä tutkintavankien oikeuksista ja velvollisuuksista. Tietoja on oltava saatavana yleisimmin käytetyillä kielillä vankilassa olevien tutkintavankien tarpeiden mukaan.

Ulkomaiselle tutkintavangille on tiedotettava 9 luvun 7 §:n mukaisesta mahdollisuudesta olla yhteydessä kotimaansa edustustoon. Ulkomaiselle tutkintavangille on mahdollisuuksien mukaan annettava tulkitsemisapua. Viittomakieltä käyttävälle tai vammaisuuden vuoksi tulkitsemisapua tarvitsevalle vangille on annettava tarpeellista tulkitsemis- ja käänösapua.

Tutkintavankien saatavilla on oltava kokonaisuudessaan tutkintavankien koskevista laeista, asetuksista ja muista säännöksistä.

4 §

Tulotarkastus

Vankilaan saapunut tutkintavanki on tarkastettava todistajan läsnä ollessa (*tulotarkastus*). Tulotarkastus käsittää henkilöllisyyden toteamisen ja kirjaamisen, henkilötuntemerkkien ottamisen sekä tutkintavangin mukana olevan omaisuuden luetteloinnin ja tarkastamisen sekä tarvittaessa vaatteiden vaihdon. Omaisuusluettelosta säädetään 5 luvun 2 §:ssä. Tutkintavangin turvatarkastuksesta säädetään 11 luvun 3 §:ssä.

Vankeinhoitoviranomainen saa ottaa tutkintavangista pakkokeinolaissa tarkoitetut henkilötuntemerkit.

5 §

Tutkintavangin lapsen ottaminen vankilaan

Tutkintavangin pieni lapsi voidaan ottaa vankilaan, jos se on lapsen edun mukaista ja tutkintavanki itse sitä haluaa. Lapsen hoito järjestetään lapsen edun mukaisella tavalla.

Lapsen ottamisesta vankilaan ja pitämisestä vankilassa päättää sijoittajayksikön johtaja vastaanottavan vankilan johtajaa ja lastensuojelulaissa (683/1983) tarkoitettua viranomaisista kuultuaan.

6 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tulotarkastuksen kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmat säännökset tutkintavankilana toimivista vankiloista annetaan oikeusministeriön asetuksella.

Tarkemmat määräykset tulotarkastuksesta antaa Rikosseuraamusvirasto.

3 luku

Sijoittaminen vankilassa, perushuolto ja siirtäminen

1 §

Sijoittaminen vankilassa

Tutkintavanki on sijoitettava eri vankilaan tai eri osastolle kuin rangaistusta suorittavat vangit. Erilleen sijoittamisesta voidaan kuitenkin poiketa, jos tutkimavanki toimintoihin osallistumista varten sitä pyytää taikka jos poikkeaminen on välttämätöntä vankien, tutkimavankien tai henkilökunnan turvallisuutta uhkaavan vaaran torjumiseksi tai se on muutoin tilapäisesti tarpeen vankilan järjestyksen ylläpitämiseksi poikkeuksellisessa tilanteessa. Muutoksenhakutuomioistuimen päätöstä odottava tutkimavanki saadaan tutkimavangin suostumuksella sijoittaa samalle osastolle kuin rangaistusta suorittavat vangit, jollei sijoittaminen vaaranna tutkimavankien tarkoitusta.

Alle 18-vuotias tutkimavanki on pidettävä erillään aikuisista tutkimavangeista, jollei hänen etunsa muuta vaadi.

Miehet ja naiset on pidettävä eri asunto-osastoissa.

2 §

Asumaan sijoittaminen

Tutkimavanki on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava yhden hengen huoneeseen. Tutkimavankia ei saa sijoittaa asumaan toisen tutkimavangin kanssa, jos siitä aiheutuu vaaraa tutkimavankien tarkoitukselle tai vankilan järjestykselle.

Tutkimavangille on varattava mahdollisuus asua kokonaan tai osittain erillään toisista tutkimavangeista, jos tutkimavangilla on perusteltu syy uskoa henkilökohtaisen turvallisuutensa olevan uhattuna tai jos erillään asumiseen on muu hyväksyttävä syy.

Omasta pyynnöstään erillään pidettävän oikeuksia ei saa rajoittaa enempää kuin mitä erillään asumisesta välttämättä aiheutuu.

3 §

Vaatetus

Tutkimavanki saa käyttää omia vaatteitaan, jollei siitä aiheudu vaaraa tutkimavankien tarkoitukselle, vankilan järjestykselle tai tutkimavangin terveydelle. Tutkimavanki vastaa käytössään olevien omien vaatteidensa huollosta. Vankilan on järjestettävä tutkimavangille tilaisuus hänen omien vaatteidensa pesuun, niiden pesettämiseen vankilassa tai tutkimavangin kustannuksella vankilan välityksellä vankilan ulkopuolella.

Tutkimavangille, joka ei käytä omia vaatteitaan, on annettava soveltuva vaatetus vankilassa käytettäväksi sekä tuomioistuimessa käyntiä tai muuta vankilasta poistumista varten.

Tutkimavangin on huolehdittava omasta puhtaudestaan ja asuintilansa siisteydestä.

4 §

Ruokahuolto

Tutkimavankien ruokahuolto on järjestettävä siten, että he saavat terveellisen, monipuolisen ja riittävän ravinnon.

Perusruokavaliosta poiketaan, jos se on perusteltua tutkimavangin terveyden taikka uskonnollisen tai muun perustellun vakaumuksen vuoksi.

5 §

Ulkoilu

Tutkimavangille on annettava mahdollisuus ulkoilla vähintään tunti päivässä, jollei tutkimavangin terveydentila taikka vankilan järjestykseen tai turvallisuuteen liittyvä erityisen painava syy ole esteenä.

6 §

Tutkimavangin siirtäminen

Tutkimavanki voidaan siirtää toiseen vankilaan, jos siihen on perusteltu syy ja voidaan olettaa, että tutkimavanki sopeutuu toisen vankilan olosuhteisiin.

Tutkintavanki tulee siirtää toiseen vankilaan, jos tutkintavankeuden tarkoitus, tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuus, vankilan käyttöaste tai muu vastaava syy sitä edellyttää. Vankilan käyttöasteen tasoittamiseksi tutkintavanki voidaan siirtää vain painavista syistä.

Jos tutkintavangin suoritettavaksi tulee vankeusrangaistus tai sakan muuntorangistus, tutkintavanki voidaan siirtää sijoittajajyksikköön sijoitusvankilan määräämistä varten.

7 §

Siirrosta ilmoittaminen

Tutkintavangille on varattava viipymättä hänen saavuttuaan toiseen vankilaan tilaisuus ilmoittaa siirrosta lähimaiselleen tai muulle läheiselleen.

8 §

Läsnäolo tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa

Tutkintavanki on kutsusta toimitettava tuomioistuimeen siten kuin siitä erikseen säädetään.

Jos vankilassa oleva tutkintavanki kutsutaan henkilökohtaisesti kuultavaksi muuhun viranomaiseen kuin tuomioistuimeen, tutkintavanki voidaan tästä syystä päästää vankilan ulkopuolelle kuulemisen vaatimaksi ajaksi.

Tässä pykälässä tarkoitettua syystä vankilan ulkopuolella olevalle tutkintavangille on järjestettävä tarpeellinen valvonta.

9 §

Päätösvalta

Tutkintavangin ulkoilun epäamisestä päättää vankilan johtaja. Tutkintavangin vaateuksesta päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä turvallisuudesta vastaava virkamies. Peruseruokavaliosta poikkeamisesta uskonnollisen tai muun perustellun vakaumuksen perusteella päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä toiminnoista vastaava virkamies.

Tutkintavangin siirtämisestä päättää vankeuslain 1 luvun 4 §:ssä tarkoitettun sijoittajajyksikön johtaja.

Vankilan johtaja päättää 8 §:ssä tarkoitettua tutkintavangin päästämistä vankilan ulkopuolelle. Jos vankilan ulkopuolella olo kestää pitempään kuin seitsemän vuorokautta, asiasta päättää sijoittajajyksikön johtaja.

10 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat määräykset ruoka- ja perushuollosta sekä asumisesta antaa Rikosseuraamusvirasto.

Tutkintavangin siirtoa koskevasta menettelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmat määräykset tutkintavangin siirtämisestä antaa Rikosseuraamusvirasto.

III OSA

TUTKINTAVANKEUDEN TOIMEENPANON SISÄLTÖ

4 luku

Toiminta

1 §

Toimintaan osallistuminen

Tutkintavanki ei ole velvollinen osallistumaan vankilan järjestämään tai hyväksymään toimintaan. Jos tutkintavanki haluaa osallistua toimintaan, siihen on mahdollisuuksien mukaan varattava tilaisuus.

Jos tutkintavanki osallistuu toimintaan, ennen toiminnan aloittamista on sovittava toimintarahan perusteista. Toimintaan osallistumisesta tehdään erillinen päätös.

Tutkintavangille ei saada antaa vankeuslain 8 luvun 6 §:ssä tarkoitettua lupaa siviilityöhön eikä saman luvun 9 §:ssä tarkoitettua opintolupaa tai lupaa valvottuun ulkopuoliseen toimintaan. Tutkintavankia ei saa myöskään sijoittaa viimeksi mainitussa pykälässä tarkoitettuun ulkopuoliseen laitokseen.

2 §

Omaa työ

Tutkintavangille voidaan antaa lupa tehdä omaan lukuunsa vankilassa sellaista hyväksyttävää työtä, joka soveltuu vankilassa tehtäväksi (*oma työ*).

Omaa työtä varten vangille voidaan antaa korvauksetta käyttöön vankilan työvälineitä, jollei siitä aiheudu haittaa vankilan järjestykselle, turvallisuudelle tai toimintojen järjestämiselle taikka vaaraa tutkintavankeuden tarkoitukselle.

Lupa omaan työhön voidaan peruuttaa, jos 1 momentissa tarkoitetut edellytykset eivät enää täyty taikka jos oman työn tekemisestä aiheutuu vaaraa vankilan järjestykselle tai turvallisuudelle.

3 §

Rangaistusajan valmistelu

Tutkintavangin suostumuksella voidaan tutkintavankeusaikana aloittaa vankeuslain 4 luvun 6 §:ssä tarkoitetun rangaistusajan suunnitelman laatiminen rangaistusajan suorittamista ja ehdonalaista vapautta varten.

4 §

Päätösvalta

Tutkintavangin osallistumisesta toimintaan ja 2 §:ssä tarkoitetusta omasta työstä päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä vankilan toiminnoista vastaava virkamies.

5 luku

Tutkintavangin omaisuus ja tulot

1 §

Omaisuuksien hallussapito

Tutkintavanki saa vankilassa pitää hallussaan kohtuullisen määrän henkilökohtaista omaisuutta. Esineen tai aineen hallussapito voidaan evätä, jos:

1) esineestä tai aineesta aiheutuu vaaraa henkilön turvallisuudelle;

2) esine tai aine erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen; taikka

3) esineen tai aineen hallussapidosta vankilan tai vankilan osaston olosuhteet ja valvonnan aste huomioon ottaen aiheutuu erityistä haittaa vankilan yleiselle järjestykselle.

Tutkintavanki ei saa pitää hallussaan alkoholia, muuta päihdyttävää ainetta, rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita eikä huumausaineiden käyttöön tarkoitettuja esineitä. Tutkintavanki ei saa pitää hallussaan toiselta tutkintavangilta ilman vankeinhoitoviranomaisen lupaa saamaansa omaisuutta.

Muu omaisuus, joka tutkintavangilla on mukanaan vankilaan tullessaan tai jonka hän saa tutkintavankeusajan kuluessa, voidaan ottaa vankilassa säilytettäväksi vangin vapaaksi pääsyyn saakka, jos se vankilan säilytystilat huomioon ottaen on mahdollista.

Jos omaisuutta ei voida säilyttää, se palautetaan taikka lähetetään tutkintavangin kustannuksella hänen osoittamaansa paikkaan. Pilaantunut tavara voidaan hävittää todistajan läsnä ollessa. Alkoholiuoman tai muun alkoholipitoisen aineen hävittämisestä noudatetaan, mitä alkoholilain (1143/1994) 60 §:ssä säädetään. Huumausaineen toimittamisesta hävitettäväksi säädetään huumausainelain (1289/1993) 10 §:ssä.

Tavaraan, jolla ei ole omistajaa, sovelletaan löytötavaralakia (778/1988).

2 §

Omaisuuksien luettelo

Vankilaan vastaanotetusta tutkintavangin omaisuudesta on laadittava omaisuusluettelo. Tutkintavangin ja läsnä olevan todistajan on allekirjoitettava omaisuusluettelo. Jos tutkintavanki ei allekirjoita luetteloa, kahden Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen on todistettava luettelo oikeaksi.

Tutkintavangin haltuun annetusta omaisuudesta on tehtävä merkintä omaisuusluetteloon. Tutkintavangille on hänen pyynnöstään annettava kopio omaisuusluettelosta.

Tutkintavangin hallusta voidaan ottaa pois

sellainen ilman vankeinhoitoviranomaisen lupaa vastaanotettu omaisuus, joka on merkitty toisen vangin omaisuusluetteloon.

3 §

Rahan ja muiden maksuvälineiden hallussapito

Tutkintavangilla ei ole oikeutta pitää hallussaan rahaa tai rikoslain 37 luvun 12 §:ssä tarkoitettuja muita maksuvälineitä. Tutkintavangin hallussa olevat rahat ja muut maksuvälineet otetaan vankilassa säilytettäväksi tai talletetaan tutkintavangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin.

Tutkintavangille annetaan kuukausittain ote hänen rahavarojensa tilinpidosta.

4 §

Rahan ja muiden maksuvälineiden käyttö

Vankilan on järjestettävä tutkintavangille mahdollisuus hankkia elintarvikkeita ja muuta henkilökohtaiseen käyttöön sopivaa tavaraa.

Tutkintavanki saa omalla kustannuksellaan vankilan ulkopuolelta hankkia sellaisia käyttöesineitä ja tarvikkeita, joiden hallussapito on 1 §:n 1 ja 2 momentin nojalla vankilassa sallittu.

Tutkintavangin oikeutta käyttää vankilan ulkopuolelta tulevaa rahaa tai muita maksuvälineitä voidaan rajoittaa, jos se on välttämätöntä tutkintavankeuden tarkoituksen tai vankilan järjestyksen turvaamiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Perustellusta syystä tutkintavanki saa vankilan välityksellä toimittaa rahaa ja muita maksuvälineitä vankilan ulkopuolelle tai toiselle vangille.

5 §

Ilmoitus omaisuuden hoitamisesta

Jos tutkintavanki ei voi itse huolehtia muualla olevasta omaisuudestaan, asiasta on

ilmoitettava holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettulle viranomaiselle.

6 §

Omaisuuuden palauttaminen

Kun tutkintavanki vapautuu vankilasta, hänen rahansa, muut maksuvälineensä ja omaisuutensa on luovutettava hänelle kuitausta vastaan. Jos tutkintavanki ei allekirjoita omaisuusluetteloa, kahden Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen on todistettava luettelo oikeaksi.

Vankilaan jätetty omaisuus lähetetään vapautetulle hänen kustannuksellaan. Jos vapautunut ei nouda omaisuuttaan, omaisuus voidaan hävittää kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun omaisuus on palautettu vankilaan. Jos vapautunutta ei tavoiteta, omaisuus voidaan hävittää kolmen kuukauden kuluttua tutkintavangin vapautumisesta.

7 §

Toimintaraha ja käyttöraha

Työhön, koulutukseen tai muuhun vankilan järjestämään tai hyväksymään toimintaan osallistuvalla tutkintavangilla maksetaan toimintarahaa.

Toimintarahan määräytymisestä ja maksamisesta on voimassa, mitä vankeuslain 9 luvun 6 ja 8 §:ssä säädetään.

Tutkintavangille voidaan maksaa käyttörahaa, jos se vangin varattomuus tai muu erityinen syy huomioon ottaen on perusteltua.

8 §

Päätösvalta

Omaisuuuden hallussapidosta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Edellä 4 §:n 4 momentissa tarkoitettua rahan tai maksuvälineiden toimittamisesta vankilan ulkopuolelle tai toiselle vangille päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä turvallisuudesta vastaava virkamies. Toiminta- tai käyttörahan maksamisesta päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä toiminnasta vastaava virkamies.

9 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tutkintavangin hallussa pitämästä omaisuudesta sekä rahan ja maksuvälineiden käytöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat määräykset omaisuuden lähettämistä ja hävittämistä sekä toiminta- ja käyttörahan suorittamatta jättämisestä antaa Rikosseuraamusvirasto.

6 luku

Sosiaali- ja terveydenhuolto

1 §

Tutkintavangin terveyden- ja sairaanhoito

Vankeinhoitolaitoksen on järjestettävä tai muuten turvattava tutkintavangin lääketieteellisten tarpeiden mukainen terveyden- ja sairaanhoito sekä lääkinnällinen kuntoutus.

Tutkintavangilla on oikeus Vankeinhoitolaitoksen lääkärin luvalla omalla kustannuksellaan saada lääkitystä, tutkimusta ja muuta terveydenhuoltoa vankilassa, jollei siitä aiheudu vaaraa tutkintavankeuden tarkoitukselle.

Terveyden- ja sairaanhoidon järjestämisessä noudatetaan, mitä potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992), terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994), mielenterveyslaissa, tartuntatautilaissa (583/1986) ja työterveyshuolto-laissa (1383/2001) säädetään.

2 §

Tilapäinen hoito ja tutkimus vankilan ulkopuolella

Jos sairasta tai vammautunutta tutkintavankia ei voida asianmukaisesti hoitaa tai tutkia vankilassa, hänet on lähetettävä tarpeellisen valvonnan alaisena tilapäisesti vankilan ulkopuolelle hoitoon tai tutkimukseen.

3 §

Synnytys

Raskaana oleva tutkintavanki siirretään tarpeellisen valvonnan alaisena synnytystä varten riittävän ajoissa sairaalaan tai muuhun terveydenhuollon toimintayksikköön vankilan ulkopuolelle.

4 §

Psykologinen neuvonta, tuki ja hoito

Tutkintavangille on mahdollisuuksien mukaan varattava tilaisuus psykologin antamaan ja muuhun vastaavaan neuvontaan, tukeen ja hoitoon.

5 §

Sosiaalinen kuntoutus

Tutkintavankia on tuettava sosiaalisessa kuntoutumisessa ja suhteiden ylläpitämisessä hänen lähiomaisiinsa tai muihin läheisiin henkilöihin sekä ohjattava asumiseen, työhön, toimeentuloon, sosiaalietuuksiin ja sosiaalipalveluihin liittyvien asioiden hoitamisessa.

Sosiaalisen kuntoutuksen järjestämisessä noudatetaan lisäksi soveltuvin osin, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000) säädetään.

6 §

Terveydenhuollon kustannukset

Tutkintavangin lääketieteellisten tarpeiden mukainen terveydenhoito, sairaanhoito ja lääkinnällinen kuntoutus maksetaan valtion varoista. Valtion maksuvelvollisuus edellyttää, että vankilan ulkopuolella järjestettävä tutkimus tai annettava hoito on Vankeinhoitolaitoksen lääkärin osoittamaa tai hyväksymää.

7 §

Päätösvalta

Tutkintavangin lääkityksestä, lääkkeiden hallussapidosta, tutkimuksesta ja muusta ter-

veydenhuollosta vankilassa päättää Vankeinhoitolaitoksen lääkäri. Hammashuollosta päättää hammaslääkäri.

Vankilan johtaja päättää, kuultuaan mahdollisuuksien mukaan lääkäriä, lähettämistä 2 §:ssä tarkoitettuun hoitoon tai tutkimukseen.

8 §

Tarkemmat määräykset

Rikosseuraamusvirasto antaa tarkemmat määräykset tutkintavankien terveydentilan tarkastuksen ja terveydenhuollon järjestämisestä vankilassa.

7 luku

Vapaa-aika

1 §

Vapaa-ajan toiminta

Tutkintavanki saa osallistua vapaa-ajan toimintoihin ja viettää vapaa-aikaa yhdessä muiden vankien kanssa.

Osallistuminen voidaan kieltää tai sitä rajoittaa, jos tutkintavanki:

1) suorittaa 10 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua yksinäisyysrangaistusta; taikka

2) on 10 luvun 14 §:ssä tai 13 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden kohteena.

Tutkintavangilta, joka on päihtynyt tai joka häiritsee vapaa-ajan toimintaa taikka vaarantaa vankilan järjestystä tai turvallisuutta, voidaan evätä oikeus osallistua vapaa-ajan tilaisuuteen.

2 §

Uskonnonharjoitus

Tutkintavangilla on oikeus osallistua vankilassa järjestettyihin jumalanpalveluksiin, hartaushetkiin ja muihin hengellisiin tilaisuuksiin, jollei:

1) tutkintavanki suorita 10 luvun 4 §:n 1

momentin 3 kohdassa tarkoitettua yksinäisyysrangaistusta; taikka

2) tutkintavanki ole 10 luvun 14 §:ssä tai 13 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden kohteena.

Tutkintavangilta, joka on päihtynyt tai joka häiritsee 1 momentissa tarkoitettua tilaisuutta taikka vaarantaa vankilan järjestystä tai turvallisuutta, voidaan evätä oikeus osallistua tilaisuuteen. Jos tutkintavanki ei saa osallistua yhteisiin tilaisuuksiin, hänen mahdollisuudestaan uskonnonharjoitukseen on huolehdittava muulla tavoin.

Tutkintavangille on annettava mahdollisuus tavata oman uskontokuntansa sielunhoitajaa tai muuta edustajaa.

3 §

Kirjasto

Tutkintavangille on varattava riittävän usein pääsy vankilan kirjastoon tai mahdollisuus käyttää yleisiä kirjastopalveluita. Tutkintavankien on ohjattava kirjaston käytössä. Edellä 3 luvun 2 §:ssä ja tämän luvun 2 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tutkintavankien kirjastopalveluista on huolehdittava muulla tavoin.

4 §

Kirjallisuus ja tiedotusvälineiden seuraaminen

Tutkintavangille on varattava tilaisuus seurata televisio- ja radio-ohjelmia ja sanomalehtiä sekä hankkia omalla kustannuksellaan aikakauslehtiä ja kirjallisuutta.

Aikakauslehtien ja kirjallisuuden hallussapidosta noudatetaan, mitä 5 luvun 1 §:ssä säädetään.

5 §

Päätösvalta

Vapaa-ajan toimintaan, jumalanpalvelukseen, hartaushetkeen ja muuhun uskonnolliseen tilaisuuteen osallistumisen epäamisestä sekä 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua osal-

listumisen kieltämisestä tai rajoittamisesta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies taikka, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Ennen epäamispäätöksen tekemistä tulee kuulla tilaisuuden järjestäjää.

IV OSA

TUTKINTAVANGIN YHTEYDET VANKILAN ULKOPUOLELLE

8 luku

Kirjeenvaihto ja puhelut

1 §

Kirjeenvaihto ja kirjeiden tarkastaminen

Tutkintavangilla on oikeus kirjeenvaihtoon, jollei tätä oikeutta ole pakkokeinolain 1 luvun 18 b §:ssä tarkoitetulla tavalla rajoitettu.

Tutkintavangille saapunut tai tutkintavangilta peräisin oleva suljettu kirje tai muu postilähetys saadaan tarkastaa läpivalaisemalla tai muulla vastaavalla tavalla sitä avaamatta sen tutkimiseksi, sisältääkö se 5 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä. Kirje tai muu postilähetys saadaan avata, jos yksittäistapauksessa on perusteltua syytä epäillä, että se sisältää mainituissa lainkohdissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä.

Jos tarkastuksen yhteydessä löydetään aineita tai esineitä, joita tutkintavangilla ei ole lupa pitää hallussaan, ne on otettava vankilassa säilytettäväksi. Rahavarat on merkittävä tutkintavangin tilille. Omaisuuden alkuperän laillisuutta epäiltäessä tehtävästä ilmoituksesta säädetään 16 luvun 1 §:n 9 kohdassa.

2 §

Kirjeen lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Tutkintavangille saapunut tai häneltä peräisin oleva kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan lukea, jos se on yksittäistapauksessa perustellusta syystä tarpeen tutkintavankeu-

den tarkoituksen turvaamiseksi, rikoksen esittämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Kirjeestä, muusta postilähetyksestä tai viestistä saadaan ottaa jäljennös, jos sitä luettaessa käy ilmi, että se todennäköisesti sisältää suunnitelmia taikka tietoja:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta, tai tällaisen rikoksen rangaistavasta yrityksestä; taikka

2) huumausaineen käyttörikoksesta.

Tiedon ja jäljennöksen antamisesta poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle säädetään 16 luvun 1 §:n 9 kohdassa. Jäljennösten säilyttämisestä ja hävittämisestä säädetään henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetussa laissa.

3 §

Kirjeenvaihto valvontaviranomaisten kanssa

Tutkintavangin ja vankilan tai sen henkilökunnan toimintaa valvovan viranomaisen tai ihmisoikeuksien toteutumista valvovan toimielimen, jolle tutkintavangilla on kansainvälisten sopimusten mukaan valitus- tai kanteluoikeus, välistä kirjeenvaihtoa ei saa tarkastaa eikä lukea.

Ulkomaisen tutkintavangin yhteydenpidosta diplomaattiseen edustustoon tai konsuliedustustoon säädetään 9 luvun 7 §:ssä.

4 §

Kirjeenvaihto asiamiehen kanssa

Tutkintavangin asianajajalleen tai muulle oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettulle oikeudenkäyntiasiamiehelle tai -avustajalle osoittamaa kirjettä tai muuta postilähetystä ei saa tarkastaa eikä lukea.

Tutkintavangille saapunut kirje tai muu postilähetys, jonka kirjekuoresta tai muutoin käy luotettavasti ilmi, että kirjeen lähettäjä on 1 momentissa tarkoitettu asiamies, saadaan vain tutkintavangin läsnä ollessa tarkastaa

avaamalla, jos on syytä epäillä, että kirje sisältää 5 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä. Tarkastuksessa noudatetaan muutoin, mitä 1 §:n 3 momentissa säädetään.

5 §

Kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen

Tutkintavangin lähettämä tai hänelle saapunut kirje, muu postilähetyksen tai viesti saadaan pidättää, jos sen perille toimittaminen vaarantaa tutkintavankeuden tarkoituksen tai jos pidättäminen on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin pidättämisestä ja pidättämisen syystä on annettava viipymättä tieto vastaanottajalle tai lähettäjälle, jollei 1 momentissa mainitusta syystä muuta johdu. Kirje, muu postilähetyksen tai viesti, jota ei 1 momentissa tarkoitettua syystä toimiteta perille, on palautettava lähettäjälle tai annettava tutkintavangille hänen vapautuessaan.

Tutkintavangin lähettämä postiennakkotilaus tai muu luotolla tapahtuva tilaus voidaan pidättää, jos tutkintavangilla ei ole varoja tilauksen maksamiseen. Tilattu lähetys voidaan palauttaa lähettäjälle ilman vangin suostumusta.

6 §

Puhelimen käyttö

Tutkintavangille on annettava omalla kustannuksellaan mahdollisuus olla puhelimitse yhteydessä vankilan ulkopuolelle, jollei tätä oikeutta ole pakkokeinoin 1 luvun 18 b §:ssä tarkoitettulla tavalla rajoitettu. Vankilan järjestyssäännössä voidaan antaa vankilan toiminnan ja järjestyksen kannalta välttämättömiä määräyksiä puhelimen käyttöajoina.

Tutkintavangille on lisäksi varattava tilaisuus olla puhelimitse yhteydessä 4 §:ssä tarkoitettujen asiamiehen kanssa sekä muutoin-

kin vankilan ulkopuolelle sellaisten asioiden hoitamiseksi, joita ei voida toimittaa kirjeitse tai tapaamisella.

Puhelimen käytön ehdoksi voidaan asettaa, että tutkintavangi ilmoittaa, kehen hänellä on tarkoitus olla yhteydessä. Puhelimen käyttö voidaan keskeyttää tai evätä, jos näin on tarpeen tehdä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestyksen ylläpitämiseksi tai jos puhelu vaarantaa tutkintavankeuden tarkoituksen.

Välttämättömien asioiden hoitamiseksi tai muusta erityisestä syystä puhelimen käyttö voidaan sallia korvauksetta.

7 §

Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Tutkintavangin puhelua saadaan kuunnella, jos se on yksittäistapauksessa perustellusta syystä tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen tai vankilan järjestyksen turvaamiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Puhelu voidaan tallentaa, jos puhelua kuunneltaessa käy ilmi, että puhelu todennäköisesti sisältää suunnitelmia taikka tietoja:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta, tai sellaisen rikoksen rangaistavasta yrityksestä; taikka

2) huumausaineen käyttörikoksesta.

Puhelun kuuntelemisesta ja mahdollisuudesta sen tallentamiseen on ennen kuuntelemisen aloittamista ilmoitettava tutkintavangille ja sille, johon hän on puhelimitse yhteydessä. Puhelun sisältöä koskevan tiedon, taltion tai tallenteen antamisesta poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle säädetään 16 luvun 1 §:n 9 kohdassa. Syntynyt taltio tai tallenne on hävitettävä, jollei sitä mainitun lainkohdan mukaan luovuteta poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle.

Tutkintavangin ja 3 §:ssä tarkoitettujen valvontaviranomaisen tai 4 §:ssä tarkoitettujen asiamiehen välistä puhelua ei saa kuunnella eikä tallentaa. Jos puhelua kuunneltaessa ilmenee, että kyse on tutkintavangin ja edellä mainitun henkilön välisestä yhteydestä, kuuntelu on lopetettava ja tallenne hävitettävä.

8 §

Tarkastamis- ja pidättämismenettely

Päätös kirje- tai muun postilähetyksen tai viestin lukemisesta, jäljentämisestä ja pidättämisestä sekä puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta on tehtävä kirjallisesti.

9 §

Päätösvalta

Kirjeen ja muun postilähetyksen tarkastamisesta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin lukemisesta, pidättämisestä ja 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua jäljennöksen ottamisesta sekä puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies.

10 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset kirjeiden tarkastamis-, lukemis-, jäljentämis- ja pidättämismenettelystä sekä puhelun kuuntelemisesta ja tallentamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

9 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §

Tapaaminen

Tutkintavangilla on oikeus tavata vieraita tarpeellisen valvonnan alaisena tapaamista varten varattuina aikoina niin usein kuin se vankilan järjestystä ja toimintaa haittaamatta on mahdollista, jollei tätä oikeutta ole pakokokeinoin 1 luvun 18 b §:ssä tarkoitettulla tavalla rajoitettu. Tapaaminen voidaan sallia muulloinkin kuin tapaamista varten varattuina aikoina, jos se on tarpeen vangin yhteyksien kannalta tai muusta erityisestä syystä. Tut-

kintavangilla on kuitenkin aina oikeus ilman aiheetonta viivytystä tavata 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettu asiamiehensä. Tutkintavankia tapaamaan tulleen henkilön (*tapaaja*) tarkastamisesta säädetään 12 luvussa.

Tutkintavangin tapaamista on tarpeellisella tavalla valvottava. Tapaamista voidaan valvoa myös videolaitteilla. Videolaitteilla tapahtuvasta valvonnasta on asianmukaisella tavalla ilmoitettava tutkintavangille ja tapaa-jalle. Valvonnasta syntyneiden tallenteiden säilyttämisessä ja hävittämisessä noudatetaan, mitä henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetussa laissa säädetään tapaa-jarekistereistä.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, tutkintavangin ja 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettun asiamiehen tapaamista ei saa valvoa, ellei ole perusteltua syytä epäillä, että tapaa-misessa rikottaisiin tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

2 §

Valvottoman tapaaminen

Tutkintavangin lähiomaisen, muun läheisen, 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettun asiamiehen ja, jos siihen on syytä, myös muun henkilön tapaaminen voidaan sallia ilman valvontaa (*valvottoman tapaaminen*), jos se on perusteltua tutkintavangin yhteyksien säilymiseksi, oikeusasioiden hoitamiseksi tai muusta vastaavasta syystä eikä tapaamisesta aiheudu haittaa vankilan järjestykselle tai toiminnalle. Muun kuin 8 luvun 3 §:ssä tarkoitettun valvontaviranomaisen ja 8 luvun 4 §:ssä tarkoitettun asiamiehen tapaamisen ehdoksi voidaan asettaa, että tutkintavanki suostuu 11 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päihteettömyyden valvontaan.

Tutkintavangin tarkastamisesta valvottoman tapaamisen yhteydessä säädetään 11 luvun 4 §:ssä.

3 §

Tapaamisen epäminen ja erityisvalvottu tapaaminen

Tapaaminen voidaan evätä, jos:

1) tapaaja ei pysty luotettavasti todistamaan henkilöllisyyttään;

2) tapaaja kieltäytyy 12 luvun 2 §:ssä tarkoitetusta turvatarkastuksesta tai 12 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta henkilöntarkastuksesta; taikka

3) on perusteltua syytä epäillä, että tapaamisesta aiheutuu vaaraa vankilan järjestykselle tai turvallisuudelle taikka vangin tai muun henkilön turvallisuudelle.

Tapaaminen voidaan järjestää kuitenkin erityisen valvotuissa olosuhteissa (*erityisvalvottu tapaaminen*), jos 1 momentissa tarkoitettu vaara on mahdollista tällä tavoin torjua.

4 §

Tavaroiden vastaanottaminen ja tarkastaminen

Tapaamisen yhteydessä tutkintavangille voidaan antaa lupa ottaa vastaan kohtuullinen määrä sellaisia tavaroita tai esineitä, joiden hallussapito vankilassa on 5 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentin mukaan sallittu. Tarkemmat määräykset vastaanotettavan omaisuuden määrästä ja laadusta annetaan 10 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa vankilan järjestyssäännössä.

Tapaajan tuomat tavarat on tarkastettava ennen niiden luovuttamista vangille.

5 §

Tapaamiskielto

Jos tapaajan on todettu kuljettaneen tai yrittäneen kuljettaa huumausaineita taikka 5 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä vankilaan taikka vaarantaneen turvallisuutta tai vakavasti häirinneen vankilan järjestystä, tapaajalle voidaan antaa olosuhteisiin nähden kohtuullinen, enintään kuuden kuukauden pituinen kielto vierailta vankilassa (*tapaamiskielto*). Tapaamiskieltoa voidaan jatkaa, jos se on edelleen tarpeen kiellon perusteena olevan toiminnan estämiseksi.

Tapaamiskielto voi sisältää kiellon tavata määrättyä tutkintavankia tai määrättyjä tut-

kintavankeja taikka tulla määrättyyn vankilaan tai määrättyihin vankiloihin.

Tapaamiskieltoa ei saa antaa lähiomaiselle, muulle läheiselle eikä vangin 8 luvun 4 §:ssä tarkoitetulle asiamiehelle. Tapaamiskieltoa ei myöskään saa antaa, jos tapaaminen voidaan vankilan järjestystä vaarantamatta järjestää 3 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Päätös tapaamiskiellosta tehdään kirjallisesti. Ennen tapaamiskiellon antamista tapaaja ja tutkintavankia on mahdollisuuksien mukaan kuultava.

6 §

Yhteydet tiedotusvälineisiin

Jos tutkintavankia haastatellaan tai kuvataan vankilassa, noudatetaan soveltuvin osin tämän luvun tapaamista ja tapaajaa koskevia säännöksiä. Jos tiedotusvälineen edustaja haluaa haastatella tutkintavankia, on tiedusteltava vangilta, suostuuko tämä haastatteluun.

7 §

Yhteydet edustustoon

Ulkomaisella tutkintavangilla on oikeus olla yhteydessä hänen kotimaataan edustavaan diplomaattiseen edustustoon tai konsuliedustustoon, jollei yhteyksiä ole pakkokeinoin lain 1 luvun 18 b §:ssä tarkoitetuilla perusteilla rajoitettu.

Tutkintavangin diplomaattiseen edustustoon tai konsuliedustustoon osoittamat lähetykset on toimitettava viipymättä edelleen.

8 §

Yksityiset keskustelut

Tutkintavangille on mahdollisuuksien mukaan varattava tilaisuus henkilökohtaisia asioita koskeviin yksityisiin keskusteluihin seurakunnan, vankilatyötä tekevän järjestön taikka muun vastaavan tahon edustajan kanssa.

9 §

Poistumislupa erittäin tärkeästä syystä

Tutkintavangille voidaan antaa lupa tarpeellisen valvonnan alaisena lyhyeksi aikaa poistua vankilasta Suomen alueelle vakavasti sairaana olevan lähiomaisen tai muun läheisen tapaamista samoin kuin lähiomaisen tai muun läheisen hautaan saattamista varten taikka muusta vastaavasta erittäin tärkeästä syystä.

10 §

Päätösvalta

Tapaamiskiellon määräämisestä ja poistumisluvasta päättää vankilan johtaja. Erityisvalvotusta tapaamisesta ja tapaamisen epäamisestä päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Valvomattomasta tapaamisesta päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies.

11 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset poistumisluvasta, tapaamiskiellosta ja sen sisällöstä annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmat säännökset tapaamisten järjestämisestä annetaan Rikosseuraamusviraston määräyksellä.

V OSA

KURINPITO, VALVONTA JA TARKASTAMINEN

10 luku

Vankilan järjestys ja kurinpito

1 §

Vankilan järjestyssääntö

Vankilassa on järjestyssääntö, joka sisältää tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä

ja määräyksiä tarkempia määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, osastoista, tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä, omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista.

2 §

Tutkintavangin käytös

Tutkintavangin on noudatettava vankilan järjestyssääntöä ja vankilan henkilökunnan antamia kehotuksia ja käskyjä. Tutkintavangin on käyttäydyttävä vankilan henkilökuntaa sekä muita vankeja ja henkilöitä kohtaan asiallisesti.

3 §

Järjestysrikkomukset

Tutkintavangille voidaan määrätä kurinpitörangaistus, jos tutkintavangi syyllistyy *järjestysrikkomukseen*. Järjestysrikkomuksia ovat:

1) syyllistyminen vankilassa tai muutoin Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen valvonnan alaisena rikokseen, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa;

2) luvaton poistuminen terveydenhuollon laitoksesta;

3) tässä laissa tai sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa taikka niitä täsmentävässä Rikosseuraamusviraston määräyksessä annettujen säännösten rikkominen;

4) 1 §:ssä tarkoitetun vankilan järjestyssäännön rikkominen edellyttäen, että järjestyssäännössä on nimenomaisesti mainittu kyseisestä rikkomuksesta voivan seurata kurinpitörangaistus; ja

5) Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen toimivaltansa rajoissa vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi antaman kehotuksen tai käskyn noudattamatta jättäminen.

Rikoksesta, josta vankilan johtaja on tehnyt

ilmoituksen poliisille, ei saa määrätä kurinpitorangeaistusta.

4 §

Tutkintavangille määrättävät kurinpitorangeaistukset

Jollei muistutusta pidetä riittävänä seuraamuksena, tutkintavangille voidaan määrätä kurinpitorangeaistuksena:

- 1) varoitus;
- 2) vapaa-ajan toimintaan osallistumisen, rahan tai muiden maksuvälineiden käytön taikka omaisuuden hallussapidon rajoittaminen enintään 30 vuorokauden ajaksi (*oikeuksien menetys*); tai
- 3) sijoittaminen yksinäisyyteen enintään 14 vuorokauden ajaksi (*yksinäisyysrangaistus*).

Oikeuksien menetys ei saa estää tutkintavangin mahdollisuuksia pitää yhteyksiä vankeilan ulkopuolelle.

5 §

Yhteinen kurinpitorangeistus

Tutkintavangille, joka on syyllistynyt kahden tai useampaan rikkomukseen, määrätään niistä yhteinen kurinpitorangeistus.

Jos kurinpitorangeaistuksen määräämisen jälkeen ilmenee, että tutkintavanki on ennen kurinpitorangeaistuksen määräämistä tehnyt toisen järjestyserikkomuksen, tästä rikkomuksesta määrätään kurinpitorangeistus erikseen, jollei aikaisemmin ilmi tulleesta rikkomuksesta määrättyä kurinpitorangeaistusta pidetä riittävänä seuraamuksena.

6 §

Ehdollinen kurinpitorangeistus

Muu kurinpitorangeistus kuin varoitus voidaan määrätä ehdollisena vähintään yhden ja enintään kolmen kuukauden koeajaksi. Jollei tutkintavanki koeaikana tee uutta rikkomusta, kurinpitorangeistus raukeaa.

Jos koeaikana tehdystä rikkomuksesta

määrätään kurinpitorangeistus, on samalla päätettävä, pannaanko aikaisempi kurinpitorangeistus täytäntöön.

7 §

Kurinpitorangeaistuksen mittaaminen

Päätettäessä kurinpitorangeaistuksen määräämisestä, mittaamisesta ja ehdollisuudesta on otettava huomioon järjestyserikkomuksen laatu, vakavuus, tahallisuus ja suunnitelmallisuus, tutkintavangin aikaisemmat järjestyserikkomukset, järjestyserikkomukseen johtaneet syyt, järjestyserikkomuksesta kulunut huomattavan pitkä aika, tutkintavangin pyrkimystä tai poistaa järjestyserikkomuksen vaikutuksia, hänen pyrkimyksensä edistää järjestyserikkomuksensa selvittämistä, tutkintavangin terveydentila sekä rikkomuksesta tutkintavangille määrätty turvaamistoimenpiteet ja teosta aiheutuvat muut seuraukset.

8 §

Yksinäisyysrangaistus

Yksinäisyysrangaistus sisältää omaisuuden hallussapidon, yhteydenpidon, kirjaston käytön, radio- ja televisio-ohjelmien seuraamisen sekä harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan rajoittamisen. Rajoituksista voidaan poiketa, jos siihen on tutkintavangin olosuhteisiin nähden syytä. Tutkintavangin oikeutta tapaamiseen ja ulkoiluun voidaan rajoittaa vain, jos tapamisesta tai ulkoilusta aiheutuu vaaraa vangin omalle tai muiden turvallisuudelle.

Jos tutkintavanki on yhtäjaksoisesti ollut yksinäisyysrangaistuksessa 14 vuorokautta, uutta yksinäisyysrangaistusta ei saa panna täytäntöön ennen kuin seitsemän vuorokautta on kulunut aikaisemman rangaistuksen päättymisestä.

Yksinäisyyteen sijoittamisesta tulee mahdollisimman pian ilmoittaa lääkärille tai muulle terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluvalla virkamiehelle. Jos tutkintavangille määrätään yli seitsemän vuorokauden yksinäisyysrangaistus, terveydenhuoltohenkilökuntaa on kuultava. Jos täytäntöönpano aiheuttaa vaaraa vangin terveydelle, sitä on lykättävä tai jo alkanut täytäntöönpano keskeytettävä.

9 §

Järjestysrikkomuksen selvittäminen

Järjestysrikkomus on selvitettävä viipymättä. Järjestysrikkomuksen tapahduttua on toimitettava puolueeton ja tasapuolinen tutkinta, jossa rikkomus selvitetään sen laadun ja vakavuusasteen edellyttämällä tavalla.

Asiaan osallisia ja tarpeen mukaan myös muita henkilöitä on kuultava. Tutkinta on suoritettava siten, ettei ketään aiheettomasti saateta epäilyksen alaiseksi.

Järjestysrikkomuksen selvittämisen yhteydessä tutkintavangin esittämä perusteltu väite henkilökunnan syyllistymisestä tai osallisuudesta rikokseen on siirrettävä poliisiviranomaisen tutkittavaksi.

10 §

Kurinpitoasian käsittely ja kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano

Tutkintavangin kurinpitoasia on käsiteltävä ja tutkintavangille määrätty kurinpitorangaistus on pantava täytäntöön viipymättä ja tarpeetonta huomiota herättämättä.

Järjestysrikkomus käsitellään siinä vankilassa, johon tutkintavanki on sijoitettu. Tutkintavangin kuljetuksen aikana tekemä järjestysrikkomus käsitellään kuitenkin siinä vankilassa, johon tutkintavanki saapuu.

11 §

Tutkintavangin kuuleminen

Järjestysrikkomusta selvitetessä tutkintavankia on kuultava. Tutkintavangille on varattava tilaisuus valmistella puolustustaan ja esittää näyttöä oman selvityksensä tueksi. Tulkitsemisesta säädetään 2 luvun 3 §:ssä.

12 §

Kirjaaminen

Järjestysrikkomuksen selvittämisestä ja kurinpitorangaistuksen määräämisestä pidetään pöytäkirjaa.

13 §

Kurinpitorangaistuksen raukeaminen

Jos tutkintavankia syytetään tuomioistuimessa rikoksesta, josta hänelle on määrätty kurinpitorangaistus, kurinpitorangaistus raukeaa siltä osin kuin sitä ei ole pantu täytäntöön.

14 §

Tutkintavangin pitäminen erillään selvittämisen aikana

Tutkintavangin järjestysrikkomusta selvitetessä ja päätöstä kurinpitorangaistuksen määräämisestä odotettaessa tutkintavankia voidaan pitää erillään muista vangeista, jos se on tarpeen järjestyksen säilymiseksi tai muusta erityisestä syystä. Erillään pitäminen ei saa ylittää seitsemää vuorokautta.

Aika, jonka tutkintavanki on ollut erillään muista vangeista, on otettava huomioon vähennyksenä kurinpitorangaistusta määrättäessä.

15 §

Kurinpitorangaistuksen määrääminen

Kurinpitorangaistusta koskeva asia käsitellään suullisessa menettelyssä vankilan johtajan, turvallisuudesta vastaavan virkamiehen, tutkintavangin ja esteettömän todistajan läsnä ollessa.

Tutkintavangille on varattava tilaisuus esittää oma selvityksensä sekä näyttöä sen tueksi.

16 §

Päätösvalta

Järjestyssäännön vahvistaa aluevankilan johtaja.

Vankilan tilojen valvonnasta ja lukittuna pitämisestä päättää vankilan johtaja.

Kurinpitorangaistuksesta päättää vankilan johtaja. Johtaja päättää myös, siirretäänkö rikos kurinpitorangaistuksen määräämisen sijasta poliisin tutkittavaksi.

Muistutuksesta ja järjestysrikkomuksen

selvittämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies. Tutkintavangin 14 §:ssä tarkoitetusta erillään pitämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

Esteellisyyteen sovelletaan, mitä esitutkintalain (449/1987) 16 §:ssä säädetään.

17 §

Muutoksenhaku ja täytäntöönpanon kieltö

Tutkintavangin oikeudesta hakea muutosta hänelle määrättyyn kurinpitörangaistukseen ja muutoksenhaun vaikutuksesta kurinpitörangaistuksen täytäntöönpanoon säädetään 15 luvussa.

18 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset järjestyksrikkomuksen selvittämisestä ja kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tarkemmat määräykset kurinpitörangaistuksen täytäntöönpanosta antaa Rikosseuraamusvirasto.

11 luku

Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

1 §

Valvonta vankilassa

Tutkintavankeja ja tutkintavankien käytössä oleva tiloja on valvottava siten kuin tutkintavankeuden tarkoitus, vankilan järjestyks, vankilassa pitämisen varmuus, karkaamisen tai laitoksesta luvatta poistumisen estäminen, tutkintavankien ja muiden henkilöiden turvallisuus ja rikoksen estäminen edellyttävät.

Vankilassa on oltava turvallisuuden edellyttämät hälytys- ja muut tekniset turvajärjestelmät.

2 §

Asuintilojen ja omaisuuden tarkastus

Tutkintavankien asuintiloja ja heidän hallussaan ja vankilan alueella olevaa omaisuutta voidaan tarkastaa vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai epäillyn järjestyksrikkomuksen tutkimiseksi. Käyttöesineiden, rahan ja muiden maksuvälineiden sekä muun omaisuuden hallussapidosta säädetään 5 luvussa.

3 §

Tutkintavangin turvatarkastus

Tutkintavanki saadaan vankilassa, sen alueella ja kuljetuksen aikana tarkastaa turvallisuudesta huolehtimiseksi, järjestyksen turvaamiseksi tai omaisuuden suojelemiseksi (*tutkintavangin turvatarkastus*).

Turvatarkastuksessa voidaan metallinilmaisinta, muuta teknistä laitetta taikka koulutettua koiraa käyttäen, vaatteita tunnustelemalla taikka muulla vastaavalla tavalla tarkastaa tutkintavanki sen varmistamiseksi, ettei tutkintavangilla ole mukanaan esinettä tai ainetta:

1) jolla voidaan aiheuttaa vaaraa henkilön turvallisuudelle tai vakavaa vaaraa vankilan järjestykselle;

2) joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen; tai

3) jonka hallussapito on muuten laissa tai lain nojalla kielletty.

Tutkintavanki voidaan 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa velvoittaa vaihtamaan vaatteensa henkilökunnan läsnä ollessa.

4 §

Henkilöntarkastus

Tutkintavangille voidaan tehdä henkilöntarkastus, jos:

1) tutkintavankia epäillään 5 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettujen luvattomien esineiden tai aineiden hallussapidosta; tai

2) henkilöntarkastus on tarpeen karkaamisen tai laitoksesta luvatta poistumisen ehkä-

semiseksi, vankilan järjestystä tai turvallisuutta uhkaavan vaaran torjumiseksi, epäillyn järjestysrikkomuksen tutkimiseksi tai vankilaan saapumisen tai palaamisen johdosta taikka valvomattoman tapaamisen yhteydessä.

Henkilöntarkastus käsittää sen tutkimisen, mitä tutkintavangilla on vaatteissaan tai muutoin yllään.

5 §

Erityistarkastus

Vankilassa, sen osastolla tai muussa tilassa voidaan suorittaa erityistarkastus, jos se on tarpeen vankilan järjestystä ja turvallisuutta uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi taikka 5 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettujen luvottomien esineiden tai aineiden löytämiseksi.

Kun vankilan osastolla tai muussa tilassa suoritetaan erityistarkastus, henkilöntarkastus saadaan toimittaa kaikille osastolle sijoitetuille tai tarkastettavassa tilassa oleskeleville tutkintavangeille.

6 §

Henkilönkatsastus

Tutkintavangille voidaan tehdä rikoksen selvittämiseksi henkilönkatsastus, jos tutkintavankia todennäköisin syin epäillään rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, tai huumausaineen käyttörikoksesta.

Henkilönkatsastus käsittää kehon tarkastamisen, näytteen ottamisen tai muun kehoon kohdistuvan tutkimuksen.

Lääketieteellistä asiantuntemusta vaativan toimenpiteen voi suorittaa ainoastaan lääkäri.

7 §

Päihitteettömyyden valvonta

Jos on syytä epäillä, että tutkintavanki on alkoholin, muun päihdyttävän aineen tai rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettua dopingaineen vaikutuksen alainen, tutkintavanki

voidaan velvoittaa antamaan virtsa- tai sylkinäyte taikka suorittamaan puhalluskoe.

Jos päihtymystila on ulkonaisista merkeistä päätellen ilmeinen, näytettä ei edellytetä, ellei tutkintavanki sitä vaadi.

Valvomattoman tapaamisen ehdoksi voidaan asettaa, että tutkintavanki pyydettyä antaa virtsa- tai sylkinäytteen taikka suorittaa puhalluskokeen.

Tutkintavangilta, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy virtsa- tai sylkinäytteen antamisesta tai puhalluskokeen suorittamisesta, voidaan määrätä otettavaksi verinäyte.

8 §

Omaisuuksien erillään säilyttäminen

Jos vankeinhoitoviranomaisella on syytä epäillä rahan ja muiden maksuvälineiden tai muun omaisuuden laillista alkuperää, omaisuus voidaan ottaa erillään säilytettäväksi, kunnes poliisi tekee asiasta päätöksen. Ilmoituksen tekemisestä poliisille säädetään 16 luvun 1 §:n 9 kohdassa.

9 §

Menettely ja päätösten kirjaaminen

Henkilöntarkastus suoritetaan todistajan läsnä ollessa. Jos henkilöntarkastus edellyttää vaatteiden riisumista, henkilöntarkastuksen suorittajan ja todistajan tulee olla samaa sukupuolta tarkastettavan kanssa. Tutkintavangin ollessa vankilan ulkopuolella Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen välittömässä valvonnassa henkilöntarkastus saadaan kuitenkin suorittaa ilman todistajan läsnäoloa, jos asia ei siedä viivytystä.

Jos henkilönkatsastuksen suorittaa muu kuin terveydenhuoltohenkilöstöön kuuluva, läsnä on oltava todistaja. Muutoin henkilönkatsastuksen toimittamisessa noudatetaan, mitä pakkokeinolain 5 luvun 12 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään.

Päätös henkilönkatsastuksesta ja erityistarkastuksesta on tehtävä kirjallisesti. Tutkintavangille on ilmoitettava toimenpiteen peruste.

Henkilöntarkastuksesta, henkilönkatsastuksesta ja erityistarkastuksesta pidetään pöytä-

kirjaa, joiden tarkemmasta sisällöstä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Päihtymystä koskevat havainnot ja turvatarkastuksen toimittaminen kuljetuksen aikana on kirjattava Rikosseuraamusviraston vahvistaman kaavan mukaiselle lomakkeelle.

10 §

Päätösvalta

Tutkintavangin turvatarkastuksesta, henkilöntarkastuksesta ja päihteettömyyden valvonnasta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

Erityistarkastuksesta päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä turvallisuudesta vastaava virkamies. Yksittäistapauksessa Rikosseuraamusvirastolla on oikeus päättää erityistarkastuksen toimittamisesta.

Henkilönkatsastuksesta päättää vankilan johtaja.

12 luku

Muun henkilön tarkastaminen

1 §

Pääsy vankilaan

Vankilaan ei saa päästää ketään ilman asianmukaista lupaa tai syytä.

Vankilaan pääsyn edellytykseksi voidaan asettaa päällysvaatteiden ja mukana tuotujen tavaroiden jättäminen vankilassa säilytettäväksi vankilan määräämällä tavalla. Myös henkilöllisyyden todistaminen voidaan asettaa vankilaan pääsyn ja vankilan alueella liikkumisen ehdoksi. Alueella liikkumiselle voidaan asettaa muitakin järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisia ehtoja.

Pääsy vankilaan voidaan evätä tai oleskelu vankilan alueella kieltää siltä, joka ei noudata hänelle 2 momentin nojalla annettua määräystä tai asetettua ehtoa taikka joka kieltäytyy 2 §:ssä tarkoitettua turvatarkastuksesta. Vankilaan ei saa myöskään päästää ketään, joka

päihtymyksen, uhkaavan käytöksen tai muun vastaavan syyn vuoksi saattaa vaarantaa vankilan järjestystä tai turvallisuutta. Tapaa-
jan pääsyn epäämisestä noudatetaan lisäksi, mitä 9 luvun 3 §:ssä säädetään.

2 §

Turvatarkastus vankilan alueella

Henkilö voidaan tarkastaa vankilassa ja sen alueella turvallisuuden ylläpitämiseksi, järjestyksen turvaamiseksi tai omaisuuden suojelemiseksi (*turvatarkastus*).

Turvatarkastuksessa voidaan metallinilmaisinta, muuta teknistä laitetta taikka koulutettua koiraa käyttäen, vaatteita tunnustelemalla taikka muulla vastaavalla tavalla tarkastaa vankilaan saapuva tai vankilassa taikka sen alueella oleva henkilö, hänen mukanaan olevat tavarat ja hänen käyttämänsä, vankilan alueella oleva kulkuneuvo sen varmistamiseksi, ettei henkilöllä ole mukanaan esinettä tai ainetta:

- 1) jolla voidaan aiheuttaa vaaraa henkilön turvallisuudelle tai vankilan järjestykselle;
- 2) joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen; tai
- 3) jonka hallussapito on muuten laissa tai lain nojalla kielletty.

Edellä 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa henkilö voidaan velvoittaa luovuttamaan mukanaan tuomansa omaisuus tarkastettavaksi, jollei tarkastusta voida suorittaa 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

3 §

Tapaaajan henkilöntarkastus

Jos on perusteltua syytä epäillä, että tapaamisessa pyritään luovuttamaan 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä, tutkintavangin tapaamisen ehdoksi voidaan asettaa, että tapaaaja suostuu henkilöntarkastukseen.

Jos tapaaaja kieltäytyy henkilöntarkastuksesta, noudatetaan, mitä 9 luvun 3 §:ssä säädetään.

Henkilöntarkastus käsittää sen tutkimisen, mitä tapaaajalla on vaatteissaan tai muutoin yllään.

4 §

Esineiden ja aineiden pois ottaminen

Turvataarkastusta tai henkilöntarkastusta suorittavalla ohjaus- tai valvontatehtävissä toimivalla virkamiehellä on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tai muuten löydetty 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu esine tai aine.

Pois otetut esineet ja aineet on luovutettava poliisille tai, jollei siihen ole lain mukaan estettä, palautettava tarkastetulle henkilölle hänen poistuessaan vankilasta.

5 §

Vankilan alueelta poistaminen

Se, joka kieltäytyy turvataarkastuksesta taikka ei noudata hänelle 1 §:n 3 momentin tai 9 luvun 3 §:n nojalla annettua kehotusta poistua vankilasta, voidaan poistaa vankilasta tai sen alueelta.

Poistettavalle on ilmoitettava poistamisen peruste.

6 §

Kiinniottaminen ja säilöissäpito

Vankilan johtajalla, turvallisuudesta vastaavalla virkamiehellä, valvonnan esimiestehtävissä toimivalla virkamiehellä sekä ohjaus- tai valvontatehtävissä toimivalla virkamiehellä on vankilassa ja sen alueella oikeus ottaa kiinni siellä oleva henkilö, jos kiinniottaminen on välttämätöntä henkilölle tai omaisuudelle aiheutuvan vaaran torjumiseksi taikka rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi.

Jos kiinni otettua henkilöä ei voida viipymättä luovuttaa poliisille, hänet voidaan poliisin antamien ohjeiden mukaan pitää säilössä, kunnes poliisi saapuu paikalle, kuitenkin enintään neljä tuntia.

Päätös säilöissäpidosta on tehtävä kirjallisesti. Henkilölle on ilmoitettava kiinniottamisen ja säilöissäpitämisen peruste.

7 §

Menettely ja päätösten kirjaaminen

Turvataarkastus ja henkilöntarkastus tulee

suorittaa hienotunteisesti. Tarkastuksesta ei saa aiheutua tarpeetonta haittaa tarkastettavalle henkilölle tai vahinkoa omaisuudelle.

Tarkastuksen peruste on ilmoitettava tarkastettavalle. Henkilöntarkastuksessa on oltava läsnä todistaja. Jos henkilöntarkastus edellyttää vaatteiden riisumista, se on suoritettava erillisessä tilassa ja henkilöntarkastuksen suorittajan ja todistajan tulee olla samaa sukupuolta tarkastettavan kanssa.

Henkilöntarkastuksesta pidetään pöytäkirjaa.

8 §

Päätösvalta

Turvataarkastuksesta ja vankilaan pääsyn epäämisestä päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, vankien ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies.

Tapaaajan henkilöntarkastuksesta ja vankilasta poistamisesta päättää valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Kiinni otetun henkilön säilöissäpidosta päättää vankilan johtaja.

9 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset henkilöntarkastuksen pöytäkirjasta sekä alueelta poistamista, kiinniottamista ja säilöissäpitoa koskevan päätöksen kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

13 luku

Turvaamistoimenpiteet ja voimakeinojen käyttö

1 §

Turvaamistoimenpiteet

Turvaamistoimenpiteitä ovat yhteydenpidon rajoittaminen, sitominen, tarkkailu, eristämistarkkailu ja tutkintavangin pitäminen erillään sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään.

Turvaamistoimenpiteiden sijasta on pyrittävä käyttämään ensisijaisesti muita kuin vapautta rajoittavia keinoja tutkintavangin rauhoittamiseksi tai rikoksen tai vaaraa aiheuttavan tapahtuman estämiseksi.

Tutkintavangin yhteydenpidon rajoittamisesta säädetään pakkokeinolaissa.

2 §

Sitominen

Tutkintavangin välitöntä toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä tai muulla vastavalla tavalla, jos se on välttämätöntä:

1) karkaamisen estämiseksi kuljetuksen aikana;

2) sellaisen väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi, jota ei saada estetyksi muilla tavoin ja josta saattaa aiheutua vaaraa vangin tai muun henkilön turvallisuudelle taikka huomattavaa vahinkoa omaisuudelle;

3) uhkaavan väkivallan torjumiseksi; tai

4) henkilönkatsastuksen turvaamiseksi.

Sitomista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä. Jos tutkintavanki sidotaan 1 momentin 2 kohdan nojalla, on mahdollisuuksien mukaan kuultava lääkäriä. Kun tutkintavanki on kuultavana tuomioistuimessa, sitominen on lopetettava, jollei puheenjohtaja erityisistä syistä toisin päätä. Sitominen on lopetettava myös, jos se on välttämätöntä lääketieteellisen toimenpiteen suorittamiseksi.

3 §

Tarkkailu

Tutkintavanki saadaan sijoittaa huoneeseen tai selliin, jossa häntä voidaan ympärivuorokautisesti tarkkailla teknisin apuvälinein tai muulla tavoin, jos se on välttämätöntä:

1) päihtyneen tai päihdyttävien aineiden käyttämisen vieroitusoireista kärsivän tutkintavangin terveydentilan seuraamiseksi ja hänen turvallisuutensa varmistamiseksi;

2) itsemurhan tai itsetuhoisen käyttäytymisen estämiseksi; taikka

3) sellaisen väkivaltaisen käyttäytymisen

hillitsemiseksi, jota ei saada estetyksi muulla tavoin ja josta saattaa aiheutua vaaraa tutkintavangin tai muiden henkilöiden turvallisuudelle taikka huomattavaa vahinkoa omaisuudelle

Tarkkailuun sijoittamisesta on viipymättä ilmoitettava terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluvalla virkamiehelle. Lääkärin tai muun terveydenhuoltohenkilökuntaan kuuluvan virkamiehen tulee mahdollisimman pian tutkia tutkintavangin terveydentila. Tutkintavankia on tarkoin seurattava teknisellä valvonnalla ja muulla tavoin.

Tarkkailuun sijoittaminen ei saa kestää pitempään kuin on välttämätöntä eikä yli seitsemää vuorokautta. Tarkkailuun sijoittamista saadaan kuitenkin jatkaa, jos se on välttämätöntä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettusta syystä. Tarkkailuun sijoittaminen on otettava uudelleen käsiteltäväksi enintään seitsemän vuorokauden väliajoin.

4 §

Eristämistarkkailu

Jos on perusteltua syytä epäillä, että tutkintavangilla vankilassa tai sinne tullessaan on kehossaan 5 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä, hänet saadaan sijoittaa huoneeseen tai selliin, jossa häntä ja kiellettyjen aineiden tai esineiden poistumista hänen kehostaan voidaan ympärivuorokautisesti tarkkailla teknisin apuvälinein tai muulla tavoin.

Eristämistarkkailua saadaan jatkaa, kunnes kielletyt aineet tai esineet ovat poistuneet tutkintavangin elimistöstä tai kunnes eristämiseen ei enää muuten ole syytä. Eristämistarkkailu ei kuitenkaan saa kestää yli seitsemää vuorokautta. Jos eristämistarkkailusta aiheutuu vaaraa tutkintavangin terveydelle, eristämistarkkailu on keskeytettävä. Jos tutkintavangin kehossa on henkilönkatsastuksessa havaittu 1 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä, eristämistarkkailua saadaan jatkaa seitsemän vuorokauden enimmäisajan jälkeenkin, kuitenkin enintään seitsemän vuorokautta.

Eristämistarkkailuun sijoittamisesta on viipymättä ilmoitettava terveydenhuoltohenkilö-

kuntaan kuuluvalla virkamiehelle. Lääkärin tai muun terveydenhuoltoon kuuluvan virkamiehen tulee mahdollisimman pian tutkia tutkintavangin terveydentila. Tutkintavankia on tarkoin seurattava teknisellä valvonnalla tai muulla tavoin.

5 §

Erillään pitäminen

Tutkintavanki saadaan pitää erillään muista vangeista, jos se on välttämätöntä:

1) sen estämiseksi, että tutkintavanki vakavasti vaarantaa muun henkilön henkeä ja terveyttä;

2) ilmeisen karkaamis- tai vapauttamisyriksen estämiseksi;

3) päihdyttävän aineen jatkuvan käytön tai rikoslain 50 luvun 1—4 §:ssä tarkoitetun huumausainerikoksen estämiseksi; tai

4) muun 1—3 kohtaa vastaavan, vankilan järjestystä vakavasti vaarantavan teon estämiseksi.

Erillään pidettävän oikeuksia ei saa rajoittaa enempää kuin erillään pitämisestä välttämättä aiheutuu. Tutkintavankia ja hänen terveydentilaansa on tarkoin seurattava.

Erillään pitämistä ei saa jatkaa kauemmin kuin on välttämätöntä. Erillään pitämistä koskeva päätös on otettava uudelleen harkittavaksi enintään 30 vuorokauden väliajoin.

6 §

Voimakeinojen käyttö

Vankeinhoitolaitoksen virkamiehellä on virkatehtävää suorittaessaan vankilassa, sen alueella ja välittömässä läheisyydessä, tutkintavangin kuljetuksen aikana sekä Vankeinhoitolaitoksen valvomassa toiminnassa oikeus käyttää voimakeinoja:

1) tutkintavangin karkaamisen tai luvatta poistumisen estämiseksi, vastarinnan murtamiseksi ja tässä tai 11 luvussa tarkoitetun valvonta-, tarkastus- ja turvaamistoimenpiteen suorittamiseksi;

2) 12 luvussa tarkoitetun vankilaan pääsyn estämiseksi, esineiden ja tavaroiden haltuun

ottamiseksi, alueelta poistamiseksi sekä kiinniottamisen ja säilöissäpidon toimittamiseksi; sekä

3) henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen taikka muun henkilön terveyttä vaarantavan teon taikka tapahtuman uhatessa luvattoman pääsyn estämiseksi, esteen poistamiseksi tai kulkuneuvon pysäyttämiseksi.

Voimakeinojen on oltava tarpeellisia ja olosuhteisiin nähden puolustettavia. Puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat. Voimankäyttövälineitä saa käyttää ainoastaan asianmukaisen koulutuksen saanut virkamies.

Sillä, joka 1 momentissa tarkoitetun virkamiehen pyynnöstä tai suostumuksella tilapäisesti avustaa virkamiestä tilanteessa, jossa on välttämätöntä turvautua sivullisen voimakeinoapuun tämän pykälän mukaisen erittäin tärkeän ja kiireellisen virkatehtävän suorittamisessa, on oikeus mainitun virkamiehen ohjauksessa sellaisten välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen, joita voidaan olosuhteisiin nähden pitää puolustettavina.

Voimakeinojen käytön lioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

7 §

Menettelysäännökset

Päätös tutkintavangin eristämistarkkailuun sijoittamisesta ja erillään pitämisestä on tehtävä kirjallisesti. Erillään pitämistä koskevaa päätöstä tehtäessä tutkintavankia on kuultava. Tutkintavangille on ilmoitettava toimenpiteen perusteet.

Kun päätetään 2 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetusta sitomisesta, voimankäyttövälineen käytöstä tai 4 §:ssä tarkoitettuun eristämistarkkailuun sijoittamisesta, toimenpiteen syy ja kesto on kirjattava.

8 §

Päätösvalta

Sitomisesta päättää valvonnan esimiesteh-

tävissä toimiva virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, ohjaus- tai valvontatehtävissä toimiva virkamies. Tarkkailuun sijoittamisesta ja eristämistarkkailusta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei siedä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Tutkintavangin erillään pitämisestä päättää vankilan johtaja.

9 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tarkkailun, eristämistarkkailun ja erillään pitämisen täytönpanosta sekä voimankäyttövälineistä, sitomiseen käytettävistä välineistä ja 8 §:ssä tarkoitettujen päätösten kirjaamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmat määräykset turvaamistoimenpiteiden käytön sekä voimakeinojen ja voimankäyttövälineiden käytön koulutuksesta antaa Rikosseuraamusvirasto.

VI OSA

MUUT SÄÄNNÖKSET

14 luku

Tutkintavangin kuljetus

1 §

Kuljetusvälineet

Kuljetuksessa on käytettävä tarkoitukseen sopivia, tarpeellisin turvalaittein varustettuja kuljetusvälineitä.

Tutkintavangilla tulee olla mahdollisuus ilman aiheetonta viivytystä saada yhteys kuljetusta valvovaan viranomaiseen.

2 §

Kuljetuksen kesto

Tutkintavangin kuljetus on suoritettava ilman aiheetonta viivytystä.

Kuljetus on suoritettava niin, ettei kuljetusajan pituus muodostu kohtuuttoman pit-

käksi huomioon ottaen kuljetuksen syy, kuljetusmatkan pituus ja kuljetettavan terveydentila.

3 §

Tutkintavangin erillään pitäminen kuljetuksen aikana

Jos kuljetuksessa käytetään yleisessä liikenteessä olevaa kulkuneuvoa, kuljetettava on pyrittävä pitämään erillään muista matkustajista. Alle 18-vuotias tutkintavangi on pidettävä erillään aikuisista tutkintavangeista ja vangeista, jollei hänen etunsa mukaista ole menetellä toisin.

Kuljetus on pyrittävä järjestämään huomiota herättämättä.

4 §

Tutkintavangin kohtelu kuljetuksen aikana

Tutkintavangin kohtelussa kuljetuksen aikana noudatetaan soveltuvin osin, mitä tässä laissa säädetään. Tutkintavangin oikeutta ulkoiluun, osallistumista toimintaan tai vapaa-ajan toimintaan, oikeutta omaisuuden hallussapitoon ja käyttöön, oikeutta tapaamisiin sekä puhelimen käyttöön saadaan kuljetuksen aikana rajoittaa, jos niiden toteuttaminen kuljetuksen kestäessä on erityisen vaikeaa järjestää.

5 §

Kuljetuksen järjestämisvastuu

Kuljetuksen järjestämisvastuusta säädetään erikseen.

15 luku

Muutoksenhaku

1 §

Oikaisuvaatimus aluevankilan johtajalle

Oikaisuvaatimus aluevankilan johtajalle voidaan tehdä seuraavista päätöksistä:

1) 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettu omaisuuden

hallussapidosta ja saman luvun 4 §:ssä tarkoitettua rahan ja muiden maksuvälineiden käytöstä;

2) 8 luvun 5 §:ssä tarkoitettua kirjeen tai postilähetyksen pidättämisestä;

3) 9 luvun 5 §:ssä tarkoitettua tapaamiskiellosta ja saman luvun 9 §:ssä tarkoitettua poistumislupasta erittäin tärkeästä syystä;

4) 10 luvun 4 §:ssä tarkoitettua kurinpitörangaistuksesta; ja

5) 13 luvun 5 §:ssä tarkoitettua erillään pitämisestä.

Tutkintavangin tapaajalla on oikeus hakea oikaisua 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua tapaamiskiellosta.

2 §

Muutoksenhakumenettely

Muutoksenhakuun sovelletaan muutoin vankeuslain 20 luvun säännöksiä oikaisumenettelystä ja valituksesta hallinto-oikeuteen.

16 luku

Erinäiset säännökset

1 §

Vankeuslain soveltaminen

Tutkintavankeuden toimeenpanossa sovelletaan vastaavasti, mitä vankeuden täytäntöönpanon osalta säädetään vankeuslain:

1) 1 luvun 4 §:ssä aluevankilan tehtävästä ja vankilan oloista, 6, 8 ja 9 §:ssä toimivaltuuksien käytöstä ja toimivallasta sekä 11 §:ssä virka-avusta;

2) 4 luvun 1 §:n 1 momentissa vankilasta ja 3 §:ssä matkakustannusten korvaamisesta;

3) 5 luvun 1 §:n 1 momentissa osastoista, 8 §:ssä osaston päiväjärjestyksestä ja 9 §:n 1 momentissa osaston päiväjärjestyksen vahvistamista koskevasta päätösvallasta;

4) 7 luvun 1 §:ssä asuintiloista;

5) 10 luvun 9 §:ssä vangin kuolemasta;

6) 11 luvun 1 §:ssä vapaa-ajan toiminnasta,

3 §:n 1 momentissa uskonnollisten tilaisuuksien järjestämisestä ja 4 §:n 1 momentissa kirjastoista;

7) 13 luvun 7 §:ssä tapaamiskieltorekisteristä;

8) 14 luvun 11 §:ssä poistumislupaa koskevasta päätösvallasta; sekä

9) 19 luvussa ilmoituksista, tiedon antamisesta ja vaitiolo-oikeudesta.

2 §

Tarkemmat täytäntöönpanosäännökset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

17 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

1 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 2006.

Lailla kumotaan tutkintavankeudesta 19 päivänä heinäkuuta 1974 annettu laki (615/1974) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

2 §

Siirtymäsäännökset

Tutkintavangin kohtelua koskevan päätöksen täytäntöönpanossa sovelletaan päätöstä tehtäessä voimassa olleita säännöksiä. Tämän lain säännöksiä sovelletaan kuitenkin, jos asia tulee ehtojen rikkomisen, edellytysten muuttumisen, laissa asetetun määräajan taikka muun vastaavan syyn vuoksi uudelleen käsiteltäväksi.

Tämän lain säännöksiä tutkintavangin sijoittamisesta sovelletaan, kun tuomioistuimien päätää lain voimaantulon jälkeen vangitse-

misesta tai pitämisestä edelleen vangittuna. Kurinpitörangaistuksia koskevia säännöksiä sovelletaan lain voimaantulon jälkeen tehtyyn järjestyserikkomukseen. Muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan haettaessa muu-

tosta lain voimaantulon jälkeen tehtyyn päätökseen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 769

Laki**pakkokeinolain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun pakkokeinolain (450/1987) 6 luvun 4 §:n 4 momentti,
muutetaan 1 luvun 28 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 213/1995, sekä
lisätään 1 lukuun uusi 18 b § seuraavasti:

1 luku

Kiinniottaminen, pidättäminen ja vangitseminen

18 b §

Yhteydenpidon rajoittaminen

Esitutinnan ollessa kesken voidaan rajoittaa tutkintavangin yhteydenpitoa muuhun henkilöön, jos on perusteltua syytä epäillä, että yhteydenpito vaarantaa tutkintavankeuden tarkoituksen. Yhteydenpitoa voidaan rajoittaa myös syyteharkinnan ja oikeudenkäynnin ollessa kesken, jos on perusteltua syytä epäillä, että yhteydenpito vakavasti vaarantaa tutkintavankeuden tarkoituksen.

Yhteydenpitoa tutkintavankeuslain (768/2005) 8 luvun 4 §:ssä tarkoitetun asiamiehen kanssa ei saa rajoittaa. Yhteydenpitoa lähiomaisen, muun läheisen taikka tutkinta-

vankeuslain 9 luvun 7 §:ssä tarkoitetun edustuston kanssa saadaan rajoittaa ainoastaan rikoksen selvittämiseen liittyvistä erityisen painavista syistä.

Yhteydenpitorajoitus voi sisältää rajoituksia kirjeenvaihtoon, puhelimen käyttöön, taapaamiisiin tai muihin yhteyksiin vankilan ulkopuolelle taikka yhdessäoloon tietyn tutkintavangin tai tiettyjen tutkintavankien taikka tietyn vangin tai tiettyjen vankien kanssa. Yhteydenpitoa ei saa rajoittaa enempää eikä pitempään kuin on välttämätöntä.

Yhteydenpidon rajoittamisesta päättää vangitsemisvaatimuksen tekijän, syyttäjän tai vankilan johtajan esityksestä vangitsemisesta päättävä tuomioistuim. Väliaikaisesta yhteydenpidon rajoittamisesta voi pidättämiseen oikeutetun virkamiehen pyynnöstä päättää myös vankilan johtaja taikka, jos tutkintavanki on sijoitettu poliisin säilytystilaan, pidättämiseen oikeutettu virkamies. Jos tuomioistuim 17 §:n nojalla lykkää pidätetyn

vangitsemista koskevan asian käsittelyä, sen tulee kuitenkin päättää pidätetylle määrätyn väliaikaisen yhteydenpitorajoituksen voimassa pitämisestä tai muuttamisesta. Yhteydenpitoa koskeva rajoitus ja sen perusteet on otettava uudelleen käsiteltäväksi 22 §:ssä tarkoitetun vangitsemisasian uudelleen käsitellyn yhteydessä.

Mitä 1—4 momentissa säädetään tutkintavangin yhteydenpidon rajoittamisesta, sovelletaan vastaavasti pidätetyn ja kiinni otetun yhteydenpidon rajoittamiseen.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti
TARJA HALONEN

28 §

Vangitun, pidätetyn ja kiinni otetun kohtelu

Vangitun, pidätetyn ja kiinni otetun kohtelusta vankilassa tai muussa laitoksessa säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-
kuuta 2006.

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 770

L a k i

tuloverolain 92 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 92 §:n 21 kohta seuraavasti:

92 §

Verovapaat sosiaalietuudet

Veronalaista tuloa eivät ole:

21) rangaistusta suorittavan vangin tai tutkintavangin saama toiminta- tai käyttöraha;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 771

L a k i

kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/1972) 14 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 367/1999, seuraavasti:

14 §

Kunta on velvollinen määräämään terveyskeskuksen lääkärin antamaan poliisille virka-apua oikeuslääkeopillisen tutkimuksen suorittamiseksi elävän henkilön kliinisen tutkimuksen ja vainajan ulkonaisen ruumiintarkastuksen osalta. Kunta on lisäksi velvollinen määräämään terveyskeskuksen lääkärin antamaan vankeinhoitoviranomaisille virka-apua oikeuslääkeopillisen tutkimuksen suorittamiseksi elävän henkilön kliinisen tutkimuksen

osalta vankeuslain (767/2005) 16 luvun 6 §:ssä ja tutkintavankeuslain (768/2005) 11 luvun 6 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa. Samoin kunta on velvollinen määräämään terveyskeskuksen lääkärin toimimaan lääkärinä asevelvollisten tarkastuksissa kutsuntaviranomaisten pyydettyä sitä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulta toimielimeltä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 772

L a k i

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 37 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta 9 päivänä elokuuta 2002 annetun lain (672/2002) 37 §:n
1 momentti seuraavasti:

37 §

*Muuntorangaistuksen täytäntöönpanon
lykkäminen*

Ulosottomiehen on ennen täytäntöönpanoa tiedusteltava muuntorangaistukseen tuomitulta, onko hän suorittamassa asevelvollisuutta, reservin kertausharjoituksessa tai palvelemissa aseettomana tai siviilipalvelusmiehenä, onko hänelle myönnetty yksityishenkilön vel-

kajärjestelystä annetun lain mukainen velkajärjestely, onko hän hoidettavana tai sijoitettuna vankeuslain (767/2005) 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettussa laitoksessa tai onko hän viimeisten kolmen kuukauden aikana ollut sellaisessa laitoksessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 773

L a k i

kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain 5 b §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa 16 päivänä tammikuuta 1987 annetun lain (21/1987) 5 b §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 236/2001, seuraavasti:

5 b §

Säilöön ottamisesta ja säilössä pitämisestä on soveltavin osin voimassa, mitä vangitsemisesta ja tutkintavankeudesta pakkokeino-

laissa (450/1987) ja tutkintavankeuslaissa (768/2005) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 774

Laki

Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain 5 b §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa 20 päivänä kesäkuuta 1963 annetun lain (326/1963) 5 b §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 237/2001, seuraavasti:

_____ 5 b § _____ laissa (450/1987) ja tutkintavankeuslaissa (768/2005) säädetään.
Säilöön ottamisesta ja säilössä pitämisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä vangitsemisesta ja tutkintavankeudesta pakkokeino- _____
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-
kuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 775

Laki

vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa 20 päivänä helmikuuta 2004 annetun lain (150/2004) 9 §:n 3 momentti seuraavasti:

9 §

Erinäiset menettelyä koskevat säännökset

hänen vapauttamistaan. Säilössä pitämisessä on soveltuvin osin noudatettava, mitä tutkintavankeuslaissa (768/2005) säädetään.

Suomeen siirretty tai Suomen kautta kuljetettava henkilö on pidettävä säilössä, jollei vieras valtio, josta henkilö on siirretty, pyydä

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti
TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 776

Laki

rikoslain 45 luvun 26 a §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 45 luvun 26 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 515/2003, seuraavasti:

45 luku

Sotilasrikoksista

26 a §

Voimakeinojen käyttö

Sotavangin paetessa on sillä, jonka tehtävänä on estää pakeneminen, oikeus käyttää vankeuslain (767/2005) 18 luvun 6 §:ssä säädettyjä voimakeinoja.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 777

Laki**henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetun lain 10 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa 24 päivänä touku-
kuuta 2002 annetun lain (422/2002) 10 § seuraavasti:

10 §

Tapaamiskieltorekisteri

Laitosjärjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi pidetään tapaamiskieltorekisteriä. Rekisteri sisältää tietoja henkilöistä, joille on annettu vankeuslain (767/2005) 13 luvun 6 §:n tai tutkintavankeuslain (768/2005) 9

luvun 5 §:n mukainen tapaamiskiello. Rekisteriin kerätään tapaamiskielloon asetetun henkilön yksilöintitietojen lisäksi tiedot tapaamiskiellon sisällöstä ja perusteesta sekä tapaamiskiellon voimassaoloaika.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-
kuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 778

L a k i

**tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista
annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetun lain (701/1993) 6 §:n 1 momentin 23 kohta, sellaisena kuin se on laissa 582/2001, seuraavasti:

6 §

Maksuttomat suoritteet

23) vankeuslain (767/2005) 20 luvun ja
tutkintavankeuslain (768/2005) 15 luvun mu-
kaisessa valitusasiassa.

Tämän lain mukaisia käsittelymaksuja ei
peritä:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-
kuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 779

L a k i

avioliittolain voimaanpanosta annetun lain 1 §:n 2 momentin kumoamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan avioliittolain voimaanpanosta 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun lain (235/1929) 1 §:n 2 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 780

Laki**rikoslain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 2 luvun 2 §, sellaisena kuin se on laissa 697/1991,
muutetaan 2 luvun 13 § ja 6 luvun 15 §, sellaisina kuin ne ovat, 2 luvun 13 § laeissa 352/1990 ja 515/2003 ja 6 luvun 15 § viimeksi mainitussa laissa, sekä
lisätään lakiin uusi 2 c luku seuraavasti:

2 luku

Rangaistuksista

13 §

Jos vanki tai tutkintavanki tekee vankilassa tai muutoin Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen valvonnan alaisena ollessaan rikoksen, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakko, siitä voidaan määrätä kurinpitorangaistus siten kuin vankeuslain (767/2005) 15 luvussa ja tutkintavankeuslain (768/2005) 10 luvussa säädetään. Jos rikoksesta on odotettavissa ankarampi rangaistus kuin sakko, rikoksesta on tehtävä ilmoitus poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle.

Jos vanki tai tutkintavanki tekee rikoksen vankilan ulkopuolella, asiasta on tehtävä ilmoitus poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle.

2 c luku

Vankeudesta*Yleissäännökset*

1 §

Vankeuden sisältö

Vankeusrangaistuksen sisältönä on vapauden menetys tai rajoittaminen. Vankeusran-

gaistuksen täytäntöönpanosta säädetään vankeuslaissa.

2 §

Vankeuden pituus

Vankeutta tuomitaan määräajaksi tai elinkaudeksi.

Määräaikaista vankeusrangaistusta tuomitaan vähintään neljätoista päivää ja enintään kaksitoista vuotta tai yhteistä rangaistusta 7 luvun mukaan määrättäessä viisitoista vuotta.

3 §

Vankeusrangaistuksen aikayksiköt

Vankeuteen tuomittaessa ajan yksikköinä käytetään vuosia, kuukausia ja päiviä. Kolmea kuukautta lyhyempi rangaistus tuomitaan päivinä.

4 §

Vankeusrangaistusten yhteenlaskeminen

Jos tuomitun on samalla kertaa suoritettava useita määräaikaista vankeusrangaistuksia, joista ei muodosteta yhteistä vankeusrangaistusta, ne on vankilassa laskettava yhteen.

Määräaikaisen vankeusrangaistuksen yh-

teenlaskettu aika ei saa olla pitempi kuin kaksikymmentä vuotta.

Jos määräaikaista vankeusrangaistusta suorittava vanki tai tutkintavanki syyllistyy 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen, tuomioistuin voi virallisen syyttäjän vaatimuksesta määrätä, että rangaistuksia yhteenlaskettaessa ei sovelleta 2 momenttia.

Elinkautinen vankeusrangaistus käsittää kaikki vankeusrangaistukset, sakon muunto-rangaistukset ja arestirangaistukset.

Ehdonalainen vapauttaminen

5 §

Ehdonalaisen vapauttamisen määritelmä ja määräytyminen

Ehdonalainen vapauttaminen tarkoittaa ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomitun vangin päästämistä suorittamaan loppuosa rangaistuksesta vapaudessa.

Määräaikaista vankeusrangaistusta suorittava päästetään ehdonalaiseen vapauteen, jollei 9 §:stä muuta johdu, kun hän on suorittanut rangaistuksestaan kaksi kolmasosaa tai kahtakymmentäyhtä vuotta nuorempana tehdyn rikoksen perusteella tuomitusta rangaistuksesta puolet. Vanki, joka rikosta edeltäneiden kolmen vuoden aikana ei ole suorittanut vankeusrangaistusta vankilassa, päästetään ehdonalaiseen vapauteen, kun rangaistuksesta on suoritettu puolet tai kahtakymmentäyhtä vuotta nuorempana tehdyn rikoksen perusteella tuomitusta rangaistuksesta yksi kolmasosa. Viimeksi mainitun määräosan soveltamista ei estä se, että henkilö on rikosta edeltäneiden kolmen vuoden aikana suorittanut vankilassa sakon muunto-rangaistusta tai rangaistusta siviilipalveluslain (1723/1991) 26 §:ssä tarkoitettua siviilipalvelusrikoksesta. Tämän lain 6 luvun 13 §:n mukainen vapaudenmenetysaika vähennetään edellä mainituista määräosista ja 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua määräosasta.

Ehdonalaiseen vapauteen päästäminen on mahdollista, kun vankeusrangaistuksesta on suoritettu 14 päivää.

6 §

Ehdonalainen vapauttaminen yhteisestä vankeusrangaistuksesta

Jos yhteistä vankeusrangaistusta suorittavan eri rikokset johtaisivat 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen eri määräosien soveltamiseen, hänet päästetään ehdonalaiseen vapauteen niistä suuremman mukaan.

7 §

Ehdonalainen vapauttaminen yhteenlasketusta vankeusrangaistuksesta

Yhteenlaskettua vankeusrangaistusta suorittava päästetään ehdonalaiseen vapauteen, kun hän on suorittanut rangaistuksesta ajan, joka saadaan laskemalla yhteen kustakin yhteenlaskettavasta rangaistuksesta suoritettava aika siihen vaikuttavan 5 §:n 2 momentissa, 11 §:n 1 momentissa tai 12 §:n 1 momentissa tarkoitettun määräosan mukaan.

8 §

Valvottu koevapaus

Vangin yhteiskuntaan sijoittumisen edistämiseksi hänet voidaan sijoittaa vankilan ulkopuolelle teknisin välinein tai muulla tavoin erityisesti valvottuun koevapauteen enintään kuusi kuukautta ennen ehdonalaista vapauttamista.

Valvotun koevapauden edellytyksenä on, että:

1) koevapaus edistää vankeuslain 4 luvun 6 §:n mukaisen rangaistusajan suunnitelman toteutumista;

2) vangin rangaistusaikaisesta käyttäytymisestä, hänen henkilöstään ja rikollisuudestaan saatujen tietojen perusteella koevapauden ehtojen noudattamista voidaan pitää todennäköisenä;

3) vanki sitoutuu olemaan käyttämättä päihdyttäviä aineita ja rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita ja sitoutuu vankeuslain 16 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päihdeettömyyden valvontaan;

4) vanki sitoutuu noudattamaan yhteydenpitovelvoitetta ja muita laitoksen ulkopuolella

liikkumiseen ja toimintaan osallistumiseen liittyviä välttämättömiä kirjallisia ehtoja;

5) koevapauden ehtojen noudattamista voidaan soveltuvin tavoin valvoa; ja

6) vanki suostuu siihen, että vankeinhoidoviranomaiset ovat tarpeellisessa määrin yhteydessä viranomaisiin, yksityisiin yhteisöihin ja henkilöihin koevapauden edellytysten selvittämistä taikka ehtojen noudattamista koskevista asioista.

Jos valvotun koevapauden edellytykset eivät enää päätöksen tekemisen jälkeen täyty, koevapaus peruutetaan. Jos vanki rikkoo 2 momentin 3 tai 4 kohdan ehtoja, vangille annetaan varoitus tai koevapaus peruutetaan enintään kuukauden määräajaksi taikka kokonaan. Näin menetellään myös 5 momentissa tarkoitetussa tilanteessa.

Rangaistusajaksi ei lueta aikaa sen vuorokauden alusta, jolloin vanki rikkoo 2 momentin 4 kohdan perusteella asetettua yhteydenpitovelvoitetta, sen vuorokauden loppuun, jolloin yhteydenpito jatkuu tai hänet otetaan kiinni vankilaan palauttamista varten.

Jos vanki tekee vankilan ulkopuolella rikoksen, noudatetaan, mitä 2 luvun 13 §:n 2 momentissa säädetään.

Muutoksenhausta 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen säädetään vankeuslain 20 luvussa ja valvottua koevapautta koskevasta päätösvallasta mainitun lain 21 luvussa.

9 §

Ehdonalaisen vapauttamisen lykkäminen

Vangin ehdonalaista vapauttamista voidaan vangin suostumuksella lykätä, jos täytäntöön-pantavaksi on tulossa uusia vankeusrangaistuksia tai sakon muuntorangaistuksia taikka vanki haluaa muusta perustellusta syystä vapauttamisensa lykkäämistä.

Ehdonalaista vapauttamista voidaan lykätä ilman vangin suostumusta, jos vangin käyttäytymisen tai hänen esittämiensä uhkausten johdosta on olemassa ilmeinen vaara, että vanki vapauduttuaan syyllistyy henkeä, terveyttä tai vapautta törkeästi loukkaavaan rikokseen ja vapauttamisen lykkäminen on tarpeen rikoksen estämiseksi.

Lykkäämistä koskeva 2 momentin mukainen päätös on otettava uudelleen harkittavaksi

väliajoin, joiden pituus on enintään kuusi kuukautta.

Muutoksenhausta ehdonalaisen vapauttamisen lykkäämistä koskevaan päätökseen säädetään vankeuslain 20 luvussa ja lykkäämistä koskevasta päätösvallasta mainitun lain 21 luvussa.

10 §

Ehdonalainen vapauttaminen elinkautisesta vankeudesta

Elinkautiseen vankeuteen tuomittu voidaan päästää ehdonalaiseen vapauteen aikaisintaan, kun vankilassaoloaikaa on kertynyt kaksitoista vuotta. Kahtakymmentäyhtä vuotta nuorempana tehdystä rikoksesta elinkautiseen vankeuteen tuomittu vanki voidaan päästää ehdonalaiseen vapauteen aikaisintaan, kun vankilassaoloaikaa on kertynyt kymmenen vuotta.

Harkittaessa kysymystä ehdonalaisesta vapauttamisesta kiinnitetään huomiota elinkautiseen vankeusrangaistukseen johtaneen rikoksen tai rikosten laatuun, tuomitun mahdolliseen myöhempään rikollisuuteen sekä 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin seikkoihin. Vapauttamisharkinnassa tulee ottaa huomioon vankeuslain 4 luvun 6 §:ssä tarkoitettun rangaistusajan suunnitelman toteutuminen ja vankila-aikainen käyttäytyminen muutenkin.

Ennen kuin elinkautiseen vankeuteen tuomittu päästetään ehdonalaiseen vapauteen, hänet voidaan määrätä valvottuun koevapauteen. Jos Rikosseuraamusvirasto katsoo, että koevapauden aikana tapahtuneen rikoksen vuoksi 2 momentissa tarkoitettua vapauttamista on harkittava uudelleen, sen on saatettava asia Helsingin hovioikeuden uudelleen käsiteltäväksi.

Asian käsittelystä Helsingin hovioikeudessa säädetään pitkäaikaisvankien vapauttamismenettelystä annetussa laissa (781/2005).

11 §

Koko rangaistuksen suorittaminen vankilassa

Tuomioistuimien voi rangaistukseen tuomittuun syyttäjän vaatimuksesta päättää, että tuomittu vapautuu vankilasta vasta hänen

suoritettuaan tuomitun rangaistusajan kokonaan, jos:

1) rikoksentehtyjä tuomitaan määräaikaiseen, vähintään kolmen vuoden pituiseen vankeusrangaistukseen murhasta, taposta, surmasta, törkeästä pahoinpitelystä, törkeästä raiskauksesta, törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, törkeästä ryöstöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä sodankäyntirikoksesta, törkeästä ihmisoikeuksien loukkaamisesta poikkeuksellisissa oloissa, joukkotuhonnasta, törkeästä ihmiskaupasta, panttivangin ottamisesta, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähdერიkoksesta, kaappauksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta taikka sellaisen rikoksen yrityksestä tai osallisuudesta sellaiseen rikokseen;

2) rikoksentehtyjä on rikosta edeltäneiden kymmenen vuoden aikana syyllistynyt 1 kohdassa mainittuun rikokseen taikka 1 kohdassa nimetty rikos on tehty kolmen vuoden kuluessa siitä, kun hän on vapautunut suorittamasta koko rangaistusaikaa vankilassa tai elinkautista vankeutta tai hänet on päästetty ehdonalaiseen vapauteen 12 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla; ja

3) rikoksentehtyjää on rikoksista ilmenevien seikkojen ja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 45 §:n 3 momentin mukaisen selvityksen perusteella pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle.

Milloin kahdesta tai useammasta rikoksesta tuomitaan määräaikainen yhteinen vankeusrangaistus, 1 momentissa tarkoitetun päätöksen edellytyksenä on, että ainakin yksi rikoksista on sanotussa momentissa mainittu rikos ja että siitä rikoksesta erikseen tuomittaessa seuraisi määräaikainen, vähintään kolmen vuoden pituinen vankeusrangaistus.

12 §

Uusi käsittely tuomioistuimessa

Koko rangaistusaikaa suorittamaan määrätty päästetään ehdonalaiseen vapauteen hänen suoritettuaan rangaistuksesta viisi kuukautta, jos häntä ei enää ole pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle. Ehdonalaista vapauttaminen voi tämän momentin mukaan tapahtua aikaisintaan, kun vankilassaoloaikaa on kertynyt kolme vuotta.

Ennen ehdonalaista vapauttamista vanki voidaan määrätä valvottuun koevapauteen. Jos Rikosseuraamusvirasto katsoo, että koevapauden aikana tapahtuneen rikoksen vuoksi 1 momentissa tarkoitettua vapauttamista on harkittava uudelleen, sen on saatettava asia Helsingin hovioikeuden uudelleen käsiteltäväksi.

Jollei koko rangaistusaikaa suorittamaan määrättyä päästetty ehdonalaiseen vapauteen, hänet sijoitetaan valvottuun koevapauteen kolme kuukautta ennen vapauttamista.

Asian käsittelystä Helsingin hovioikeudessa säädetään pitkäaikaisvankien vapauttamismenettelystä annetussa laissa.

13 §

Ehdonalaisten vapauden koeaika

Kun tuomittu päästetään ehdonalaiseen vapauteen, alkaa koeaika, joka on vapauttamishetkellä jäljellä olevan jäännösrangaistuksen pituinen. Koeajan pituus on kuitenkin enintään kolme vuotta.

Elinkautiseen vankeuteen tuomitun ehdonalaisten vapauden koeaika ja jäännösrangaistus ovat kolme vuotta. Jos koko rangaistuksen vankilassa suorittanut tekee 14 §:n 1 momentissa tarkoitetun rikoksen kolmen vuoden aikana siitä, kun hän on vapautunut suorittamasta koko rangaistusaikaa vankilassa, tämä on rangaistuksen koventamisperuste.

Ehdonalaisten vapauden valvonnan täytäntöönpanosta säädetään ehdonalaisten vapauden valvonnasta annetussa laissa (782/2005).

14 §

Jäännösrangaistuksen määrääminen täytäntöön pantavaksi

Tuomioistuimien voi syyttäjän vaatimuksesta määrätä jäännösrangaistuksen pantavaksi täytäntöön, jos tuomittu tekee koeaikana rikoksen, josta tuomioistuimen harkinnan mukaan hänet olisi tuomittava ehdottomaan vankeuteen ja josta syyte on nostettu vuoden kuluessa koeajan päättymisestä. Tällöin täytäntöön pantavasta jäännösrangaistuksesta ja koeajalla tehdystä rikoksesta tuomittavasta rangaistuksesta määrätään yhteinen ehdoton vankeusrangaistus muista rikoksista samalla kertaa tuomittavien vankeusrangaistusten

kanssa noudattamalla, mitä 7 luvussa säädetään. Jäännösrangaistusta ei kuitenkaan ole pidettävä mainitun luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuna ankarimpana rangaistuksena. Täytäntöön pantavan jäännösrangaistuksen pituutta määrätessään tuomioistuimen tulee ottaa huomioon, mitä 2 momentissa säädetään.

Jäännösrangaistus voidaan jättää määräämättä täytäntöön pantavaksi erityisesti silloin, jos:

1) suuri osa koeajasta on suoritettu ennen kuin 1 momentissa tarkoitettu rikos on tapahtunut;

2) jäännösrangaistus on lyhyt;

3) koeajalla tehdystä rikoksesta tuomittava rangaistus on lyhyt; tai

4) tekijälle koeajalla tehdystä rikoksesta johtuvan tai tuomiosta aiheutuvan muun seurauksen vuoksi yhteinen rangaistus joutaisi kohtuuttomaan lopputulokseen.

Tuomioistuin voi myös määrätä jäännösrangaistuksen täytäntöön pantavaksi vain osaksi, jolloin ehdonalainen vapaus jatkuu entisin koeajoin.

Kun tuomioistuin määrää jäännösrangaistuksen pantavaksi täytäntöön, sen on ilmoitettava täytäntöön pantavan jäännösrangaistuksen tai sen osan pituus.

6 luku

Rangaistuksen määräämisestä

15 §

Vangin tai tutkintavangin kurinpitörangaistuksen vähentäminen

Vangille tai tutkintavangille voidaan määrätä vankilassa rikoksesta kurinpitörangaistus siten kuin vankeuslain 15 luvussa ja tutkintavankeuslain 10 luvussa säädetään. Jos vanki tai tutkintavanki tuomioistuimessa tuomitaan rikoksesta, josta määrätyn kurinpitörangaistuksen hän on kokonaan tai osaksi suorittanut, on rangaistuksesta vähennettävä kohtuullinen määrä, jollei ole perusteltua aihetta jättää vähennystä tekemättä tai pitää suoritettua kurinpitörangaistusta täytenä rangaistuksena teosta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2006.

Ennen lain voimaantuloa täytäntöön pantavaksi määrätty jäännösrangaistus, joka tulee täytäntöön pantavaksi tämän lain voimaantulon jälkeen, on jäännösrangaistuksen pituinen, kuitenkin enintään yksi kuukausi. Pakkolaitokseen eristetty vanki suorittaa koko jäännösrangaistuksen.

Vankiin, joka lain voimaan tullessa on tuomittu kahtakymmentä vuotta nuorempana tehdystä rikoksesta, sovelletaan tämän lain säännöksiä. Vanki, joka on määrätty suorittamaan rangaistustaan nuorisovankilassa, voi kuitenkin vapautua ehdonalaisesti suoritettuaan rangaistuksestaan yhden kolmanneksen.

Elinkautiseen vankeuteen tuomittuihin sovelletaan tämän lain säännöksiä.

Vankiin, joka tämän lain voimaan tullessa on eristettynä pakkolaitokseen, sovelletaan 2 c luvun 12 §:n säännöksiä. Määräosa 5/6 lasketaan täytäntöön pantavasta rangaistuksesta ja jäännösrangaistuksesta.

Jos yleinen tuomioistuin on päättänyt, että rikoksentehtäjä voidaan eristää pakkolaitokseen ja vankilaoikeuden ratkaistavana on kysymys pakkolaitokseen eristämisestä, asian käsittelyä jatkaa sitä viimeksi käsitellyt yleinen tuomioistuin, jos vankilaoikeus ei ole tehnyt päätöstä lain tullessa voimaan.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 781

L a k i**pitkäaikaisvankien vapauttamismenettelystä**

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Hakemus

Elinkautiseen vankeuteen tuomitun tai koko rangaistuksen rangaistuslaitoksessa suorittamaan määrätyn ehdonalaista vapauttamista koskeva asia käsitellään Helsingin hovioikeudessa, jossa se tulee vireille vangin hakemuksella.

Rikosseuraamusviraston on hakemuksen johdosta annettava lausunto hovioikeudelle. Lausunnossaan Rikosseuraamusviraston on todettava, puoltaako vai vastustaako se vapauttamista ja onko vanki määrättävä rikoslain (39/1889) 2 c luvussa tarkoitettuun valvottuun koevapauteen. Lausuntoon on liitettävä Rikosseuraamusviraston arvio vapauttamisen edellytyksistä ja muu vankia koskeva selvitys.

Vankeuslain (767/2005) 10 luvun 3 §:ssä tarkoitetussa tilanteessa tai muusta erityisestä syystä Rikosseuraamusvirasto voi tehdä hakemuksen vangin vapauttamisesta.

Rikosseuraamusviraston on annettava 2 momentissa tarkoitettu lausunto ja 3 momentissa tarkoitettu hakemus liitteineen vangille tiedoksi.

2 §

Asian valmistelun aloittaminen

Asian valmistelu hovioikeudessa alkaa, kun 1 §:ssä tarkoitettu hakemus saapuu hovioikeuteen, kuitenkin aikaisintaan kaksi vuotta ennen mahdollista vapauttamisajan-kohtaa.

Jos vankia ei päästetä ehdonalaiseen vapauteen, asia voidaan saattaa hovioikeuden uudelleen ratkaistavaksi vuoden kuluttua hylkäävästä päätöksestä.

3 §

Asian käsittely Helsingin hovioikeudessa

Vanki voi esittää asiassa tarpeellista selvitystä. Hovioikeuden on kuultava vankia 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua lausunnon ja saman pykälän 3 momentissa tarkoitettua hakemuksen johdosta.

Hovioikeus voi omasta aloitteestaan päättää asiantuntijalausunnon hankkimisesta, todistelun vastaanottamisesta taikka kirjallisen todisteen tai muun asiakirjan esittämisestä. Tuomioistuimen hankkiman selvityksen johdosta vangille ja Rikosseuraamusvirastolle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Asiassa on järjestettävä suullinen käsittely, jos vanki sitä vaatii, ja muutoinkin, jollei se ole selvästi tarpeetonta. Vanki ja Rikosseuraamusviraston edustaja on kutsuttava suulliseen käsittelyyn. Suullisessa käsittelyssä voidaan kuulla vankia, Rikosseuraamusviraston edustajaa, todistajaa tai muuta henkilöä ja ottaa vastaan muuta selvitystä. Jos vanki ei saavu suulliseen käsittelyyn, asia voidaan ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta, jollei hovioikeus pidä hänen henkilökohtaista kuulemistaan tarpeellisena.

Asia on käsiteltävä kiireellisenä.

4 §

Oikeudenkäyntiaineisto

Asia ratkaistaan esittelystä asiassa esitetyn kirjallisen ja suullisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella.

Suullisen käsittelyn jälkeen asiassa voidaan esittää tai hankkia selvitystä vain erityisestä syystä.

5 §

Oikeusapu

Vangille voidaan asiaa käsiteltäessä myöntää oikeusapua niin kuin oikeusapulaissa (257/2002) säädetään. Oikeusapulain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua selvitystä taloudellisista olosuhteista ei tarvitse esittää. Oikeusavun myöntämisestä päättää tuomioistuin.

Rikosseuraamusviraston asian selvittämistä varten nimeämälle todistajalle tai muulle henkilölle aiheutuneet kustannukset maksetaan valtion varoista siten kuin valtion varoista maksettavista todistelukustannuksista annetussa laissa (666/1972) säädetään. Vankia ei kuitenkaan voida velvoittaa korvaamaan näitä kustannuksia valtiolle.

6 §

Hovioikeuden päätösvaltaisuus

Hovioikeus on päätösvaltainen kolmijäsenenä. Jos erimielisyyttä ilmenee, päätetään asia noudattaen, mitä äänestämisestä rikosasioissa säädetään.

Yksi jäsen voi kuitenkin ratkaista oikeusavun myöntämistä ja avustajan määräämistä koskevan asian.

7 §

Hovioikeuden päätös

Jos hovioikeus päättää päästää tuomitun ehdonalaiseen vapauteen, päätöksessä on määrättävä vapauttamispäivä sekä lausuttava mahdollisesta koevapaudesta.

Jos asiassa järjestetään suullinen käsittely, päätös on annettava 30 päivän kuluessa suullisen käsittelyn päättymispäivästä. Jos ratkaisua ei voida erityisestä syystä antaa sanotussa määräajassa, se on annettava niin pian kuin mahdollista. Muissa kuin 4 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa päätösneuvottelu on kuitenkin pidettävä heti suullisen käsittelyn päätyttyä tai viimeistään seuraavana arkipäivänä.

Päätöksestä on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 24 luvussa hovioikeuden ratkaisusta säädetään.

8 §

Muutoksenhaku

Hovioikeuden hakemuksen johdosta antamaan päätökseen samoin kuin sen 5 §:n nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta valittamalla, jos korkein oikeus oikeudenkäymiskaaren 30 luvun 3 §:n nojalla myöntää valitusluvan. Asian käsittelyssä korkeimmassa oikeudessa noudatetaan, mitä muutoksenhausta hovioikeuden toisena oikeusasteena käsittelemistä asioista säädetään.

9 §

Ehdonalaisen vapauttamisen täytäntöönpanokiello

Kun Rikosseuraamusvirasto saattaa ehdonalaista vapauttamista koskevan asian rikoslain (39/1889) 2 c luvun 10 §:n 3 momentissa tai 12 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla Helsingin hovioikeuteen uudelleen käsiteltäväksi, hovioikeus voi kieltää ehdonalaista vapauttamista koskevan päätöksen täytäntöönpanon uuden käsittelyn ajaksi.

10 §

Täydentävät säännökset

Jollei tässä laissa toisin säädetä, asian käsittelyssä noudatetaan lisäksi rikosasioiden käsittelystä käräjäoikeudessa voimassa olevia säännöksiä.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

11 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 2006.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 782

L a k i**ehdonalaisen vapauden valvonnasta**

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Valvonnan tarkoitus

Valvonnan tarkoituksena on lisätä yleistä turvallisuutta tukemalla valvottavaa hänen sosiaalisen selviytymisensä edistämiseksi ja estämällä häntä tekemästä uusia rikoksia.

2 §

Valvonnan täytäntöönpanosta huolehtiminen

Rikosseuraamusvirasto ja Kriminaalihoitolaitos huolehtivat valvonnan täytäntöönpanosta.

3 §

Valvoja ja hänen apunaan toimiva henkilö

Valvojana toimii Kriminaalihoitolaitoksen virkamies.

Valvonnan tarkoituksenmukaisen toimeenpanemisen sitä edellyttäessä valvojan avuksi voidaan määrätä tehtävään suostunut henkilö, jolla on sen hoitamiseen soveltuvaa sosiaali-

nuoriso- tai kasvatustalon koulutusta ja kokemusta. Tehtävään voidaan erityisestä syystä määrätä muukin siihen sopiva henkilö. Valvojan apuna toimivaan henkilöön sovelletaan kielilakia (423/2003) ja rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Kriminaalihoitolaitos tekee valvojan avuksi määrättävän henkilön kanssa sopimuksen tehtävän hoitamisesta sekä päättää hänelle valtion varoista maksettavasta palkkiosta ja kulukorvauksesta.

4 §

Valvontaan asettaminen

Ehdonalaiseen vapauteen päästettävä vanki asetetaan valvontaan, jos:

- 1) koeaika on pitempi kuin yksi vuosi;
- 2) rikos on tehty alle 21-vuotiaana; tai
- 3) vanki itse sitä pyytää.

Vanki voidaan 1 momentissa säädetyn estämättä jättää asettamatta valvontaan, jos valvonta on sen tarkoitus huomioon ottaen vangin odotettavissa olevan maasta poistamisen, vakavan sairauden tai muun erityisen syyn vuoksi selvästi tarpeetonta.

5 §

Valvonnan sisältö

Valvonta sisältää valvojan ja valvottavan säännöllisiä tapaamisia, joiden avulla seurataan valvottavan olosuhteita ja niissä tapahtuvia muutoksia ja joiden tarkoituksena on parantaa valvottavan kykyä kantaa vastuuta ja toimia yhteiskunnassa hyväksyttävällä tavalla. Valvontaan voi sisältyä myös sosiaalista toimintakykyä edistäviä tehtäviä tai ohjelmia. Valvontatapaamisia sekä valvontaan kuuluvia tehtäviä ja ohjelmia saa kuukausittain olla enintään 12 tuntia. Kuukausittainen tuntimäärä voi valvonnan aikana vaihdella sen mukaan kuin valvonnan tarkoituksenmukainen täytöntöönpano edellyttää.

Valvontatapaamisissa käsitellään erityisesti rikolliseen käyttäytymiseen vaikuttavia tekijöitä. Valvottavaa on myös avustettava yhteydenotoissa viranomaisiin ja muihin valvottavan elämäntilanteen järjestämisen kannalta tarpeellisiin tahoihin, ja hänet on ohjattava tarvittavien tukitoimien ja palveluiden pariin.

Valvonnan tarkempi sisältö ilmenee valvontasuunnitelmasta, joka Kriminaalihuoltolaitoksen on laadittava valvottavan tarpeiden mukaan ennen valvontaan asetetun vapautumista siten, että suunnitelma voidaan ottaa käyttöön valvonnan alkaessa. Valvontasuunnitelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa tai täydentää.

Valvontasuunnitelma on sovitettava yhteen rangaistusajan suunnitelman kanssa. Suunnitelmaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin oltava yhteistyössä sijoittajayksikön, vankilan, vangin koti- tai asuinkunnan sekä muiden viranomaisten, yksityisten yhteisöjen ja henkilöiden kanssa.

6 §

Valvottavan velvollisuudet

Valvottava on velvollinen osallistumaan valvontasuunnitelman laatimiseen ja valvontasuunnitelmassa yksilöidyllä tavalla pitämään yhteyttä valvojaan.

Valvottavan on valvontatapaamisten yhteydessä ja muutenkin valvojan pyynnöstä an-

nettava valvojalle tarpeelliset yhteystiedot samoin kuin työhön, asumiseen, koulutukseen, opiskeluun ja taloudelliseen tilanteeseen, opiskelemaan ja taloudelliseen tilanteeseen liittyvät sekä muut vastaavat olosuhteita koskevat valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Valvottavan on oma-aloitteisesti ilmoitettava valvojalle mainituissa olosuhteissaan tapahtuneista olennaisista muutoksista.

Valvottavan on noudatettava valvojan antamia valvonnan toteuttamiseksi tarpeellisia määräyksiä.

Valvottava ei saa valvontatapaamisessa olla alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen.

Valvottavalle on valvonnan alkaessa ilmoitettava niistä seuraamuksista, joita hänelle tämän pykälän mukaan kuuluvien velvollisuuksien rikkomisesta voi aiheutua.

7 §

Valvojan tehtävät

Valvojan on perehdyttävä valvottavan olosuhteisiin, hankittava valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot muualtakin kuin valvottavalta ja muutenkin valmistauduttava valvontatapaamisiin niin, että niillä voidaan edistää valvonnan tarkoituksen saavuttamista. Valvojan on kohdeltava valvottavaa asianmukaisesti ja pyrittävä luomaan valvottavaan luottamuksellinen suhde.

Valvojan on huolehdittava valvonnan suorittamisesta niin, että valvottava ei sen vuoksi joudu elinympäristössään huomion kohteeksi ja ettei valvonta muutenkaan tarpeettomasti vaikeuta valvottavan elämää.

Valvojan apuna 3 §:n 2 momentin nojalla toimivan henkilön tulee lisäksi noudattaa Kriminaalihuoltolaitoksen hänelle valvonnan täytäntöönpanoa varten antamia määräyksiä sekä ilmoittaa Kriminaalihuoltolaitokselle valvottavalle tässä laissa säädettyjen tai hänelle tämän lain nojalla määrättyjen velvollisuuksien rikkomisesta.

8 §

Päihteiden käytön valvonta

Jos valvottava on valvontatapaamisessa ulkoisista merkeistä päätellen todennäköisesti

alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen, valvojan tai muun Kriminaalihuoltolaitoksen virkamiehen on kirjattava päihtymystilaa koskevat havainnot. Jos päihtymystilan epäillään johtuvan alkoholista, Kriminaalihuoltolaitoksen virkamies voi velvoittaa valvottavan suorittamaan puhalluskokeen.

9 §

Nouto valvontatapaamiseen

Jos valvottava ilman valvojan tiedossa olevaa hyväksyttävää syytä jättää saapumatta valvontatapaamiseen ja on todennäköistä, että hän pyrkii välttelemään valvontatapaamista, tai jos valvottava valvontatapaamisessa rikkoo 6 §:n 4 momentissa säädettyä kieltoa, valvottava voidaan noutaa valvojan erikseen määräämään seuraavaan valvontatapaamiseen. Poliisin on annettava noudon toteuttamiseksi virka-apua, jollei noutotoimenpiteitä ole pidettävä selvästi epätarkoituksenmukaisina.

Noudosta päättää pidättämiseen oikeutettu poliisimies Kriminaalihuoltolaitoksen pyynnöstä. Noudettavaksi määrätty saadaan enintään kuusi tuntia ennen 1 momentissa tarkoitettua valvontatapaamista ottaa kiinni ja säilöön. Nouto on pyrittävä suorittamaan niin, ettei valvottava sen vuoksi joudu tarpeettomasti huomion kohteeksi. Valvottavaa ei saa pitää kiinni otettuna tai säilössä kauempaa kuin valvontatapaamiseen noutaminen edellyttää.

10 §

Valvottavalle kuuluvien velvollisuuksien rikkominen

Jos valvottava ilman hyväksyttävää syytä laiminlyö hänelle 6 §:ssä säädetyn velvollisuuden tai olennaisesti rikkoo hänelle sen nojalla annettua määräystä, Kriminaalihuoltolaitoksen on annettava hänelle kirjallinen varoitus. Ennen varoituksen antamista on valvottavalle varattava tilaisuus tulla kuuluksi. Varoitusta ei kuitenkaan saa antaa, jos laiminlyönnin tai rikkomuksen perusteella päätetään ryhtyä 9 §:ssä tarkoitettuun noutoon.

Mikäli valvottava ei noudon jälkeenkään noudata velvollisuuttaan pitää yhteyttä valvojaan tai jos hän muutoin törkeästi rikkoo hänelle 6 §:n mukaan kuuluvia velvollisuuksia, Kriminaalihuoltolaitoksen on viipymättä ilmoitettava asiasta viralliselle syyttäjälle.

Jos virallinen syyttäjä arvioi, että osajäännösrangaistusta olisi valvottavan 2 momentissa tarkoitettuna menettelyn vuoksi pantava täytäntöön, hänen on viipymättä esitettävä tätä koskeva vaatimus sille tuomioistuimelle, joka on ensimmäisenä oikeusasteena ratkaissut ehdottomaan vankeuteen johtaneen rikosasian taikka jonka tuomiopiirissä valvottava asuu tai vakinaisesti oleskelee.

Jos tuomioistuin toteaa valvottavan menettelleen 2 momentissa tarkoitettulla tavalla ja jos siihen valvottavan henkilöön liittyvät ja rikkomukseen johtaneet syyt kokonaisuutena huomioon ottaen on erityistä syytä, se voi määrätä jäännösrangaistusta pantavaksi täytäntöön vähintään neljä ja enintään 14 päivää.

11 §

Valvonnan lakkauttaminen

Jos valvonta-ajan kestänyt vähintään kuusi kuukautta on käynyt ilmeiseksi, ettei valvonnan jatkaminen ole tarpeen, Kriminaalihuoltolaitos voi valvojan esityksestä lakkauttaa valvonnan.

12 §

Matkakustannukset

Kriminaalihuoltolaitos maksaa valvontatapaamisiin liittyvät valvottavan kohtuulliset matkakustannukset.

13 §

Tarkemmat säännökset

Valvonnan järjestämisestä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, valvontaan liittyvistä asiakirjoista, menettelystä valvottavalle 10 §:ssä tarkoitettuja seuraamuksia määrättäessä ja matkakustannusten korvaamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

14 §
Voimaantulo

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti
TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 783

L a k i

oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 45 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 45 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 571/1948 ja 494/1969, uusi 3 ja 4 momentti seuraavasti:

17 luku

Todistelusta

45 §

Ennen kuin tehdään rikoslain 2 c luvun 11 §:ssä tarkoitettu päätös koko rangaistusajan suorittamisesta vankilassa, syytetyn mielentila on määrättävä tutkittavaksi. Tuomioistuimen on samalla pyydettävä lausunto siitä, onko syytettyä pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Rikoslain 2 c luvun 12 §:ssä tarkoitettua koko rangaistusajan vankilassa suorittamisen uutta käsittelyä varten on Helsingin hovioikeuden pyydettävä lausunto siitä, onko koko rangaistusaikaa suorittavaa enää pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 2006.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 784

Laki

eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta 30 päivänä joulukuuta 1946 annetun lain (894/1946) 1 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1198/2004, seuraavasti:

1 §

Tätä lakia sovelletaan myös henkilöön, joka laitoksessa pitämisen sijasta on määrätty tai sijoitettu työhön laitoksen ulkopuolelle taikka suorittaa yhdyskuntapalveluun tai nuorisorangaistukseen kuuluvaa työtä tai tehtä-

vää. Lakia sovelletaan lisäksi henkilöön, joka suorittaa ehdonalaisen vapauden valvontaan sisältyviä tehtäviä tai ohjelmia.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 785

L a k i

nuorista rikoksentekijöistä annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan nuorista rikoksentekijöistä 31 päivänä toukokuuta 1940 annetun lain (262/1940) 14, 15, 15 a, 16, 20, 26 ja 27 §, sellaisina kuin niistä ovat 15 § laeissa 618/1974 ja 263/2002, 15 a ja 26 § mainitussa

laissa 618/1974, 20 § laissa 350/1990 ja 27 § laeissa 323/1983, 584/1995 ja 522/2001.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-kuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 786

L a k i

vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain kumoamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä 9 päivänä heinäkuuta 1953 annettu laki (317/1953) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 787

Laki

Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa 20 päivänä kesäkuuta 1963 annetun lain (326/1963) 21 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 621/1974, seuraavasti:

21 §
Jos Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa ehdonalaiseen vapauteen päästetty henkilö määrätään Suomessa menettämään ehdonalainen vapautensa, tuomioistuin voi määrätä jäännösrangaistuksen täytäntöönpan-
tavaksi rikoslain 2 c luvun 14 §:ssä tarkoite-

tulla tavalla niin kuin asianomainen olisi
täällä päästetty ehdonalaiseen vapauteen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä loka-
kuuta 2006.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

N:o 788

Laki**rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta 16 päivänä helmikuuta 2001 annetun lain (135/2001) 2 §, 3 §:n otsikon ruotsinkielinen sanamuoto sekä 3 §:n 1 momentin 5 kohta ja 2 momentti seuraavasti:

2 §

Rangaistusten täytäntöönpanon organisaatio

Rangaistusten täytäntöönpanoviranomaisia ovat oikeusministeriön alaiset Kriminaalihoitolaitos ja Vankeinhoitolaitos sekä niiden keskusvirastona Rikosseuraamusvirasto. Rikosseuraamusviraston päällikkönä toimii Vankeinhoitolaitoksen pääjohtaja.

Kriminaalihoitolaitokseen kuuluu alueyksiköitä, ja sitä johtaa Kriminaalihoitolaitoksen yliojohtaja.

Vankeinhoitolaitokseen kuuluu aluevankiloita ja valtakunnallinen terveydenhuoltoyksikkö, ja sitä johtaa Vankeinhoitolaitoksen pääjohtaja. Aluevankila koostuu sijoittajayksiköstä ja vankiloista. Vankilassa voi olla osastoja. Terveydenhuoltoyksikköön kuuluu sairaaloita ja poliklinikoita. Aluevankilat perustetaan valtioneuvoston asetuksella. Sijoittajayksikön ja vankilan perustamisesta päättää oikeusministeriö.

Kriminaalihoitolaitoksen, Vankeinhoitolaitoksen ja Rikosseuraamusviraston organi-

saatiosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Rikosseuraamusviraston tehtävät

Rikosseuraamusviraston tehtävänä on:

5) Kriminaalihoitolaitoksen ja Vankeinhoitolaitoksen yhteisten hallinto- ja palvelutehtävien ohjaaminen ja järjestäminen; sekä

Rikosseuraamusviraston tehtävistä on lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen lailla säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Rikosseuraamusviraston tehtävistä. Rikosseuraamusviraston työjärjestyksen vahvistaa oikeusministeriö.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2006.

Tämän lain tullessa voimaan vankiloiden ja Vankimielisairaalan virat muuttuvat Vankein-

N:o 788

hoitolaitoksen yhteisiin kuuluviksi viroiksi. Virat sijoitetaan ja henkilöstö siirtyy nykyisen sijoituslaitoksensa mukaisesti asianomaiseen aluevankilaan tai terveyden huoltoyksikköön. Tässä tarkoitettu viran sijoittaminen ei edellytä virkamiehen suostumusta, paitsi

milloin se siirretään paikkakunnalta toiselle. Päätökset virkojen sijoittamisesta tekee Rikosseuraamusvirasto.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*